

**T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI**

**EVLİLİK DOYUMU VE EBEVEYN-ERGEN İLİŞKİ
NİTELİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ORTAK
EBEVEYNLİĞİN ARACI ROLÜ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE BERFİN ARICI

İZMİR-2023

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

**EVLİLİK DOYUMU VE EBEVEYN-ERGEN İLİŞKİ
NİTELİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ORTAK
EBEVEYNLIĞIN ARACI ROLÜ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE BERFİN ARICI

DANIŞMAN: DR. ÖĞRETİM ÜYESİ DEMET VURAL YÜZBAŞI

İZMİR-2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Evlilik Doyumu ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolü” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

21/06/2023

Özge Berfin ARICI

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**Evlilik Doyumu ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Arasındaki İlişkide Ortak
Ebeveynliğin Aracı Rolü**

Özge Berfin ARICI

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Aile sistemleri kuramına göre (Minuchin, 1985), ailedeki her birey ve ilişki, diğer bireyler ve ilişkilerle etkileşim içindedir. Aile; partnerlik, ebeveynlik, anne-çocuk/baba-çocuk ve kardeşlik gibi birbiriyle bağlantılı alt sistemlerden oluşmaktadır. Ergenlik dönemi, ebeveynlerin ve ergenlerin ilişkilerini yeniden yapılandırmalarını gerektiren kritik bir gelişim dönemidir (Laursen ve Collins, 2009). Aile sistemleri kuramı, ebeveyn-ergen ilişkisindeki dinamiklerin anlaşılması için aile içindeki diğer alt sistemlerin ilişkilerinin incelenmesini önermektedir.

Mevcut çalışmanın amacı, evli bireylerin evlilik ilişkilerinden aldıkları doyum, ergenlik dönemindeki çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliği ve eşleriyle olan ortak ebeveynlik ilişkileri arasındaki ilişkilerin araştırılmasıdır. Bu doğrultuda, evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini evli, eşyle birlikte yaşayan ve 12-17 yaş arasında çocuğu olan 302 katılımcı ($Ort. = 44.26$, $SS = 5.76$) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Yaşamı Ölçeği, Birlikte Ebeveynlik Ölçeği ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Ölçeği kullanılmıştır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre, evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik, ebeveyn-ergen açıklaması ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisini pozitif yönde, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini ise negatif yönde yordamaktadır. Ortak ebeveynlik, evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rol oynamıştır. Buna göre, ortak ebeveynliğin evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen açıklaması arasındaki ilişkide kısmi aracı rol oynadığı görülmüştür. Ayrıca, ortak ebeveynliğin evlilik

doyumunu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide kısmi aracı rol oynadığı görülmüştür. Ortak ebeveynliğin evlilik doyumunu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ise tam aracı role sahip olduğu bulunmuştur. Böylece mevcut çalışmanın bulguları, aile içindeki bir alt sistemden diğer bir alt sisteme aktarım olduğunu ve alt sistemlerin birbirlerini benzer şekilde etkilediğini öne süren yayılma hipotezini desteklemektedir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular, çalışmanın sınırlılıkları, katkıları ve gelecek çalışmalar için öneriler literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ebeveyn-ergen ilişki niteliği, evlilik doyumunu, ortak ebeveynlik, aile sistemleri kuramı, yayılma hipotezi

ABSTRACT

Master's Thesis

**The Mediating Role of Coparenting in the Relationship of Marital Satisfaction
and the Quality of the Parent-Adolescent Relationship**

Özge Berfin ARICI

İzmir Kâtip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of Psychology

According to family systems theory (Minuchin, 1985), every individual and relationship in the family interacts with other individuals and relationships. Family consists of interconnected subsystems such as partnership, parenting, mother-child/father-child and sibling subsystem. Adolescence is a critical developmental period that requires parents and adolescents to restructure their relationships (Laursen & Collins, 2009). Family systems theory suggests examining the relationships of other subsystems within the family to understand the dynamics of parent-adolescent relationships.

The aim of the present study is to investigate the relationships among married individuals' satisfaction with their marital relationships, the quality of their relationships with their adolescent children, and their coparenting relationships with their spouses. Accordingly, the mediating role of coparenting in the relationship between marital satisfaction and quality of the parent-adolescent relationship was examined. The sample of the study consists of 302 participants ($M = 44.26$, $SE = 5.76$) who are married, live with their spouses, and have children between the ages of 12 and 17. Personal Information Form, Marital Life Scale, Coparenting Scale and Quality of the Parent-Adolescent Relationship Scale were used as data collection tools in the study.

According to the results of the analysis, marital satisfaction and coparenting, positively predict parent-adolescent disclosure and positive parent-adolescent relationship, negatively predict negative parent-adolescent relationship. Coparenting

played a significant mediating role in the relationship between marital satisfaction and quality of the parent-adolescent relationship. Accordingly, coparenting was found to play a partial mediating role in the relationship between marital satisfaction and parent-adolescent disclosure. In addition, coparenting was found to play a partial mediating role in the relationship between marital satisfaction and positive parent-adolescent relationship. Coparenting was found to play a full mediating role in the relationship between marital satisfaction and negative parent-adolescent relationship. Thus, the findings of the current study support the spillover hypothesis, which suggests that there is a transfer from one subsystem to another within the family and that the subsystems affect each other in a similar way. Findings, limitations and implications of the study, and suggestions for future studies were discussed in the light of the literature.

Keywords: quality of the parent-adolescent relationship, marital satisfaction, coparenting, family systems theory, spillover hypothesis

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
ÖN SÖZ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

1.1. Kuramsal Çerçeve.....	3
1.2. Ebeveyn-Ergen İlişkisi.....	5
1.2.1. Ebeveyn-Ergen İlişkisi ile İlgili Değişkenler.....	7
1.2.2. Ebeveyn-Ergen İlişkisinin Sonuçları.....	10
1.3. Evlilik Doyumu.....	12
1.3.1. Evlilik Doyumu ile İlişkili Faktörler.....	13
1.3.2. Evlilik İlişkisi, Evlilik Doyumu ve Ebeveynlik.....	15
1.3.3. Evlilik Doyumu ve Ebeveyn-Ergen İlişkisi.....	16
1.4. Ortak Ebeveynlik.....	18
1.4.1. Ortak Ebeveynlik ve Ebeveynlik İlişkisi.....	22
1.4.2. Ortak Ebeveynlik, Evlilik ve Evlilik Doyumu İlişkisi.....	23
1.4.3. Ortak Ebeveynlik İlişkisinin Ebeveyn-Çocuk İlişkisine ve Çocuğa Etkisi.....	25
1.5. Mevcut Çalışma.....	28
1.5.1. Araştırma Soruları.....	29
1.5.2. Hipotezler.....	29
1.5.3. Araştırmanın Sayıltısı.....	30
1.5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	30
1.5.5. Araştırmanın Tanımları.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Örneklem.....	32
2.2. Veri Toplama Araçları.....	33
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	33
2.2.2. Birlikte Ebeveynlik Ölçeği (BEÖ).....	33
2.2.3. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ).....	34
2.2.4. Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Ölçeği (EEİNÖ).....	34
2.3. İşlem.....	35
2.4. Analiz.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	37
3.2. Araştırma Değişkenlerinin Demografik Değişkenler Çerçevesinde İncelenmesi.....	38
3.3. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	40
3.4. Regresyon ve Aracılık Analizleri.....	44
3.4.1. Açıklama Boyutuna Yönelik Regresyon Analizleri ve Evlilik Doyumu ile Açıklama Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolü.....	44
3.4.2. Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi Boyutuna Yönelik Regresyon Analizleri ve Evlilik Doyumu ile Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolü.....	46
3.4.3. Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi Boyutuna Yönelik Regresyon Analizleri ve Evlilik Doyumu ile Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolü.....	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. Katılımcı Özelliklerinin Rolü.....	52
---	----

4.2. Araştırma Değişkenlerinin Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması.....	56
4.2.1. Evlilik Doyumu ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	56
4.2.2. Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynlik Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	58
4.2.3. Ortak Ebeveynlik ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	59
4.3. Evlilik Doyumu ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolüne Yönelik Bulgular	61
4.4. Çalışmanın Sınırlılıkları, Katkıları ve Öneriler.....	64
SONUÇ.....	68
KAYNAKÇA.....	69

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Katılımcılara Yönelik Demografik Özellikler</i>	32
Tablo 2. <i>Araştırma Değişkenlerine İlişkin İstatistiksel Bilgiler</i>	37
Tablo 3. <i>Temel Değişkenlerin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması</i>	39
Tablo 4. <i>Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon İlişkileri</i>	43
Tablo 5. <i>Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynliğin Açıklama üzerinde Yordayıcı Etkisine Dair Regresyon Analizi</i>	44
Tablo 6. <i>Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynliğin Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi üzerinde Yordayıcı Etkisine Dair Regresyon Analizi</i>	46
Tablo 7. <i>Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynliğin Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi üzerinde Yordayıcı Etkisine Dair Regresyon Analizi</i>	49

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü
..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
- Şekil 2. Evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ortak
ebeveynliğin aracı rolü.....48
- Şekil 3. Evlilik doyumu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ortak
ebeveynliğin aracı rolü.....51

ÖN SÖZ

Öncelikle, yüksek lisans eğitimim boyunca hem ders döneminde hem de tez sürecinde her zaman ulaşabildiğim, desteğini hep hissettiğim, tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Demet Vural Yüzbaşı hocama sabrı, çabası ve emeği için çok teşekkür ederim. Sayesinde bu zorlu süreci büyük bir keyifle, doyum alarak tamamlıyorum.

Prof. Dr. Mustafa Şahin hocama tez jürimde yer aldığı ve değerli katkıları için çok teşekkür ederim.

Sevgili hocam Dr. Öğretim Üyesi Aylin Koçak'a değerli vaktini ayırıp tez jürimde yer aldığı için çok teşekkür ederim. Evlilik ve aile psikolojisi alanını onun sayesinde tanıdım ve kendisinden bu alana dair çok şey öğrendim. Değerli hocam sayesinde, bu alanda ikinci çalışmamı tamamlıyorum. Tüm emekleri ve desteği için çok teşekkür ederim. Her zaman mentorum olduğu ve olacağı için çok şanslıyım.

Benim için çok değerli olan sevgili Prof. Dr. Özlem Güney'e tez sürecim boyunca bana gösterdiği sonsuz destek ve ilgi için çok teşekkür ederim. Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca ders aldığım hocalarıma çok teşekkür ederim. Bana iyi bir araştırmacı ve psikolog olma yolunu açtıkları için minnettarım.

Değerli vakitlerini ayırdıkları için katılımcılarıma çok teşekkür ederim. Onlara ulaşmamı sağlayan tüm ailem ve arkadaşlarıma tek tek çok teşekkür ederim. Siz olmasaydınız bu çalışma olmazdı. Hayatımda çok önemli bir yere sahip olan arkadaşlarım, Elif, İnci, İyem, Sevil, Sıla ve Şule tüm bu süreçte ve her zaman yanımda olmanız benim için çok değerli.

Ve beni koşulsuz ve sonsuz seven ve destekleyen ailem. En çok size teşekkür ederim. Varlığınızı ve desteğinizi her zaman arkamda hissetmesem bugüne gelemezdim. Canım annem Aliye Arıcı, canım babam Hakan Arıcı ve canım kardeşim Umut Arıcı'ya çok teşekkür ederim. Tüm başarılarım sayenizde.

Son olarak, sevgili partnerim Kıvanç Güney'e çok teşekkür ederim. Bu yılı birbirimizden uzakta geçirsek de bunu hiç hissetmedim. Her zaman tüm sıcaklığın, desteğin ve güveninle yanımdaydın. Çok şanslıyım, iyi ki varsın.

Özge Berfin ARICI

İzmir-2023

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, biyolojik, bilişsel ve sosyal açıdan önemli değişimlerin yaşandığı bir gelişim dönemidir. Ergenlik döneminin getirdiği pek çok değişimden biri de ebeveynler ve ergen arasındaki ilişkidir. Ergenlik dönemi, ebeveynlerin ve ergenlerin ilişkilerini yeniden yapılandırmalarını gerektiren kritik bir dönemdir (Laursen ve Collins, 2009). Ergenler, aileleriyle gittikçe daha az zaman geçirirken akranlarına ve aile dışındaki etkinliklere giderek daha fazla odaklanmaktadır (Brown, 2004; Collins ve Laursen 2004). Ebeveynler, ergenlik dönemini çocuk yetiştirmenin en zorlu ve meydan okuyucu dönemi olarak görebilmektedir (Buchanan ve ark., 1990). Ebeveyn-ergen arasındaki ilişkinin niteliğinin, ebeveynler ve ergen üzerinde pek çok etkisi bulunmaktadır. Örneğin, ebeveynleriyle ilişkisinde sorun yaşayan, olumsuz bir ilişkiye sahip ergenlerin daha antisosyal davranışlar sergilediği bildirilmektedir (Deković ve ark., 2003; Wissink ve ark., 2006). Ebeveynler ile yüksek kaliteli bir ilişkiye sahip olmanın ise ergenlikte yüksek düzeyde esenliği ve düşük düzeyde depresyon ve kaygı semptomlarını yordadığı belirtilmektedir (Hair ve ark., 2008; Hazel ve ark., 2014). Ebeveyn-ergen arasında olumlu ilişki kurmanın, ergenlik döneminde ve uzun vadede bireyler ve aile için önemli sonuçları vardır. Bu nedenle, ebeveyn-ergen ilişki niteliğini etkileyen olası faktörleri anlamak önemlidir.

Evlilik, bir aile ilişkisi kurmak ve gelecek nesli yetiştirmek için birincil yapıyı sağlaması sebebiyle en önemli ve temel insan ilişkisi olarak nitelendirilmektedir. (Larson ve Holman, 1994). Olumlu evlilik ilişkisinin evli olan birey ve ailesi üzerinde önemli etkileri olduğu araştırmacılar tarafından sıklıkla belirtilmiştir. Evlilik ilişkisinin bireysel bağlamda zihinsel/ruhsal sağlığı etkilediği gibi fiziksel sağlık üzerinde de önemli etkisi olduğu bildirilmektedir (Robles ve ark., 2014). Aile bağlamında etkisi ise aile uyumu, ebeveyn çocuk ilişkisi, aile içi iletişime olan etkileri gibi çeşitli faktörler sıklıkla incelenerek kanıtlarla desteklenmektedir (örn. Erel ve Burman, 1995; Krishnakumar ve Buehler, 2000). Evlilik ilişkisi, aile ilişkilerinin merkezi ve birincil ilişkisi; evlilik mutluluğu ise aile mutluluğunun anahtarı olarak görülmektedir (Crosbie-Burnett, 1984; akt., Bir-Aktürk, 2006). Bu sebeple, olumlu

evlilik ilişkisinin en önemli faktörlerinden biri olan evlilik doyumu, evlilik ve aile araştırmalarında en çok araştırılan konulardan biri haline gelmiştir.

Eşlerin, evlilik ilişkilerinden aldıkları doyumun yüksek ya da düşük olmasının, ebeveyn rollerinde birbirleriyle olan ilişkilerini etkilemesi olasıdır. Ortak ebeveynlik “ebeveynlerin ve/veya ebeveyn figürlerinin ebeveynlik rolü çerçevesinde birbirleri ile olan ilişkisi” olarak tanımlanmaktadır (Feinberg, 2003). Görece yeni bir kavram olan ortak ebeveynliğin çeşitli bireysel ve ilişkisel faktörler ile ilişkili olduğu bildirilmektedir (Gürmen, 2019). Çalışmalar, bu kavramın aile ilişkilerinde önemli rol oynadığını, daha iyi ortak ebeveynlik ilişkisinin daha iyi aile işlevselliği ile ilişkilendirilebilirken ortak ebeveynlikteki sorunların aile ilişkilerinde olumsuz sonuçlarla ilişkili olabileceğini göstermektedir (örn. Davies ve ark., 2004; Fagan ve Lee, 2014; Özdemir ve Sağkal, 2020).

Bu çalışmanın temel kuramsal çerçevesini oluşturan aile sistemleri kuramına göre ailedeki tüm bu ikili roller alt sistemleri oluşturur, birbirini etkiler ve birbirinden etkilenir (Minuchin, 1985). Ergenlerin aile ilişkilerinin; akranları, romantik ilişkileri, diğer yetişkinlerle olan ilişkileri ve okul performansları üzerinde geniş kapsamlı etkileri vardır (Collins ve Laursen, 2004). Buna dayanarak belirtilen ilişkilerin ebeveyn-ergen ilişkisini etkilemesi olasıdır. Literatürde bu üç ilişkisel değişken arasındaki çeşitli bağlantıları ortaya koyan araştırmalar mevcuttur. Ancak özellikle Türkiye'de evlilik doyumu, ortak ebeveynlik ilişkisi ve ebeveyn-ergen ilişki kalitesinin oluşturduğu üç değişken arasındaki ilişkiyi bir arada inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu üç değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi, ebeveyn-ergen ilişki niteliğini belirleyen olası faktörlerin anlaşılması, ergenlikte yaşanan sorunlara aile bağlamında bütüncül yaklaşılması, evliliğin aile içindeki farklı ilişkilere olası etkilerinin incelenmesi ve çift ve aile terapilerinde evlilik, ebeveynlik ve aile ilişkilerinin birlikte ele alınması açısından yararlı olacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın temel amacı evlilik doyumu, ebeveyn-ergen ilişki niteliği ve ortak ebeveynlik arasındaki ilişkilerin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

1. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, mevcut çalışmada yer alan değişkenlerle ilgili kavramsal çalışmalara ve bu kavramları konu edinen çalışmalara yer verilmiştir. Bu bağlamda öncelikle, çalışmanın kuramsal çerçevesi açıklanmıştır. Ardından, sırasıyla, ebeveyn-ergen ilişki niteliği, evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik kavramları açıklanmış ve bu kavramların aile ilişkileri içinde birbirleriyle olan bağlantısının ele alındığı çalışmalar sunulmuştur.

1.1. Kuramsal Çerçeve

Minuchin (1985), ailenin evlilik, ebeveyn-çocuk ve kardeş alt sistemleri dahil olmak üzere çeşitli alt sistemlerden oluşan karmaşık bir sistem olarak kavramsallaştırılabileceğini ve incelenebileceğini öne sürmüştür. Bu alt sistemlerden her biri diğerini etkilemekte ve diğerlerinden etkilenmektedir (Cox ve Paley, 1997). Ailedeki her üyenin farklı alt sistemlerde farklı rolleri bulunmaktadır (Nichols ve Schwartz, 2004). Örneğin, anne-baba alt sisteminde eş olan bir birey anne-çocuk alt sisteminde ebeveyn rolündedir.

Minuchin (1985), gelişim psikolojisine bir aile sistemi perspektifi getirmekte önemli bir etkiye sahiptir. Bir aile üyesinin davranışını daha iyi anlamak için sadece bireyi veya alt sistemleri (örneğin ebeveyn – çocuk, anne – baba) değil, aynı zamanda aile sistemini (anne – baba – çocuk) bir bütün olarak incelememiz gerektiğini savunmuştur. Bireylerin davranışlarının diğer aile üyeleri tarafından nasıl desteklendiğini, teşvik edildiğini veya ona nasıl tepki verildiğini anlamak için ailenin tüm üyeleri arasındaki ilişkilerin tanınması gerekmektedir (Holden, 2019, s. 75). Aile sistemleri kuramından yola çıkarak araştırmacılar, alt sistemlerin birbirine olan olası etkilerini açıklamak için yayılma (spillover) ve telafi (compensatory) hipotezleri olmak üzere iki temel hipotez önermiştir.

Yayılma hipotezi, aile içindeki bir alt sistemden diğer bir alt sisteme aktarım olduğunu savunmaktadır. Örneğin, evlilikte meydana gelen duygu ve davranışların ebeveyn-çocuk ilişkisine aktarıldığını öne sürmektedir (Erel ve Burman, 1995). Buna

göre, olumlu bir evlilik ilişkisinde ilişkinin yarattığı olumlu ruh hali ve duygu, ebeveynlerin tutarlılık, kabul edicilik gibi olumlu ebeveynlik uygulamalarına yönelmelerine olanak tanımaktadır. Evlilik ilişkilerinden yüksek derecede doyum alan ebeveynlerin, çocuklarının ihtiyaçlarına daha duyarlı olabilecekleri ve çocuklarıyla daha olumlu bir iletişim kurabilecekleri belirtilmektedir. Aksine, evliliklerinden doyum almayan ve çatışma yaşayan eşlerin buna odaklanarak psikolojik açıdan zorlandıkları, çocuklarına yeterli ilgi gösteremedikleri, fazla katı veya olumsuz ebeveynliklerin arttığı, bu durumun da çocuklarıyla olan ilişkilerini olumsuz etkileyeceği ileri sürülmektedir (Osborne ve Fincham, 1996). Düşmanca evlilik etkileşimlerinin yarattığı etki ve ruh hali, genellikle işlevsiz ebeveyn-çocuk etkileşimlerine sebep olmaktadır (Krishnakumar ve Buehler, 2000). Olumlu ebeveyn-çocuk ilişkilerinin, evlilik uyumsuzluğunun varlığında kolayca elde edilemeyeceği ileri sürülmektedir (Engfer, 1988; Erel ve Burman, 1995).

Telafi hipotezi ise evlilik kalitesi ile ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi arasında negatif bir korelasyon öngörmektedir. Bu hipoteze göre, olumsuz bir evlilik ilişkisi, evlilik ilişkisinde eksik olan sevgi veya doyumun telafisi olarak, ebeveynlerin çocuk ile olan ilişkisine yüksek oranda dahil olmasına ve yatırım yapmasına neden olabilmektedir (Goldberg ve Easterbrooks, 1984). Pozitif evlilik ilişkisi kalitesi, negatif ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesi ile ilişkilendirilmekte ve negatif evlilik ilişkisi kalitesi, pozitif ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesi ile ilişkilendirilmektedir (Engfer, 1988). Telafi edici hipotez, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkilerinin evlilik uyumsuzluğu varlığında elde edilebileceğini ve evlilik uyumsuzluğunun çocuklar üzerindeki etkisini tamponlayabileceğini öne sürmektedir (Erel ve Burman, 1995). Olumsuz evlilik ilişkisinin olduğu bir ailede ebeveynlerden biri çocuğun yakınlığını kazanmakta ve kendisiyle birlikte çocuğu eşinden uzaklaştırdığı bir üçgenleşme oluşturmaktadır.

Aile sistemleri kuramı perspektifinden ortak ebeveynlik ilişkisi oldukça önemli ve benzersiz bir alt sistemi temsil etmektedir (Lindsey ve ark., 2005). Ortak ebeveynlik, üçüncü bir bireyle yani çocukla ilgili iş ve ilişkileri içeren, evlilik ilişkisinin bir uzantısı olarak görülmektedir. Böylece, ortak ebeveynlik iki alt sistemin, evlilik ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin, bir kesişme noktasını oluşturabilmektedir (McHale ve ark., 2000).

1.2. Ebeveyn – Ergen İlişkisi

Ergenlik, kişilerarası ilişkiler üzerinde belirgin bir etkiye sahip olan hızlı biyolojik, bilişsel ve nörolojik değişikliklerin olduğu bir dönemdir (Crone ve ark., 2016). Çocuğun ergenlik dönemine girmesiyle birlikte, ebeveyniyle arasındaki ilişkinin yeniden yapılandığı ve çocukluk dönemine göre daha fazla özerklik geliştirdiği düşünülmektedir (Steinberg ve Silk, 2002). Olumlu ebeveynlik ve ebeveyn sıcaklığı ergenliğe geçiş boyunca azalabilmektedir (Loeber ve ark., 2000). Bu değişiklikler, çocukların yaşı ilerledikçe ebeveynlerin daha az önemli olabileceği ihtimalini düşündürebilmektedir (Hazel ve ark., 2014). Fakat ebeveynler bazen önemlerinden şüphe duysa da çok sayıda çalışma ebeveynlerin ergenlik çağındaki çocuklarının gelişiminde önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Steinberg, 2001).

Ergenlerin gelişimi ve uzun vadeli işlevsellikleri açısından, ebeveynleriyle olan ilişkileri kritik bir rol oynamaktadır (De Los Reyes ve ark., 2019; McGue ve ark., 2005). Ebeveynlerin ergen çocuklarının bulunduğu yerler, yaptığı aktiviteler ve akranlarıyla ilişkilerini ne kadar iyi izlediği, ergenlerin olası antisosyal davranışlarını öngörme olasılığını artırabilmektedir (Stemana, 2008). Aynı şekilde, ebeveynler ve ergenler arasındaki yüksek düzeyde çatışma, ergenlerin risk alma eğilimini artırabilmektedir (Hollenstein ve Loughheed, 2013). Bu nedenle, ebeveyn-ergen ilişkisinin incelenmesi, ergenlik dönemi gelişiminin ve aile ilişkilerinin anlaşılması açısından önemli bir konudur. Sağlıklı bir ergenlik gelişimi açısından yaş ilerledikçe ebeveynlerden ayrışmanın gerekliliği bildirilmiştir. Çocuklar akranlarından çok ebeveynleriyle zaman geçirme eğiliminde olurken erken ergenlik döneminden itibaren ebeveynlerden ziyade akranlardan yakınlık arama eğilimi göstermektedir (Nickerson ve Nagle, 2005). 4677 ergenin yer aldığı boylamsal bir çalışmada (Baer, 2002) ergenin ebeveynlerine olan yakınlığının 6. sınıftan 10. sınıfa doğru gittikçe azaldığını belirtilmiştir. Buna rağmen, ebeveynlerinin ergenlerin davranışları üzerinde onlara görüldüğünden daha fazla etkisi olabilmektedir (Ackard ve ark., 2006). Kimlik yapılandırması sürecindeki ergen, bir yandan ebeveynlerinden ayrışmaya çalışırken diğer yandan onların sıcaklığına, desteğine ve yakınlığına ihtiyaç duymaktadır. Ebeveynleriyle sıcak ve destekleyici bir ilişki kuran ergenler, bu dönemin değişikliklerine daha kolay uyum sağlayabilmektedir (Stemana ve ark., 2006).

Ergenlik döneminin yalnızca ergenin değil, her bir aile üyesinin psikolojik uyumunu gerektiren aile yaşam döngüsünün en zorlu dönemlerinden biri olduğu öne sürülmektedir (Steinberg, 2001; Steinberg ve Morris; 2001). Steinberg ve Silk'e (2002) göre, "Aslında çocuklar ergenliğe geçiş sürecini görece kolaylıkla yaşayabilirken ergenliği zorlu bir yolculuk olarak gören ebeveynlerdir". Ergenlerin ve ebeveynlerin çatışmaların etkisini nasıl algıladıkları konusunda farklılıklar bulunabilmektedir (Laursen ve Koplas, 1995). Çoğu ebeveyn için ebeveynlik rolü öz tanımlamalarının önemli bir parçasıdır ve çocuklarıyla yaşadıkları çatışma deneyimine kayıp duygusu, daha az değerli ve daha az güçlü olma duyguları eşlik edebilmektedir (Keresteš ve ark., 2012).

Hem ergenler hem de ebeveynler, ergenlik öncesi dönemle karşılaştırıldığında, olumlu duyguları daha az, olumsuz duyguları daha sık ifade ettiklerini bildirebilmektedir (Laursen ve Collins, 2009). Bunu yanında, Arnett (1999) ergenlik döneminde ebeveynlerle daha fazla çatışma ve mesafeye rağmen bu ilişkilerden memnuniyet sağlanabileceğini öne sürmektedir.

Ebeveyn-ergen ilişkisinin niteliği, ebeveynin ve ergenin tutum ve davranışlarından daha geniş bir kavramdır ve doğası gereği çift yönlüdür. Ebeveyn-ergen ilişkisinin niteliğinin ergenin gelişimi için ebeveynin ergene yönelik davranışlarından daha önemli olduğu bildirilmiştir (Wissink ve ark., 2006). Çalışmalar, ebeveyn-ergen ilişkisi niteliğinin; *açıklama (disclosure)*, *olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi* ve *olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi* alt başlıklarında incelenebileceğini belirtmektedir (Wissink ve ark., 2006).

Ebeveynlerin, çocuklarının yaşamları hakkında bilgi sahibi olma yollarından biri olan *açıklama*, ebeveynin herhangi bir soru sormadan ergenin yaşamı hakkında kendiliğinden bilgi vermesini ifade etmektedir (Stattin ve Kerr, 2000). Önemli olanın ebeveynlerin izleme ve gözetleme davranışından çok ergenin bunları özgürce açıklaması olduğu öne sürülmektedir. Ebeveyn ve ergen arasındaki olumlu ve güvenilir ilişki, ergenlerin kendi yaşamları hakkında ebeveynlerine karşı daha açık ve dürüst olmasını sağlamaktadır (Stattin ve Kerr, 2000). Ergenlerin yaşamlarında olup bitenleri açıklamaktan kaçınmalarının bir nedeni, ebeveynlerinden gelebilecek olası olumsuz tepkilerden duydukları endişedir (Tilton ve ark., 2010). Bu bağlamda

açıklama, ebeveynlik davranışının bir ölçütü olmaktan çok, ebeveyn-ergen ilişkisinin kalitesinin bir göstergesi olarak kavramsallaştırılmaktadır (Stattin ve Kerr, 2000). Ebeveynlerin ve ergenlerin birbirlerine karşı olumlu ve olumsuz duygularını daha açık ve esnek şekilde ifade ettiklerinde, ergen açıklamasının arttığı bildirilmektedir (Branje, 2018)

Olumlu ebeveyn-ergen ilişkisinin bileşenleri arasında doyum ve yakınlık yer almaktadır (Wissink ve ark., 2006). Ergenlik dönemindeki yakınlık, ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki yakınlıktan farklı biçimlerde kendini göstermektedir. Örneğin, kucaklaşma ve kapsamlı ortak etkileşimlerle ifade edilen yakınlık, çocuklar büyüdükçe azalırken bilginin iletildiği ve duyguların ifade edildiği konuşmalar artmaktadır (Laursen ve Collins, 2009).

Olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisinin bileşenlerini ise çatışma ve kin-düşmanlık oluşturmaktadır (Wissink ve ark., 2006). Yakın ilişkilerin olağan bir parçası olan çatışma, özellikle aile üyeleri arasında sıklıkla yaşanmaktadır. Ergenlerin odalarının düzeni veya nasıl giyindikleri gibi aile yaşamının sıradan sorunları üzerine çatışmalar ergenlik döneminde doğaldır ve ebeveynler destekleyici olduğunda ve çatışmalar çok yoğun olmadığında ergenin gelişimi için işlevsel olabilmektedir (Branje, 2018). Deković (1999), ergenler üzerinde etkili olanın çatışmanın kendisinin değil, ilişkinin olumsuz niteliği olduğunu belirtmiştir. Bu çatışmaların aynı zamanda ilişkideki değişiklikleri müzakere etmek için bir araç olduğu düşünülmektedir. İlişkiyle ilgili beklentiler karşılıklı olarak tatmin edici bir şekilde yeniden müzakere edildiğinde çatışma genellikle azalır ve ebeveynler ve ergenler yeniden yakınlık kurabilirler (Stemana ve ark., 2006). Ancak çok sık ve yoğun çatışmanın, ergenlerin psikososyal uyumu ve esenliği için riskli olduğu bildirilmektedir (örn. Hair ve ark., 2005; Hazel ve ark., 2014). Bu sonuçlar ilerleyen bölümde ele alınacaktır.

1.2.1. Ebeveyn – Ergen İlişkisi ile İlgili Değişkenler

Çoğu ailede ergenlik döneminde ebeveyn-ergen çatışmasında artış olsa da farklı ebeveyn-ergen ikililerinin, ilişkilerinde ve çatışma düzeylerinde önemli farklılıklar görülebilmektedir. Literatürde, ebeveyn-ergen ilişki niteliğini etkileyen faktörleri araştıran pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu başlıkta, sıkça ilişkilendirilen bazı faktörler özetlenmiştir.

Ebeveynin cinsiyeti. İki ebeveynli ailelerde anneler, geleneksel olarak çocuklarının günlük bakımına babalardan daha fazla dahil olmakta ve çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmektedir (McHale ve ark., 2003). Ergenler, sıklıkla kendilerini babalarından çok annelerine yakın hissetmekte, anneleriyle duygularını daha çok paylaşma ve daha çok çatışma eğiliminde olmaktadır. Öte yandan, ergenler genellikle babalarını bilgi ve materyal desteği için başvurulacak nispeten uzak figürler olarak görmektedir (Steinberg ve Silk, 2002). Bu sebeple, anne-ergen ilişkisinde baba-ergen ilişkisine göre daha çok çatışma ve aynı zamanda daha çok açıklama görülmektedir (McHale ve ark., 2003).

Ebeveynlik stili. Ebeveynlik stilleri ve uygulamaları ebeveyn-ergen ilişkisi niteliğindeki farklılıklarla, özellikle çatışma düzeyindeki farklılıklarla ilişkilendirilmektedir. Demokratik ebeveynlik stilinin, daha yüksek düzeyde ebeveyn-ergen uyumu (Nelson ve ark., 2011), daha düşük düzeyde çatışma sıklığı ve yoğunluğu (Smetana, 1995) ile ilişkili olduğu bildirilmektedir. Demokratik ebeveynlik stili, olumlu iletişimle ilişkilendirilirken otoriter ve izin verici ebeveynlik stilleri olumsuz ya da kopuk iletişim ile ilişkilendirilmektedir (Bi ve ark., 2018). İzin verici ve otoriter ebeveynleri olan ergenler ise, hoşgörülü ebeveynlere sahip olanlara kıyasla daha yüksek seviyede çatışma bildirmektedir (Shek, 2002).

Ergenin yaşı. Bazı boylamsal çalışmalar, ebeveyn-ergen çatışmasının erken ergenlikten orta ergenliğe doğru arttığını göstermektedir (De Goede ve ark., 2009; McGue ve ark., 2005). Ortalama olarak çatışma yoğunluğunun 11 yaş ile 15 yaş arasında arttığı ve 16 ile 19 yaş arasında azaldığı bildirilmiştir (De Goede ve ark., 2009). Erken ergenlikte öfkenin, olumsuz duyguların ve çatışmanın zamanla arttığı (Mastrotheodoros ve ark., 2020; McGue ve ark., 2005), ardından orta ergenlikten geç ergenliğe doğru azaldığı belirtilmektedir (De Goede ve ark., 2009). Literatürde ergenin yaşına bağlı değişimi desteklemeyen bulgular da mevcuttur (Steger ve Gondoli, 2013). Weymouth ve arkadaşları (2016), ebeveyn-ergen çatışmasını ele alan meta-analiz çalışmalarında ergen yaşının moderatör bir rolde bulunmadığını belirtmiştir.

Çocukluktaki ilişki kalitesi. Ebeveyn-ergen ilişkisinin ne ölçüde artan çatışma ve azalan yakınlık duyguları ile karakterize olduğunun, ilişkinin geçmişi ile bağlantılı olduğu belirtilmektedir (Branje, 2018). Pek çok aile, ergenlik döneminde çatışmalarda

artış yaşasa da bazı ailelerdeki anlaşmazlıklar ilişkiler için bir tehdit oluşturmamaktadır. Çocukluk döneminde duyarlı etkileşim ve yüksek kaliteli ilişki geçmişi olan ergen ve ebeveynler, geçici ve ciddi olmayan ilişki zorlukları yaşarken daha düşük kaliteli ilişki geçmişi olanlar daha ciddi ilişki zorlukları ve çatışmalar yaşama eğilimindedir (Seiffge-Krenke ve ark., 2010).

Ebeveynin kişisel kaynakları ve esenliği. Sıklıkla, çocukları çocukluktan ergenliğe geçerken ebeveynler de zorlu gelişimsel geçişlerden biri olan orta yaşa geçişi yaşamaktadır. Orta yetişkinlik dönemi, fiziksel ve bilişsel işlevlerde ilk düşüşlerin yaşandığı dönem olmakla beraber, orta yaş krizi olarak adlandırılan kendini inceleme, yaşamı yeniden değerlendirme ve ölümlülük konusunda artan farkındalıkla karakterize olan bir dönemdir (Freund ve Ritter 2009). Orta yaş döneminin nasıl deneyimlendiği kişinin esenliğiyle ilişkili olduğu bildirilmektedir (Keresteš ve ark., 2012). Ebeveynlerin kişisel kaynaklarını, diğer rollerindeki deneyimleri de oluşturmaktadır. Örneğin, ebeveynlerin çalışma koşulları, ergenlik döneminde olan çocuklarıyla olumlu iletişim kurmak için gerekli olan bilişsel ve duygusal kaynakları artırabilmekte veya tüketebilmektedir. Stresli çalışma koşullarının daha az kabullenme ve daha çok çatışma ile daha olumsuz eş ve ebeveyn-ergen ilişkisi kalitesiyle ilişkili olduğu bildirilmektedir (Crouter ve Bumpus, 2001).

Evlilik ilişkisi. Çalışmalar, evlilik ilişkisi ile ebeveyn-ergen ilişkisi arasında doğrudan bir ilişki olduğunu göstermektedir. Evlilik kalitesi yüksek olduğunda çocuğun ebeveynleriyle daha yakın bir ilişkisi olduğu bildirilmektedir (Booth ve Amato, 1994). Evlilik çatışmasının ise çocukluktan ergenlik ve yetişkinliğe kadar sürebilen olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkileriyle bağlantılı olduğu bildirilmektedir (Orbuch ve ark., 2000; Osborne ve Fincham 1996; Yu ve ark., 2010). Bu sonuçlar, evlilik ilişkisinin her yaş döneminden çocuk sonuçlarıyla kurulan tutarlı ve güçlü bağlantısına (Baril ve ark., 2007; Wahyuningsih ve ark., 2020) ek olarak, evlilik ilişkisi ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında önemli bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Bu bağlantı ilerleyen bölümlerde detaylandırılacaktır.

1.2.2. Ebeveyn – Ergen İlişkisinin Sonuçları

Ebeveyn-ergen ilişki niteliğinin hem ebeveyn hem de ergen açısından önemli etkileri bulunmaktadır. Ebeveynlik davranışı da dahil olmak üzere incelenen diğer tüm değişkenlerle karşılaştırıldığında, ebeveyn-ergen ilişkisinin niteliğine ilişkin değişkenlerin ergenin antisosyal davranışındaki en önemli yordayıcısı olduğu belirtilmektedir (Deković ve ark., 2003). Araştırma bulguları sıklıkla, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisinin ergende içe yönelim ve dışa yönelim sorunları ile ilişkili olduğunu göstermektedir (örn. Fanti ve ark., 2008; Martin ve ark., 2019). Ek olarak, yüksek kaliteli ebeveyn-ergen ilişkileri daha düşük düzeyde ergen depresyonunu (Seeley ve ark., 2009) ve suç davranışlarını (Hair ve ark., 2005) yordarken yüksek kaliteli olmayan ilişkiler ergenin depresif semptomlarında ve akranlarıyla ilgili stresörlerde artışı yordamaktadır (Hazel ve ark., 2014). Ebeveynleriyle olan ilişkilerinin kalitesi, yetişkinliğe geçişe başlayan büyük yaştaki ergenler için bile oldukça önemlidir (Hair ve ark., 2008).

Fanti ve arkadaşları (2008), bir yıl arayla iki kez veri topladıkları boylamsal çalışmalarında ergenlerin anneleriyle olan ilişki kalitesinin zaman içinde dışa yönelim sorunlarıyla tek yönlü olarak ilişkili olduğunu, fakat babalarıyla olan ilişki kalitelerinde böyle bir bağlantı olmadığını belirtmiştir. Ergenlerin anneleriyle olan kaliteli ilişkilerinin içselleştirme sorunlarının gelişmesinde koruyucu bir faktör olabileceğini de bildirmişlerdir. Ayrıca, bağlı ve iletişimi güçlü ebeveyn-ergen ilişkilerinin, daha kopuk ilişkilere göre ergende daha az depresyon ve kaygı semptomu ve daha yüksek öz-değer ile ilişkilendirilmiştir (Delaney, 1996).

Ergenlerin ebeveynleriyle olan ilişki kalitesinin intihar girişimleriyle de ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin, 879 ergen ile yapılan bir araştırmada (O'Donnell ve ark., 2003) intihar girişiminde bulunan ergenlerin, intihar girişiminde bulunmamış olanlara kıyasla gelecekte sorunlarını bir aile üyesiyle tartışma olasılıklarının daha düşük olduğu bildirilmiştir.

4746 ergen ile yapılan başka bir çalışmada (Ackard ve ark., 2006), önemli kararlar için ebeveynlerin görüşlerine değer verme, ebeveynlerle sorunlar hakkında konuşabilme ve ebeveyn bakımını algılama ile karakterize edilen ebeveyn-ergen bağlılığının; madde kullanımı, sağlıksız kilo kontrolü, intihar girişimleri, vücut

memnuniyetsizliği, düşük benlik saygısı ve depresyonu içeren olumsuz davranışsal ve duygusal sağlık değişkenleri ile ters yönde ilişkili olduğu gösterilmektedir. Ek olarak, ergenin ebeveynleri tarafından algıladığı iletişim ve bakım, tutarlı bir şekilde ergen esenliği ile ilişkilendirilmiştir.

Nickerson ve Nagle (2005), geç çocukluk ve erken ergenlik dönemindeki çocukların ebeveyn ve akran bağlanmasını ele aldıkları çalışmasında, yakınlık ve duygusal açılmanın arkadaşlıklarda çok önemli olduğunu ama erken ergenlerin daha önemli yaşam sorunları için ebeveynlerinin onayını ve rehberliğini aradıklarını bildirmiştir. Ebeveynlerine daha az güvenli bağlanan çocuk ve erken ergenlerin, yakınlık ve güvenli sığınak arama için akranlarına yönelme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve bağlanma ihtiyaçlarını karşılamak için akranlarını seçtiklerini belirmişlerdir.

Anne ile ergen arasındaki ilişki kalitesinin ergenlerin beden imajı için koruyucu bir faktör olabileceği öne sürölmektedir. Örneğin, daha olumlu bir anne-ergen ilişkisi, ergenlerde daha düşük beden utancı ve daha yüksek beden saygısını yordamaktadır (Katz-Wise ve ark., 2013). Beş yılı kapsayan boylamsal bir çalışmada ebeveyn-ergen bağlılığı, kız ergenler için artan vücut memnuniyeti, erkek ergenler için artan benlik saygısı ve hem erkekler hem de kızlar için azalan depresif semptomlarla ilişkilendirilmiştir (Boutelle ve ark., 2009).

Son olarak, ebeveyn-ergen ilişki niteliğinin aile içinde koruyucu etkileri bulunmaktadır. Olumlu ebeveyn-ergen ilişkilerinin, evlilik çatışması yaşayan ailelerdeki ergenlerin olası antisosyal davranışları geliştirmelerine karşı koruyucu olduğu bildirilmektedir (Conger ve ark., 1994). Ayrıca, olumlu ebeveyn-ergen ilişkileri, ergenleri otoriter ve izin verici ebeveynlik tarzlarının olumsuz etkilerinden korumaktadır (Moore ve ark., 2004).

Ebeveyn-ergen ilişkisinin ele alındığı çalışmaların odak noktası sıklıkla ergenler olsa da ergenlerin gelişimi ve ebeveynlerle olan ilişkileri ebeveynleri de etkilemektedir. Erken ergenlik döneminde yaşanan değişiklikler ve çatışmaların getirdiği dönüşümlerin, ergen ebeveynlerinin refahını etkilemede merkezi bir role sahip olduğu bildirilmektedir (Steinberg ve Morris 2001). Deković (1999), daha yüksek düzeyde çatışmanın, ergenin esenliğinden ziyade ebeveynin esenliği ile negatif

olarak ilişkili olduğunu öne sürmüştür. Ergenlik çağındaki çocuklarıyla daha fazla çatışma yaşayan anneler, kişilerarası ilişkilerinden genellikle daha az doyum aldıklarını, sıcak ve açık olmayı zor bulduklarını ve kendilerini daha yalıtılmış hissettiklerini belirtmektedir (Keresteš ve ark., 2012). Evlilik ilişkisinin kalitesi, iş doyumunu gibi diğer faktörlere kıyasla ebeveynler için, ebeveyn-ergen ilişkisinin kalitesi ve çatışma düzeyi yeterli duygularının daha önemli yordayıcıları olarak karşımıza çıkmaktadır (Deković, 1999).

Özetle, çalışmalar ebeveyn-ergen ilişki niteliğinin oldukça önemli sonuçları olduğunu göstermektedir. Araştırmalar, ailedeki ilişkiler ve ergen arasında güçlü korelasyonlar göstermiş olsa da ebeveyn-ergen ilişki niteliğini etkileyen faktörlerin daha fazla araştırılması gerekmektedir. Bu çalışmada, aile içindeki diğer alt sistemlerden olan evlilik ve ortak ebeveynlik ilişkilerinin ebeveyn ve ergenin ilişki niteliği üzerindeki etkilerine odaklanılacaktır.

1.3. Evlilik Doyumu

Evlilik doyumunu, bir kavram olarak literatürde farklı şekillerde tanımlanmış ve tartışılmıştır (Bradbury ve ark., 2000; Vaughn ve Baier, 1999). Kavramın tek bir tanımı üzerinde fikir birliğine varmak zordur (Fışıloğlu ve Demir, 2000). Evlilik doyumunu; evlilik uyumu, evlilik mutluluğu ve evlilik istikrarı gibi kavramlarla birbirinin yerine kullanılmaktadır (Karney ve Bradbury, 1995). Bu kavramların tanımları arasında farklılıklar olsa da White (2003) evlilik doyumunu, evlilik mutluluğu, evlilik kalitesi ve evlilik uyumu kavramları arasında yüksek bir korelasyon olması nedeniyle bu kavramların birbirinin yerine kullanılmasının kabul edilebilir olabileceğini belirtmiştir (akt. Bir-Aktürk, 2006). Öte yandan, belirtilen kavramların eş anlamlı olarak kullanılmasının yanlış olduğuna dair eleştiriler de mevcuttur (Heyman ve ark., 1994).

Thompson (1988) evlilik doyumunu “bireyin evliliğe yönelik öznel değerlendirmesi ve kişisel duyguları” olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde Pill (1990), “bir kişinin evlilik etkileşiminden memnuniyet derecesi” olduğunu belirtmiştir. Hawkins (1968), evliliğin tüm yönlerini göz önünde bulundurarak “eşler arasındaki evlilik ilişkisi içinde yaşanan öznel mutluluk, doyum, zevk ve doyum duyguları”

olarak tanımlamıştır. Evlilik doyumu kavramı, “kişinin evliliğinde evlilikle ilgili beklentilerinin ne ölçüde karşılandığı” olarak da tanıtılmıştır (Sharaievskaya ve ark., 2013). Tezer (1986) ise kavramı, “bireyin evlilik ilişkisinde ihtiyaçlarının ne düzeyde karşılandığına ilişkin algısı” olarak belirtmiştir. Kavram, genel olarak kişinin evlilik ilişkisine ilişkin öznel değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır.

1.3.1. Evlilik Doyumu ile İlişkili Faktörler

Literatürde evlilik doyumunu etkileyen faktörleri araştıran çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Çalışmalar büyük çoğunlukla bu faktörleri bireysel, kişilerarası ve bağlamsal olarak üç kategoride incelemektedir (Bradbury ve ark., 1998; Bradbury ve ark., 2000; Karney ve Bradbury, 1995).

Bireysel faktörler incelendiğinde, Kobak ve Hazan (1991), güvenli bağlanma stilinin evlilik doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bildirmiştir. Kişilik özellikleriyle ilgisi incelendiğinde, nevrotizmi yüksek bireylerin evlilik doyum düzeylerinin düşük olduğu, sorumluluk sahibi bireylerin ise evlilik doyum düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmektedir (Sayehmiri ve ark., 2020). Benlik saygısının ise evlilik doyumu ile pozitif yönde önemli ölçüde ilişkili olduğunu belirtilmiştir (Lee, 1999). Gotlib ve arkadaşları (1998), ergenlik döneminde depresyon öyküsü olan bireylerin, başka tanıları olan veya hiç tanısı olmayan bireylere göre evlilik doyum düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermiştir.

Kişilerarası faktörler incelendiğinde, eşlerin algıladığı eş desteğinin ve cinsel yaşam memnuniyetlerinin evlilik doyumunu artırdığını gösterilmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Ivy ve Memphis, 2007; Patrick ve ark., 2007). Yakınlık düzeyi ve evlilik doyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu belirtilmiştir (Patrick ve ark., 2007). Çiftlerin problem çözme becerilerinin evlilik doyum düzeylerini yordadığı bilinmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003). Eşlerin birbirlerine empati kurmaları, birbirlerine duygusal olarak erişilebilir olmaları, şefkat gösterebilmeleri ve açık olmalarını kapsayan kaliteli iletişimin evlilik doyumunun önemli bir yordayıcısı olduğu belirtilmektedir (Bertoni ve Bodenmann, 2010). Doyum ile evlilik çatışmasının düzeyi ise negatif yönde ilişkili bulunmuştur (Kaslow ve Robinson, 1996; Lavner ve ark., 2016). Rhyne (1981), bireylerin ilişki içinde aşk, arkadaşlık ve cinsel doyum gibi

konularda ne kadar doyum alırlarsa evliliğin bütününden o kadar doyum alacaklarını öne sürmüştür.

Evlilik doyumunu ile ilişkilendirilen bağlamsal faktörlere bakıldığında ise evlilik doyumunun yaşam boyunca U şeklinde bir örüntü izlediği, evliliğin ilk yıllarından sonra azalıp süre içinde tekrar yükseldiği öne sürülmektedir (Bradbury ve ark., 2000; Levenson ve ark., 1993). Bunu destekleyici şekilde, çocuğun aileye dahil olması eşler arasında daha az yakınlığa yol açarken çocukların evden ayrılması ile çiftin daha da yakınlaştığı bildirilmektedir (Belsky ve ark., 1985; Lee, 1988). Çocuk sahibi olmanın ise evlilik doyumunu düşürürken evliliğin istikrarını ve ortaklık duygusunu artıran paradoksal bir etkiye sahip olduğu ileri sürülmektedir (Belsky, 1990; Cowan ve ark., 1985; Waite ve Lillard, 1991). Çocuğun kaybı, ciddi hastalıklar gibi travmatik olaylar evlilik bağlarını kuvvetlendirip evlilik doyumunun artmasına katkıda bulunabilirken, olumsuz finansal koşullar ve iş yaşamındaki stresörler düşük evlilik doyumunu öngörebilmektedir (Bradbury ve ark., 2000).

Özetle, kişilik özellikleri, cinsel doyum, problem çözme becerileri ve çocuk sahibi olmak gibi bireysel, ilişkisel ve bağlamsal faktörlerin bireyin evlilik doyumunu etkilediği görülmektedir. Bununla birlikte, evlilik doyumunun çeşitli faktörler üzerinde etkisi olduğu bildirilmektedir.

Çalışmalar evlilik doyumunun bireylerin refah düzeyi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ergen ebeveynlerinin refah düzeyindeki farklılıkların, algıladıkları ebeveyn-ergen çatışması düzeyinden çok, algıladıkları evlilik doyumuna atfedilebileceği belirtilmektedir (Keresteš ve ark., 2012). Shek (2000), daha yüksek kalitede evliliği olan ergen ebeveynlerinin, yaşam doyumunu, orta yaş krizi ve algılanan sağlığı içeren refah ölçütlerinde daha olumlu yanıtlar bildirdiğini belirtmiştir. Ayrıca, evliliklerinden daha memnun olan anne ve babalar, kendilerini ve o ana kadar süren yaşamlarını daha olumlu değerlendirmektedir (Keresteš ve ark., 2012). Evlilik doyumunu, bireylerin depresif belirtileri ile ise negatif şekilde karşılıklı ilişkilendirilmektedir (Davila ve ark., 2003; Kouros ve ark., 2008; Whisman ve ark., 2004). İleri yetişkin evli çiftlerle yapılan bir çalışmada, kişilerin evlilik doyumunu düzeyleri, yaşam doyumunu ve anlık mutluluk düzeyleri arasında önemli ve güçlü bir

pozitif ilişki olduğu belirtilmektedir (Carr ve ark., 2014). Ayrıca doyum verici bir evlilik, aile işleyişi için istikrarlı bir temel sağlayarak yetkin ebeveynlik uygulamaları, olumlu problem çözme stilleri ve doyum verici aile ilişkileri ile sonuçlanabilmektedir. Yapılan araştırmalarda evlilikteki romantik ilişki kalitesi, ortak ebeveynlik davranışı ile ilişkili bulunmuştur (Kolak ve Volling, 2007; Van Egeren, 2004).

1.3.2. Evlilik İlişkisi, Evlilik Doyumu ve Ebeveynlik

Evlilik ilişkisi, ebeveynlik süreçleri ve davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Aile psikolojisi literatürü, geçtiğimiz on yıllar boyunca evlilik ilişkisi ve ebeveynlik arasındaki çeşitli bağlantıları ortaya koymuştur (Erel ve Burman, 1995; Pendry ve Adam, 2007).

Yüksek evlilik doyumu/uyumu, duyarlı, sıcak ve kabul edici ebeveynlikle ilişkili (Grych, 2002) iken düşük evlilik doyumu izin verici ebeveynlik ve daha olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkileri ile ilişkilendirilmektedir (DeVito ve Hopkins, 2001). Ayrıca, literatürde evlilik çatışmasının ve olumsuz evlilik ilişkilerinin uyumsuz ebeveynlik davranışlarını yordadığını gösteren çok sayıda çalışma bulunmaktadır (örn. Hetherington ve ark., 1992; Kaczynski ve ark., 2006). Bu ilişki ortak ebeveynlik başlığında detaylandırılacaktır.

Düşmanca, açık çatışmalı evlilik ilişkilerinden kaynaklanan olumsuzluk, ebeveynlik ilişkisine yansiyabilmektedir (Erel ve Burman, 1995). Düşük algılanan evlilik doyumu, ebeveynler için günlük etkileşimleri ve ilişkileri etkileyen bir stres kaynağı olabilmektedir. Evlilik ilişkilerinden memnun olmayan ebeveynlerin çocuklarına karşı olumsuz tepki göstermeleri daha olası olabilmekte, çocuklarına duygusal olarak daha az açık olabilmektedirler (Nelson ve ark., 2009). Evlilikte uyumsuzluğun, sosyal ve duygusal sorunlardan bilişsel işlevsellikte bozukluklara, fiziksel sağlık ve uyku gibi biyolojik işlevlerdeki bozulmalara kadar çocukların işleyişinin hemen hemen her alanıyla ilgili olduğu bilinmektedir (Buckhalt ve ark., 2009; Cummings ve ark., 2006; El-Sheikh ve ark., 2006; Erberk ve ark., 2005). Pendry ve Adam'ın (2007) çalışması, ebeveynlerin kendi aralarında kullandıkları çatışma çözme tarzının ve evlilik doyumu düzeylerinin, çocuklarının stres hormonu seviyeleri ile önemli ilişkileri olduğunu göstermektedir. Ayrıca Cowan ve Cowan (2000),

hamilelik sırasında daha fazla evlilik doyumunun, çocuklar okul öncesi çağa geldiklerinde sıcak, duyarlı ve yapılandırılmış ebeveynlik ile ilişkili olduğunu, evlilik doyumsuzluğunun ise daha otoriter veya daha ihmal edici ebeveynliği öngördüğünü belirtmiştir. Yayılma hipotezi ile tutarlı olarak Krishnakumar ve Buehler (2000) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışması, ebeveynlerin arasındaki çatışma ile sergiledikleri olumlu ebeveynlik stilleri arasında negatif yönde önemli ve tutarlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

1.3.3. Evlilik Doyumu ve Ebeveyn-Ergen İlişkisi

Doğumdan itibaren çocuk, anne babası arasındaki ilişkiyi etkilemekte ve bu ilişkiden etkilenmektedir. Erel ve Burman (1995) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışması, yayılma hipotezini destekleyici şekilde, evlilik kalitesi ile ebeveyn ve her yaşta çocuk ilişkisi kalitesi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma, evlilik ve ebeveyn-çocuk ilişkileri arasındaki bağlantının önceden düşünüldüğünden daha güçlü olduğunu belirtmiştir. Evlilik çatışmasının ebeveyn-çocuk bağlanma ilişkisini olumsuz etkilediği gösterilmiştir (Frosch ve ark., 2000; Owen ve Cox, 1997). Belsky (1981), ebeveyn-çocuk ilişkisindeki sorunların, evlilik ilişkisinin kalitesi düşük olduğu sürece çözümlenmesinin zor olduğunu ileri sürmektedir.

Günlük olarak veri toplanan bir çalışmada (Kouros ve ark., 2014), ebeveynler 15 gün boyunca her gün eşleri ve 8- 16 yaş aralığında olan çocukları ile olan ilişkilerinin duygusal kalitesini değerlendirmiştir. Anne ve babaların günlük evlilik kalitesi derecelendirmeleri ile ebeveyn-ergen ilişkisi kalitesi derecelendirmeleri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Buna ek olarak, düşük evlilik kalitesi, telafi edici hipotezi destekleyerek, ertesi gün anne-çocuk ilişkisi kalitesinde iyileşmeleri öngörmüştür. Bulgular, annelerin evlilik ilişkilerinden ebeveyn-çocuk ilişkisine duygularını aktarabilmelerine rağmen, evlilik kalitesini düşük değerlendirdiklerinde ertesi gün anne-çocuk ilişkisi kalitesinde artış göstererek telafi ettikleri için bu yayılmanın kısa süreli olduğunu göstermiştir. Babalar için ise düşük evlilik kalitesi, aynı gün içinde daha düşük baba-ergen ilişkisi kalitesini yordamıştır. Yine günlük olarak veri toplanan başka bir çalışmada (Braithwaite ve ark., 2015) ise ebeveynler 42

gün boyunca günlük stresli deneyimleri değerlendirmiştir. Anne ve babaların, bir önceki gün evlilikte gerilimin fazla olduğu günlerde çocuklarıyla gergin etkileşimlere girme olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. 12- 17 yaşları arasında çocuğu olan ebeveynlerle yürütülen bir başka çalışmada ise ebeveynler tarafından bildirilen ebeveyn-ergen bağıllığının, evlilik çatışmasının ergenin içselleştirme ve dışsallaştırma sorunlarına etkisi üzerinde önemli ölçüde aracılık ettiği bildirilmektedir. Bu sonuç, ebeveyn-ergen ilişkisini, özellikle bağıllığını geliştirmenin, evlilik çatışmasının ergenin sonuçları üzerindeki olumsuz etkisini azalttığını göstermektedir. Evlilik ilişkilerinde problem çözme ve çatışma tarzının olumlu olmasının, ergenlerin iki yıl sonra ebeveynleriyle çatışmalarında bu stilleri kullanmasını sağladığı belirtilmektedir (Van Doorn ve ark. 2007). Chiang ve Bai (2022) yakın tarihli çalışmalarında, 12 yaşındaki ergenlerin ebeveynlerinin evlilik ilişkisi kalitesinin, ergen 15 yaşına gelince ergenin ebeveynleriyle olan yakınlığını ve 18 yaşına gelince düşük depresif belirtiler göstermesini yordadığını bildirmiştir.

Evlilik ilişkisinin ebeveyn-çocuk/ergen ilişkisini etkilemesinde cinsiyet faktörü ile ilgili bulgular ise tutarsızlık göstermektedir. Shek (2000) çalışmasında babaların bildirdiği evlilik kalitesinin, ebeveyn-ergen ilişkilerinin kalitesi üzerinde yayılma etkisi bulunmasına rağmen annelerin bildirdiği evlilik kalitesinin ergen çocuklarıyla olan ilişki kalitesi ile ilişkisi bulunmadığını bildirmiştir. Benzer şekilde, Krishnakumar ve Buehler (2000) meta-analiz çalışmalarında ebeveynler arası çatışma ve ebeveynlik arasındaki negatif ilişkinin, katılımcı babalarda annelerden daha güçlü olduğunu belirtmektedir. Cummings ve arkadaşları (2004) da olumsuz evlilik ilişkilerinin baba-çocuk ilişkilerine olan etkisinin anne-çocuk ilişkilerine olan etkisine göre daha güçlü olduğunu ileri sürmektedir. Öte yandan, Erel ve Burman (1995) meta-analiz çalışmalarında ebeveyn cinsiyetinin bu ilişkide moderatör bir etkisi olmadığını ortaya koymaktadır (Erel ve Burman, 1995). Nelson ve arkadaşları (2009), babaların çocuklarına olan sabrının ve ilgisinin, annelerinkinden daha fazla evlilik ilişkisine bağlı olduğunu belirtmişlerdir. Evlilik sürecinde evlilik sorunları hem anneler hem de babalar için ebeveynlik güçlüklerine sebep olmaktadır. Öte yandan, boşanmanın anne katılımına göre baba katılımının azalmasıyla daha güçlü şekilde ilişkili olduğu ve baba-çocuk ilişkisini daha olumsuz yönde etkilediği bildirilmektedir (Coiro ve Emery, 1998).

Literatürde yer alan çalışmalar evlilik ilişkisi ile ebeveynlik ilişkisi arasında tutarlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, her iki yapının da çok yönlü olduğu görülmektedir. Bu nedenle, evlilik ilişkisi ile ilgili değişkenler ile ebeveynlikle ilgili değişkenler arasındaki bağlantıları incelemek ve bu ilişkilerde yer alan olası aracı faktörleri ele almanın önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Ortak Ebeveynlik

Ortak ebeveynlik, “ebeveynlerin liderliği nasıl paylaştığını ve ailenin mimarları olarak karşılıklı rollerinde birbirlerini nasıl desteklediğini” ifade etmektedir (McHale, 1995). Ortak ebeveynlik, üçüncü bir bireyle, yani çocukla ilgili sorumlulukları içeren evlilik ilişkisinin bir uzantısı olarak görülmektedir (Lindsey ve ark., 2005). Ortak ebeveynlik ilişkisi, eş ilişkisi ve ebeveyn-çocuk ilişkisi gibi diğer alt sistemler ile ilişkili fakat onlardan farklı bir sosyal yapıdır (Feinberg ve ark., 2007). Ortak ebeveynlik ilişkisi, yetişkinlerin ilişkisinin çocuk yetiştirmeye ilgili olmayan romantik, cinsel, refakatçi, duygusal, finansal ve yasal yönlerini içermemektedir (Feinberg, 2003). Evlilik ve ebeveyn-çocuk alt sistemlerinden farklı olarak, ortak ebeveynlik ilişkisi üçüncü bir kişi olan çocukla ilgili konuları içerdiğinden doğası gereği üçlü bir ilişkidir (McHale ve Irace, 2011, s. 23). Ortak ebeveynlik terimi, ebeveynlik rollerinin yetki veya sorumluluk açısından eşit olduğu veya olması gerektiği anlamına gelmez. Ebeveynlik ilişkisindeki eşitlik derecesi, sosyal ve kültürel bağlamdan etkilenen ebeveynler tarafından belirlenir (Feinberg, 2003). İyi işleyen ortak ebeveynlik sistemleri, ebeveynlerin kendi ve diğer ebeveynin tarzına ve tercihlerine uyum sağlamanın yollarını buldukları sistemlerdir. Bu nedenle, ebeveynlik rollerinde karşılıklı destek ve bağlılığı içermektedir (McHale, 1995).

Eşlerin ilk çocuklarının doğmasıyla ortak ebeveynlik alt sistemi oluşmaktadır (Gable ve ark., 1992). Margolin ve arkadaşları (2001), ortak ebeveynliğin iki yetişkinin paylaştığı en göz korkutucu ama önemli deneyim olabileceğini ifade etmektedir. Bu ilişki aracılığıyla, ebeveynler kendi rollerini, sorumluluklarını ve çocuklarına olan/olacak katkılarını müzakere ederler. Ebeveynler boşandığında, ortak ebeveynlik ilişkisi genellikle ebeveynlerin ilişki kurmaya devam ettiği tek alandır. Bu sebeple kavram, boşanmış ebeveynlerde daha önce çalışılmaya başlanmış ve sıklıkla

araştırma konusu olmuştur (Adamsons ve Pasley, 2013; Erdemir-Aşıkoğlu, 2022; Maccoby ve ark., 1990). Daha sonra literatürde, evli ebeveynler için de ortak ebeveynliğin önemi vurgulanmaya başlanmıştır (Gürmen, 2019).

Ortak ebeveynlik çok boyutlu bir yapı olarak farklı şekillerde kavramsallaştırılmıştır. Margolin ve arkadaşları (2001), ortak ebeveynliğin üç alt boyuttan oluştuğunu öne sürmüştür. Bu boyutlar, ebeveynler arası iş birliği, ebeveynler arası çatışma ve çocuk ile bir ebeveyn arasında koalisyon oluşumunu ifade eden üçgenleşmedir. McHale (2007) ortak ebeveynliğin, ebeveynler arasında uyumsuzluk, düşmanlık ve karşılıklı etkileşimin oluşturduğu üç alt boyutu içerdiğini öne sürmektedir. Feinberg (2003) ise ortak ebeveynliğin; çocuk yetiştirme anlaşması/anlaşmazlığı, çocuk yetiştirme ile ilgili iş bölümü, destek/baltalama ve aile etkileşimlerinin ortak yönetimi olmak üzere dört alt boyuttan oluştuğunu önermiştir. Aşağıda ortak ebeveynliği oluşturan tüm alt boyutlar açıklanmıştır.

Ortak ebeveynlik anlaşması, ebeveyn figürlerinin ahlaki değerler, davranışsal beklentiler ve disiplin, çocukların duygusal ihtiyaçları, eğitim standartları ve öncelikleri, güvenlik ve akran ilişkileri gibi çocukla ilgili bir dizi konuda hemfikir olma derecesini ifade etmektedir (Feinberg, 2003). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki anlaşmazlığının, çocuğun davranış sorunları ile bağlantılı olduğu bildirilmektedir (O'Leary ve Vidair, 2005). Feinberg'e (2003) göre, çocuk yetiştirme anlaşmazlığı tek başına olumsuz aile sonuçlarına sebep olmayabilmektedir. Örneğin, başarılı bir şekilde aynı fikirde olmamayı kabul eden bazı ebeveynler, karşılıklı ortak ebeveynlik desteğini yüksek düzeyde sürdürebilmekte, aktif ve saygılı bir şekilde anlaşmazlıkları müzakere edebilmekte ve aile yönetiminin temelini oluşturacak uzlaşmaları benimseyebilmektedir. Anlaşmazlık, ebeveynliği veya ortak ebeveynliğin diğer alt boyutlarını olumsuz şekilde etkilediğinde ise ebeveynler arası düşmanca çatışma gibi olumsuz aile sonuçlarına neden olabilmektedir.

Ortak ebeveynlik çatışması, ebeveynlerin çocuk hakkında ne sıklıkta tartıştığı veya fikir ayrılığına düştüğü, çocuk yetiştirme meselelerini çevreleyen ne kadar anlaşmazlık olduğu, bir ebeveynin diğerinin ebeveynliğini ne kadar baltaladığı ve ev kuralları hakkında ne kadar fikir ayrılığına düştükleriyle ilgilidir (Margolin ve ark.,

2001). Çocuklarla ilgili konuları içeren evlilik çatışmasının, çocukları genel evlilik çatışmasından daha olumsuz yönde etkilediği bildirilmektedir (Grych ve Fincham, 1993; Mahoney ve ark., 1997). Bununla birlikte, ortak ebeveynlik çatışması, yalnızca çocuklarla ilgili çatışmayı ve hatta çocuklar tarafından gözlemlenen açık evlilik çatışmasını kapsamamakta, aynı zamanda eşlerin birbirlerinin ebeveynlik çabalarını baltalamasını da kapsamaktadır. Ortak ebeveynlik çatışması, çocuklar (Teubert ve Pinguart 2010) ve ergenler (Feinberg ve ark., 2007) arasında bir dizi duygusal ve davranışsal uyum sorunuyla ilişkilendirilmiştir.

Ortak ebeveynlik iş bölümü, çocuk bakımı ve ev işleriyle ilgili günlük rutinlerle ilgili görev ve sorumlulukların bölünmesi ve çocuklarla ilgili mali, yasal ve tıbbi konuları kapsayan sorumluluklarla ilgilidir. Anneler, ev işleri konusunun doğum sonrası dönemde çatışmanın en önemli tetikleyicilerinden biri olduğunu bildirmektedir (Cowan ve Cowan, 1988). Annelerin babaların katkılarına dair adalet algısı, ebeveynliğe geçişte artan evlilik kalitesiyle bağlantılıyken, eşitsizlik algısı azalan evlilik kalitesiyle bağlantılıdır (Terry ve ark., 1991). Her bir ebeveynin çocuk bakımı desteğine yönelik beklentileri ve sorumluluk algıları arasındaki tutarsızlığın, depresyon ve evlilik uyumu ile önemli ölçüde ilişkili olduğu öne sürülmektedir (Voydanoff ve Donnelly, 1999).

Ortak ebeveynlik desteği, her bir ebeveynin diğerinin ebeveyn olarak yeterliliğini onaylama, katkılarını kabul etme ve saygı duyma ve diğerinin ebeveynlik kararlarını ve otoritesini desteklemeyi içermektedir (McHale, 1995). Ortak ebeveynlik ilişkisindeki destek, bir sosyal destek biçimi olarak görülmektedir. Genel sosyal destek, anne uyumu üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahiptir (Lutz ve ark., 2012) ve anne uyumu, ebeveynlik yeterliliği ve evlilik sonuçları ile ilişkilendirilmektedir (Riina ve Feinberg, 2012). Özellikle, ebeveynler evli olduğunda, eş desteği oldukça önemli bir sosyal destek kaynağı olarak görülmektedir (Dehle ve ark., 2001). Bu alandaki araştırmaların çoğu anneler için sosyal desteğin etkilerine odaklanmış olsa da annelerin babaların ebeveynliğine verdiği desteğin, baba uyumunu ve ebeveynliği etkileyen önemli bir faktör olduğunu gösteren benzer bulgular ortaya çıkmıştır (Parke, 2000). Ortak ebeveynlik ilişkisi, sıklıkla iki ebeveyn arasındaki ikili süreçlere yansısı da bir ebeveynin diğer ebeveyn hakkında çocuğa konuşma biçiminde de

gösterilebilmektedir. Bir ebeveyn, ikinci ebeveynin mevcut olup olmadığına bakılmaksızın diğer ebeveyni destekleyebilir veya sabote edebilmektedir (Margolin ve ark., 2001).

Ortak ebeveynliğin küçümsemesi. Ortak ebeveyn desteğinin olumsuz karşılığı olan küçümseme, bir ebeveynin eleştirisi, aşağılama ve suçlama yoluyla diğer ebeveyni baltalamasını ifade etmektedir (Feinberg, 2003). Bazı ebeveynler, çocukları üzerinde kontrol sağlamak, birbirlerinin otoritesini baltalamak veya gözde ebeveyn olmak amacıyla rekabetçi bir tutum benimseyebilmektedir (McHale ve ark., 2000). Bu durumun çocuklarda dışsallaştırma semptomlarının güçlü bir yordayıcısı olduğu bildirilmektedir (Murphy ve ark., 2016; Solmeyer ve ark., 2014).

Aile ilişkilerinin ortak yönetimi, ebeveynlerin aile ilişkilerini birlikte yönetmesini ifade etmektedir. Ailede yol gösterici güçler olarak ebeveynler, aile üyelerinin birbirlerine nasıl davranacaklarına dair standartlar belirlemekte; aile ilişkilerine rehberlik etmekte, ebeveyn-çocuk koalisyonlarına izin vermekte veya bunlardan kaçınmakta ve dengeyi sağlamaktadır (Feinberg, 2003). Bu ortak sorumluluğun önemli bir yönü, ebeveynlerin çocukları kendi çatışmalarına maruz bırakma biçimleriyle ilgilidir. Çiftler, olumsuz ve düşmanca çatışmalarının düzeyinden farklı bağımsız olarak çocukları çatışmalarına ne ölçüde maruz bırakacaklarından sorumludur (Feinberg ve ark., 2012). Ebeveynler çocuklarının dahil olacağı üçlü veya daha büyük etkileşimlere katılımlarında bir denge kurabilmekte veya biri liderliği üstlenip diğeri geri çekilebilmektedir (Feinberg, 2003).

Üçgenleşme ise bir ebeveynin çocukla diğer ebeveyne karşı oluşturduğu koalisyonu ifade etmektedir. Bir ebeveyn çocuğu ebeveyn çatışmasının içine çekerek diğer ebeveynin baltalanmasına ve dışlanmasına sebep olmaktadır (Margolin ve ark., 2001).

Bu boyutlar, kuramcılara göre ortak ebeveynliğin alt boyutlarını oluşturmaktadır. Eşler arasındaki ortak ebeveynlik ilişkisinin aile içinde yer alan diğer ilişkilerle bağlantılı olduğu bildirilmektedir (örn. Feinberg ve ark., 2007). Bu ilişkiler ilerleyen bölümlerde detaylandırılacaktır.

1.4.1. Ortak Ebeveynlik ve Ebeveynlik İlişkisi

Literatürde pek çok araştırma ortak ebeveynlik ilişkileri ile ebeveynlik davranışlarının ilişkili olduğunu göstermektedir (Choi ve Becher, 2019; Lau ve Power, 2020; Margolin ve ark., 2001). Ortak ebeveynlik üzerine yapılan araştırmalar ortak ebeveynliğin, ebeveynlik ve çocuk ile ilgili çıktıları, genel evlilik kalitesinden daha fazla öngördüğünü göstermiştir (Feinberg ve ark., 2007). Ebeveynlerin iş birliği yapma ve birbirlerini destekleme becerilerinin, onlara etkili ebeveynlik davranışlarında bulunmak için kaynak sağlaması beklenmektedir (Feinberg, 2003; Morrill ve ark., 2010). Aksine, düşmanca ve rekabetçi ortak ebeveynlik, ebeveyn-çocuk etkileşimlerinde de gerginliğe yol açabilmektedir (Feinberg ve ark., 2007). Yüksek düzeyde ebeveyn uyumsuzluğu yaşayan ebeveynler, sıcaklık ve kabullenmede zorluk, reddetmede artış, ilgiyi kesme ve olumsuz disiplin yöntemlerinin kullanımı gibi ebeveynlik güçlükleri sergileyebilmektedir (Davies ve ark., 2004).

Choi ve Becher (2019) çalışmalarında, destekleyici ortak ebeveynliğin daha az olumsuz ebeveynlik davranışıyla doğrudan ilişkili olduğunu bildirmektedir. Ebeveynler arası iş birliği, ebeveynin öz-yeterlik inancını ve ebeveynlerin çocukları ile yapıcı bir şekilde etkileşime girme olasılığını artırabilir (Cummings ve ark., 2000; Teti ve ark., 1996). Öte yandan, ortak ebeveynlik çatışması, ebeveynlik stresinin artması ve ebeveynlik yeterlik algısının azalması ile ilişkili görülmektedir (Grych ve Fincham, 2001). Ebeveyn çatışmalarının sıklığının, ebeveynlerin çocuklarına karşı daha fazla öfke göstermesine, daha sert disiplin uygulamasına, daha az destekleyici ve empatik olmasına neden olduğu görülebilmektedir (Gerard ve ark., 2006). Ebeveynler arası düşmanlığın, tutarsız ve düzensiz ebeveynlik uygulamalarına yol açabileceği bildirilmektedir (Kjøbli ve Hagen, 2009).

Ortak ebeveynliği ebeveynlik stresiyile ilişkilendiren bazı bulgular, ortak karar almayı kolaylaştırması ve daha az çatışma sağlaması sebebiyle destekleyici ortak ebeveynliğin ebeveynlik stresini azalttığını göstermektedir (Fagan ve Lee, 2014). Ayrıca, destekleyici ortak ebeveynliğin yaşanan ebeveynlik stresinin olumsuz etkilerinden korunmak için koruyucu bir faktör olduğu bildirilmektedir (Durtschi ve

ark., 2017). Ek olarak, Margolin ve arkadaşları (2001), çalışmalarında ortak ebeveynliğin, daha fazla evlilik çatışması ile daha fazla ebeveynlik stresi ve daha az olumlu ebeveynlik arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini bildirmiştir. Davies ve arkadaşlarının (2004) bir yıl ara ile veri topladıkları boylamsal çalışmada ise kabullenme ve disiplin gibi konuları içeren ebeveynler arasındaki uyumsuzluk, bir yıl sonra anne kabulündeki düşüşü yordamıştır.

Yeni doğan bebeği olan çiftlerin yer aldığı bir çalışmada (Van Egeren, 2004) kendilerini tahmin ettiklerinden daha fazla çocuk bakımı yaparken bulan anneler, beklenenden daha az çocuk bakımı yapan babalara göre daha az destekleyici ortak ebeveynlik deneyimi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Anneler işe döndükçe ve çocuk bakımı sorumluluğu beklentilere uygun hale geldikçe ortak ebeveynlik ilişkisinden daha memnun hale geldiklerini bildirmişlerdir. Çalışma boyunca, her iki ebeveynin de çocuk bakımı sorumlulukları doğum öncesi beklentileriyle giderek daha uyumlu hale gelmiş, böylece zaman geçtikçe anneler daha az çocuk bakımı yaparken babalar daha fazla çocuk bakımı yapmıştır. Çalışmada kendisini destekleyici bir ebeveynlik ekibinin parçası olarak gören babaların, ebeveynliğe daha fazla öncelik verdiği ve çocukla ilgili sorumluluklara daha fazla dahil olduğu, ancak ortak ebeveynlik ilişkisini düşük algılayan babaların aileden uzaklaşma riski altında olduğu öne sürülmüştür (Van Egeren, 2004).

Özetle, çalışmalar uyumlu ve destekleyici ortak ebeveynlik ilişkisinin kişinin ebeveynlik deneyimini olumlu yönde etkilediğini; olumsuz ortak ebeveynlik ilişkisinin ise olumsuz ebeveynlik deneyimini yordadığını göstermektedir.

1.4.2. Ortak Ebeveynlik, Evlilik ve Evlilik Doyumu İlişkisi

Önceki bölümlerde bahsedildiği gibi araştırmacılar, ortak ebeveynlik ilişkisi ve evlilik ilişkisinin birbiri ile ilişkili fakat birbirinden farklı kavramlar olduğunu vurgulamaktadır (Cowan ve McHale, 1996; Feinberg, 2003). Evlilik ve ortak ebeveynlik alt sistemleri arasındaki bağlantı sebebiyle, iyi işleyen evliliklerdeki çiftlerin, olumlu ortak ebeveynlik ilişkileri oluşturduğu ileri sürülmektedir (Belsky ve ark., 1995). Mevcut literatür, ortak ebeveynliğin evlilik doyumu ile hem yordayıcı hem de yordanan şekilde bağlantılı olduğunu göstermektedir (Bonds ve Gondoli, 2007;

Durtschi ve ark., 2017; Talbot ve McHale, 2004; Van Egeren, 2004). Çalışmalar, evlilik doyumunun çocuk yetiştirme konusunda ebeveynler arası iş birliğini teşvik ettiği ve evlilik doyumu yüksek ebeveynlerin üçgenleşme ve diğer ebeveynin yeterliliğini ve otoritesini zayıflatma girişimlerinin daha az olduğu konusunda tutarlıdır (Morrill ve ark., 2010; Pedro ve ark., 2012). Çiftin duygusal açıdan bağlı ve olumlu olması ebeveynlerin bireysel veya ekip olarak çocuğa yardımlarını kolayca koordine etmelerini sağlamaktadır (Morrill ve ark., 2010).

Bununla birlikte, bu ilişkilendirme tüm ailelerde mevcut olmayabilir (McHale ve ark., 2004) ve ebeveynin kişilik, ebeveynlik stili, çocuk yetiştirme inançları gibi kişisel özellikleri bu ilişkiye çeşitli şekilde aracılık edebilir. Örneğin, Talbot ve McHale (2004), babaların esnekliğinin (flexibility), çiftlerin ortak ebeveynlik ilişkilerini, evlilik sorunlarının olumsuz etkilerinden koruduğunu belirtmiştir. Kolak ve Volling (2007), ortak ebeveynliğin yordayıcısı olarak evlilik kalitesinin yanı sıra anne ve babaların dışavurumculuğunu dahil ederek önceki araştırmaları genişletmiştir. Bulgular, evlilik kalitesi ile ortak ebeveynlik davranışı arasındaki bağlantıyı destekleyen önceki araştırmaları tekrarlamış ve babaların olumlu dışavurumculuğunun ortak ebeveynlik ilişkisindeki üçgenlemeyi baltalayarak evlilik etkileşimlerini koruyabileceğini göstermiştir.

Çok sayıda boylamsal çalışma, evlilik doyumunun ortak ebeveynlik ile önemli şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Van Egeren'in (2004) çalışmasında çocuğun doğumundan önceki evlilik kalitesinin, olumlu ortak ebeveynlik ilişkisi için zemin hazırladığı bildirilmektedir. Ayrıca, çocuğun doğumundan sonra evlilik doyumu yaşamaya devam eden çiftlerin, olumlu ortak ebeveynlik ilişkisi yaşama olasılığının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bonds ve Gondoli (2007) erken ergenlik döneminde çocuğu olan anneler ile yaptığı üç yılı kapsayan boylamsal çalışmalarında ilk yılda ölçülen evlilik uyumunun, 2. yıldaki ortak ebeveynlik aracılığıyla 3. yıldaki anne sıcaklığına önemli bir dolaylı etkisi olduğu bildirmiştir. Pedro ve arkadaşları (2012), evlilik doyumu ile duygusal destek, kontrol girişimleri ve reddetmeyi içeren ebeveynlik davranışları ilişkisinde ortak ebeveynlik davranışının aracı rolü olduğunu bulmuştur. Babaların evlilik doyumundan annelerden daha fazla etkilendiğini, evlilik doyumunun annelerin ebeveynlik davranışı ve ortak ebeveynliğe katılımıyla daha az

güçlü şekilde ilişkili olduğunu bildirmişlerdir. Bunun yanında, evlilik ilişkilerinden doyum alan kadınların, ebeveynlik rolünde eşlerine destek verme olasılıklarının daha yüksek olması da mümkündür. Literatürde, kadınların anne ve eş rollerini ayırt etmede daha iyi oldukları öne sürülmüştür (Belsky ve ark., 1991; Pedro ve ark., 2012).

Le ve arkadaşları (2019), günlük veri topladıkları çalışmalarında ebeveynliğin ilk yılında evlilik doyumunu ve destekleyici ortak ebeveynlik arasında çift yönlü bir ilişki olduğunu bildirmişlerdir. Eşlerden birinin romantik açıdan partnerine yakın hissettiğinde, ertesi gün daha destekleyici ortak ebeveynlik davranışları gösterdiği ve destekleyici ortak ebeveynlik deneyimi yaşadığında, ertesi gün partnerine daha yakın hissettiğini ortaya koymuşlardır. İkinci çocuğunu bekleyen anneler ile yürütülen bir çalışmada (Yalcintas ve Pike, 2021) ise evlilik doyumunu ve ortak ebeveynlik ilişkisinin annenin içselleştirme sorunları ile ilişkili olduğu bildirilmiştir. Buna göre, daha yüksek evlilik doyumunu düzeyinin daha az depresyon ve kaygı semptomlarıyla; daha olumlu ortak ebeveynlik ilişkisinin ise daha az depresyon semptomu ve daha düşük stres düzeyleriyle ilişkili olduğu bulunmuştur.

Özetle, araştırmalar tutarlı şekilde ebeveynler arasındaki ortak ebeveynlik ilişkilerinin, evlilik ilişkileri ile bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır. Literatür, ortak ebeveynlik ilişkisinin ebeveyn-çocuk ilişkisine ve çocuğa olan etkisine dair de önemli bulgular sunmaktadır.

1.4.3. Ortak Ebeveynlik İlişkisinin Ebeveyn-Çocuk İlişkisine ve Çocuğa Etkisi

Ortak ebeveynlik ilişkisinin ebeveynlik davranışlarına ve ebeveyn-çocuk ilişkilerine etkisinin, bebeklikten ergenliğe çocuğun tüm gelişim dönemlerinde devam ettiği gösterilmiştir (Feinberg ve ark., 2007; Schoppe ve ark., 2001). Ortak ebeveynlik desteği ve güven eksikliğinin, ebeveynlerin çocuklarıyla olan etkileşimleri üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olması beklenmektedir (Fincham ve Hall, 2005). Ebeveynlerin ortak ebeveynlik ilişkilerinde yaşadıkları güçlükler, onların güvenilir ve duyarlı bağlanma figürleri olarak hizmet etme becerilerini olumsuz etkilemektedir (Martin ve ark., 2017). Eşlerinin çocuk yetiştirme konusunda kendi kararlarını onaylamamasıyla kişinin, ebeveynlik rolü ile ilgili güveni ve yeterlik duygusu baltalanabilmektedir (Merrifield ve Gamble, 2013). Daha önce belirtildiği gibi

olumsuz ortak ebeveynlik ilişkileri ebeveynlik stresinin artması ile ilişkili olduğundan ebeveyn-çocuk ilişkileri bu olumsuzluktan etkilenebilmektedir (Özdemir ve Sağkal, 2020). Ebeveynlik stresinin yüksekliğinin, çocuğa yönelik cezalandırma davranışlarını ve işlevsel olmayan ebeveynliği artırdığı bildirilmektedir (Respler-Herman ve ark., 2012; Sanders ve Woolley, 2005). Araştırmalar, çocuk yetiştirme ile ilgili konularda daha sık ve yoğun çatışmaya giren ebeveynlerin, ebeveyn-çocuk etkileşimlerinde daha sert ebeveynlik ve daha az duyarlılık ve kabul gösterdiğini göstermiştir (Cox ve ark., 2001; Feinberg ve ark., 2007; Sturge-Apple ve ark., 2006). Ebeveyn çatışması, içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları ve yalnızlık gibi farklı sosyal problemler dahil olmak üzere çeşitli çocuk ve ergen uyum sorunlarını yordamaktadır (Cummings ve Davies, 2010; Koçak ve ark., 2017; Sayıl ve ark., 2019).

Ortak ebeveynlik çatışmasına ilişkin araştırmalar sıklıkla bebeklik ve çocukluk döneminde çocuğu olan aile yaşamına odaklanmıştır (örn. Holland ve McElwain, 2013; Peltz ve ark., 2018). Örneğin, çocuklarının bebeklik döneminde ortak ebeveynler arasındaki düşmanca-rekabetçi tutum ve düşük düzeyde uyumun, üç yıl sonra çocukta daha yüksek düzey kaygı, rekabetçilik ve dışsallaştırma davranışları ile ilişkili olduğunu bulunmuştur (McHale ve Rasmussen, 1998). Benzer şekilde, yüksek düzeyde destekleyici ortak ebeveynlik ilişkisine sahip ebeveynliğin, bir yıl sonra okul öncesi çağındaki çocuklarında daha az dışsallaştırma sorununu yordadığı belirtilmiştir (Schoppe ve ark., 2001). Holland ve McElwain (2013), yeni yürümeye başlayan çocukları olan ailelerde evlilik ve ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesi arasında ortak ebeveynlik desteğinin aracı rolünün olduğunu belirtmektedir.

Çocukların ergenlik çağına geldikçe aile hayatından bir şekilde uzaklaştığı ve ebeveynler arası koordinasyonun ve ortak ebeveynlik çatışmasının daha az önemli hale gelebildiği öne sürülmüştür (Margolin ve ark., 2001). Öte yandan, ergenler gelişmiş bilişsel ve ilişkisel becerilere sahip olması sebebiyle üçgenleşmeye çocuklardan daha kolay maruz kalabilmektedir. Bu nedenle ortak ebeveynlik ilişkilerinin ergenli ailelerde küçük çocuklu ailelere kıyasla daha önemli olabileceği belirtilmiştir. Olumlu ortak ebeveynlik ilişkisinin ailede, ergen gelişimi için çok önemli olan tutarlılık ve destek temeli sağlayabileceği bildirilmiştir (Weissman ve Cohen, 1985). Martin ve arkadaşları (2017), ebeveyn-ergen bağlanmasını ele aldıkları araştırmalarında ortak

ebeveynlik sorunlarının, ebeveynliğin birçok yönü üzerinde geniş bir olumsuz etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, ortak ebeveynlik çatışmalarının, ebeveyn-ergen bağlanma ilişkisini bozma potansiyeline sahip, ergenlikte yaşanan sosyal ve psikolojik uyum sorunları için önemli bir bağlamsal risk kaynağı olduğunu göstermektedir. Ortak ebeveynlik çatışmasının, anne ve babaların olumsuzluğunu ve ergenin antisosyal davranışlarını yordadığı bildirilmektedir (Feinberg ve ark., 2007). Sayıl ve arkadaşları (2019), anne babaları arasındaki çatışma ve öfkeye kız ergenlerin daha çok yalnızlık hissederek, erkek ergenlerin ise akran ilişkilerinde daha fazla zorbalık göstererek tepki verdiklerini belirtmiştir. 68 çalışmanın ele alındığı bir meta-analiz çalışması (Buehler ve ark., 1997) ise ebeveynler arası çatışmanın 5-18 yaş arası çocuklarının problem davranışları ile tutarlı ve önemli bir ilişki olduğunu doğrulamaktadır. Sıklıkla gösterilen dışsallaştırma problemlerinin yanında içselleştirme problemleriyle de ilişkili olduğu belirtilmektedir. Buehler ve arkadaşları (2006), ebeveynler arası düşmanlığın (interparental hostility) ve ergen davranışının ilişkisini inceledikleri çalışmalarında birbirlerine karşı daha yüksek düzeyde düşmanlık ifade eden ebeveynlerin, artan kişisel sıkıntı ve meşguliyet nedeniyle ergenlik dönemindeki çocuklarının faaliyetleri, arkadaş çevreleri ve ne zaman nerede oldukları ile ilgili bilgi almayı ihmal edebildiklerini öne sürmüştür. Ebeveynler arası düşmanlığı yüksek olan ailelerdeki ergenler, daha fazla tartışmadan kaçınmak için ebeveynlerin bilgisini daha da sınırlayıp açıklamadan çekinebilmektedir. Ek olarak, bu ailelerde babaların ergen faaliyetlerine ilişkin daha düşük bilgi seviyeleri, ergenlerin daha fazla dışa vurma davranışı ile ilişkilendirilmiştir.

Örneklemini, Latin Amerika, Asya ve Avrupa kökenli ergenlerin oluşturduğu günlük veri toplanan bir çalışmada (Chung ve Flugni, 2009) ise etnik gruplar arasında çok düşük farklılıklarla ebeveynler arası çatışmanın, ebeveyn-ergen çatışmasına ve ergenin duygusal sıkıntısına olumsuz yönde etkisi olduğu bulgusu tekrarlanmıştır. Birer yıl arayla iki kez veri toplanan boylamsal bir çalışmada (Baril ve ark., 2007) evliliklerini daha sevgi dolu değerlendiren ebeveynlerin daha düşük düzeyde ortak ebeveynlik çatışması bildirdikleri ve bunun da ergende daha düşük düzeyde riskli davranışı yordadığı bildirilmiştir. Ek olarak, ergenin riskli davranışlarının bir yıl sonra ebeveynlerinin evlilik sevgisi üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Covid-19 pandemisi döneminde yapılan bir çalışmada (Hussong ve ark., 2022) ise

pandemi öncesi ebeveyn tarafından bildirilen daha fazla aile memnuniyeti ve ergen tarafından bildirilen daha açık aile iletişiminin, pandemi sırasında daha az ebeveyn stresi ile sonuçlandığı bildirilmiştir.

Özetle, araştırmalar ebeveynler arasındaki çatışmanın, ergenler ve ebeveynleri arasındaki çatışma olasılığını artırdığını ve bunun da ergende daha yüksek düzeyde probleme yol ağtığını göstermektedir.

1.5. Mevcut alışma

Bu çalışmanın temel amacı, evli bireylerin algıladıkları evlilik doyumu, ergenlik dönemindeki çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliği ve ortak ebeveynlik ilişkileri arasındaki ilişkilerin araştırılmasıdır. Bu doğrultuda evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolünün araştırılması hedeflenmektedir.

Ortak ebeveynlik kavramı son yıllarda öne çıkan bir araştırma konusu olsa da (Feinberg, 2003) mevcut literatürü çoğunlukla Batılı ülkeler oluşturmakta olup ülkemizde az sayıda çalışma bulunmaktadır (Engin ve ark., 2019; Gürmen, 2019; Özdemir ve ark., 2020). Bu kavrama dair ampirik çalışmalar, boşanmış ailelerde başlamış ve yaygınlaşmış (Gürmen, 2019), daha sonra evli çiftlerdeki ortak ebeveynlik ilişkisinin önemi belirtilmiştir (Feinberg, 2003). Mevcut çalışmada evli çiftlerin ortak ebeveynlik ilişkisi ele alınarak bu kavramın evli aileler için öneminin vurgulanması amaçlanmaktadır. Ortak ebeveynliğin daha iyi anlaşılması için ortak ebeveynlik ile ilişkili faktörlerin belirlenmesinin önemli olduğu düşünölmektedir.

Türkiye’de evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik arasındaki doğrudan bağlantıyı inceleyen alışmalar (Ece, 2020; Salman-Engin 2014) olmasına rağmen, bilindiği kadarıyla ergen ebeveynleriyle çalışılan ve ebeveyn-ergen ilişkisini dahil eden bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ortak ebeveynlik kavramını araştıran çalışmaların örneklemleri çoğunlukla bebeklik ve okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerle oluşturmuş (Özdemir ve Sağkal, 2020) ve dolayısıyla çalışmalarda aile yaşamının erken evresine odaklanılmıştır (örn. Engin ve ark., 2019; Van Egeren, 2003). Bu nedenle, ergenlik döneminde çocuğa sahip ailelerde ortak ebeveynliğin etkisinin aydınlatılmasının önemli olduğu düşünölmektedir (Feinberg ve ark., 2007). Bu

çalışmada, ergenlik döneminde çocuğu olan ebeveynlerden veri toplanarak ve ebeveyn-ergen ilişkisi dahil edilerek aile ilişkilerine daha bütüncül yaklaşılması ve mevcut literatürün genişletilmesi amaçlanmıştır.

Görüldüğü gibi, ebeveynler arası ilişki ve ebeveyn-ergen ilişkisinin bağlantısını inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte, bazı çalışmalar babaların bildirimini almamakta, yalnızca anne örnekleminde oluşmaktadır (Buehler ve Gerard, 2002; Doğancıoğlu, 2020). Her iki ebeveyni de içeren çalışmalar ise babaları ayrı incelemek yerine evlilik ilişkisini bir birim olarak ele alabilmektedir (Buehler ve ark., 2006). Ek olarak, ebeveyn-ergen ilişkisinin incelendiği çalışmalar genellikle ergenin bildirimine dayanmakta olup ebeveynin bu ilişkiye dair görüşleri göz ardı edilebilmektedir. Bu sebeple mevcut çalışmada ebeveynlerin katılımı sağlanmış ve anne-baba bildirimini ayrı ayrı alınmıştır.

1.5.1. Araştırma Soruları

Çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Eşlerin evlilik doyumu düzeyi, ortak ebeveynlik ilişkilerine dair algıları ve ergen çocuklarıyla olan ilişki niteliği cinsiyetleri, yaşları, çocuklarının yaşı ve gelir düzeylerine göre nasıl bir farklılık göstermektedir?
2. Eşlerin evlilik doyumu düzeyi ile ergenlik dönemindeki çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliği doğrudan ilişkili midir?
3. Eşlerin evlilik doyumu düzeyi ile ortak ebeveynlik ilişkileri doğrudan ilişkili midir?
4. Eşlerin ortak ebeveynlik ilişkileri ile ergenlik dönemindeki çocuklarıyla olan ilişkileri birbiriyle doğrudan ilişkili midir?
5. Eşlerin ortak ebeveynlik ilişkisine dair algıları, ebeveynin evlilik doyumu düzeyi ile ergen çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliği arasındaki bağlantıya aracılık etmekte midir?

1.5.2. Hipotezler

Araştırma soruları temel alınarak oluşturulan hipotezler aşağıda yer almaktadır:

1. Eşlerin evlilik doyumu düzeyi, ortak ebeveynlik ilişkilerine dair algıları ve ergen çocuklarıyla olan ilişki niteliği, cinsiyetleri, yaşları, çocuklarının yaşı ve gelir düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

2. Evlilik doyumu ile ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasında bir ilişki vardır.

2a. Evlilik doyumu ile ebeveyn-ergen açıklaması arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

2b. Evlilik doyumu ile olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

2c. Evlilik doyumu ile olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasında negatif yönde bir ilişki vardır.

3. Evlilik doyumu ile ortak ebeveynlik arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

4. Eşlerin ortak ebeveynlik ilişkileri ile ergenlik dönemindeki çocuklarıyla olan ilişkileri arasında bir ilişki vardır.

4a. Ortak ebeveynlik ile ebeveyn-ergen açıklaması arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

4b. Ortak ebeveynlik ile olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

4c. Ortak ebeveynlik ile olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasında negatif yönde bir ilişki vardır.

5. Ortak ebeveynlik ilişkisi, evlilik doyumu düzeyi ile ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

1.5.3. Araştırmanın Sayıltısı

Katılımcıların; Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ), Birlikte Ebeveynlik Ölçeği (BEÖ) ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Ölçeği'ni (EEİNÖ) içten yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Katılımcılardan elde edilen veriler, Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ), Birlikte Ebeveynlik Ölçeği (BEÖ) ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Ölçeği'nin (EEİNÖ) ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.5.5. Araştırmanın Tanımları

Bu araştırmada kullanılan temel kavramların tanımları aşağıda verilmiştir:

Evlilik doyumu: “Bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesini” ifade etmektedir (Tezer, 1986).

Ortak ebeveynlik: “Ebeveynlerin ve/veya ebeveyn figürlerinin ebeveynlik rolü çerçevesinde birbirleri ile olan ilişkisini” ifade etmektedir (Feinberg, 2003; Özdemir ve Sağkal, 2020).

Ebeveyn- ergen ilişki niteliği: Ebeveyn ve ergen arasındaki ilişkide hem ebeveynin hem de çocuğun davranışını kapsamakta ve birbirlerine yönelik tutumlarının niteliğini ifade etmektedir (Wissink ve ark., 2006).

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Örneklem

Araştırmaya toplam 335 kişi katılmıştır. Araştırmaya yalnızca evli, eşiyile birlikte yaşayan ve 12-17 yaş arasında ergenlik döneminde çocuğu olan katılımcılar dahil edilmiş, bu kriterlere uymayan 33 kişi çalışma dışı bırakılmıştır. Analize dahil edilen örneklem 302 kişiden oluşmaktadır. Örnekleme 215 kadın (%71.2), 87 erkek (%28.8) oluşturmaktadır ve yaşları 30- 64 arasındadır (*Ort.* = 44.26, *SS* = 5.76). Katılımcıların çocuklarının yaşları ise 12-17 arasındadır (*Ort.* = 14.41, *SS* = 1.81). Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. *Katılımcılara Yönelik Demografik Özellikler*

Değişkenler	F	%
<i>Yaş</i>		
30-34	10	3.3
35-39	51	16.8
40-44	103	34
45-49	77	25.5
50-54	45	14.9
55-59	15	4.9
60-64	1	.3
<i>Gelir Düzeyi</i>		
Orta düzeyin altı	36	11.9
Orta	230	76.2
Orta düzeyin üstü	36	11.9
<i>Eğitim Düzeyi</i>		
İlkokul/ Ortaokul mezunu	47	15.6
Lise mezunu	63	20.9
Üniversite/Lisansüstü mezunu	192	63.6
<i>Evlilik Yılı</i>		
1-5	4	1.3

6-10	1	.3
11-15	77	25.5
16-20	113	37.4
21-25	78	25.8
26-30	20	6.7
31-35	7	2.3
36-40	2	.6
<hr/>		
<i>Çocuk Sayısı</i>		
1	67	22.2
2	180	59.6
3 ve daha fazla	55	18.3
<hr/>		
<i>Ergenin Yaşı</i>		
12	53	17.5
13	69	22.8
14	42	13.9
15	37	12.3
16	39	12.9
17	61	20.2
<hr/>		

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde mevcut çalışmada kullanılan veri toplama araçları tanıtılmıştır (bkz. Ek 1).

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, eğitim düzeyleri, gelir düzeyleri, çalışma durumları, evlilik süreleri ve çocuk sayılarına ilişkin demografik sorular yer almaktadır.

2.2.2. Birlikte Ebeveynlik Ölçeği (BEÖ)

Özdemir, Sağkal, Salman-Engin, Şakiroğlu ve Çevik (2021) tarafından çiftlerin ortak ebeveynlik ilişkisinin düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 46 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşan ölçeğin, 6 maddesi birlikte ebeveynlik anlaşması

(örn. “Çocuğumuzu yetiştirme sürecinde eşimle fikirlerimiz örtüşür”), 7 maddesi birlikte ebeveynlik çatışması (örn., “Çocuğumuzla ilgili iş bölümü konusunda eşimle çatırırız”), 9 maddesi birlikte ebeveynlik desteğı (örn. “Eşim benim annelik/babalık becerilerimi takdir eder”), 9 maddesi birlikte ebeveynliğın küçümsemesi (örn. “Eşim benim anneliğimi/babalığımı küçümser”), 8 maddesi birlikte ebeveynlik iş bölümü (örn., “Çocuğumuzla ilgili sorumlulukları eşimle paylaşıırız”), 7 maddesi aile ilişkilerinin ortak yönetimi (örn. “Aile içi sorunlarımızda çocuğumuzu birbirimize karşı kullanmayız”) alt boyutlarını oluşturmaktadır. Ölçek 4’lü Likert tipindedir (1 = Bize hiç uygun değil, 4 = Bize tamamen uygun). Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, birlikte ebeveynlik düzeyindeki artışı temsil etmektedir. Ölçeğın Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları, anlaşma alt ölçeğı için .87, çatışma alt ölçeğı için .91, destek alt ölçeğı için .95, küçümseme alt ölçeğı için .94, iş bölümü alt ölçeğı için .93, aile ilişkilerinin ortak yönetimi alt ölçeğı için .89 ve toplam skor için .97’dir. Mevcut çalışmada ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları, anlaşma alt ölçeğı .92, çatışma alt ölçeğı için .90, destek alt ölçeğı için .96, küçümseme alt ölçeğı için .92, iş bölümü alt ölçeğı için .88, aile ilişkilerinin ortak yönetimi alt ölçeğı için .89 ve toplam skor için .96 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Evlilik Yaşamı Ölçeğı (EYÖ)

Ölçek, eşlerin genel evlilik doyumunu değerlendirmek amacıyla Tezer (1986) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 10 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır (örn., “Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum”). Ölçek maddeleri 5’li Likert tipindedir (1 = Kesinlikle katılmıyorum, 5 = Kesinlikle katılıyorum). Ölçekten elde edilen puanların artması kişinin yüksek evlilik doyumunu göstermektedir. Ölçeğın Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .91’dir. Mevcut çalışmada da iç tutarlılık katsayısı .91 olarak bulunmuştur.

2.2.4. Ebeveyn- Ergen İlişki Niteliğı Ölçeğı (EEİNÖ)

Ölçek, ebeveynin algısına dayalı, ergen ile ebeveyn arasındaki ilişkinin niteliğini belirlemek amacıyla Wissink ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek Güre, Uçanok ve Ergül (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 18 madde ve 3 alt boyuttan oluşan ölçeğın 6 maddesi açıklama (örn.

“Çocuğunuz size arkadaşlarının kimler olduğundan ne kadar bahseder?”), 6 maddesi olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi (örn. “Çocuğunuzla olan ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?”), 6 maddesi olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi alt boyutlarını oluşturmaktadır. Ölçek 5’li Likert tipindedir (1 = Hiç ya da çok az, 5 = çok fazla). Ölçekte, her boyuttan alınan puanlar ayrı hesaplanarak her boyut için ayrı toplam puan elde edilmektedir. Elde edilen yüksek puan; yüksek açıklama, yüksek olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi, yüksek olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi düzeyi anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları açıklama alt boyutu için .84, olumlu ergen- ebeveyn ilişkisi alt boyutu için .83 ve olumsuz ergen-ebeveyn ilişkisi alt boyutu için .84’tür. Mevcut çalışmada ise Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları, açıklama alt boyutu için .89, olumlu ergen- ebeveyn ilişkisi alt boyutu için .93 ve olumsuz ergen-ebeveyn ilişkisi alt boyutu için .94 olarak bulunmuştur.

2.3. Araştırma Deseni

Bu çalışma, evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolünü araştırmayı amaçlayan ilişkiyel bir araştırmadır. İlişkiyel araştırmalar, birden fazla değişken arasındaki ilişkinin, değişkenlere müdahalede bulunulmadan incelendiği araştırmalardır (Karasar, 2016, s. 117). Aracı değişken analizi, değişkenler arasındaki ilişkiye aracılık eden faktörleri araştırmayı amaçlamaktadır. Böylece ilişkilerin altında yatan mekanizma ve faktörlerin daha detaylı açıklanmasını sağlamaktadır. Böylece bağımsız değişkenin, bağımlı değişken üzerindeki etkisinin ne kadar açıklanabileceği ve ne kadarının aracı değişkenler aracılığıyla gerçekleştiği saptanmaktadır (VanderWeele, 2016).

2.4. İşlem

Araştırmanın gerçekleşmesi için öncelikle 08.11.2022 tarihinde İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 2022/18-06 nolu etik kurul onayı alınmıştır (bkz. Ek 2). Süreçte, araştırmada yer alan veri toplama araçlarını geliştiren ve/veya uyarlayan araştırmacılaran gerekli izinler alınmıştır. Anketler çevrimiçi bir anket sitesi aracılığıyla hazırlanmış ve çevrimiçi platformlar aracılığıyla dağıtılmıştır. Araştırmaya katılım için ebeveynlerin evli ve birlikte yaşıyor olmaları ile 12-17 yaş aralığında çocuğa sahip olmaları kriterleri aranmıştır. Katılımcılara

kartopu örnekleme yöntemi aracılığıyla ulaşılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi ile araştırma kriterlerine uygun olarak seçilen bir kişi aracılığıyla başlayarak kriterlere uygun şekilde tüm katılımcılara ulaşılmaktadır (Etikan ve ark., 2016). Anketin başlangıç sayfasında, bilgilendirilmiş onam ve talimatlar aracılığıyla katılımcılara çalışmanın amacı ve katılımcıların araştırmacıya nasıl yardımcı olabileceği açıklanmıştır. Katılımcılara, çalışmayı istedikleri zaman bırakabilecekleri bilgisi verilmiş ve çalışmaya tamamen gönüllü katılmaları ve bilgilerinin yalnızca araştırma amacıyla kullanılması sağlanmıştır. Anketin doldurulması yaklaşık 20 dakika sürmüştür. İlk olarak, demografik sorular yanıtlanmıştır. Ardından sırasıyla Birlikte Ebeveynlik Ölçeği, Evlilik Yaşamı Ölçeği ve Ergen-Ebeveyn İlişki Niteliği Ölçeği'nin Türkçe versiyonları yanıtlanmıştır. Anketin sonunda, katılımcıların anketi tamamladıklarından emin olmaları için kapanış ve teşekkür sayfası gösterilmiştir.

2.5. Analiz

Çalışmanın dahil edilme kriterleri gözetilerek araştırma dışında bırakılan kişilerden sonra 302 katılımcı ile analize devam edilmiştir. Veriler, SPSS 28.1 kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerini tanımlamak için tanımlayıcı istatistiksel testler yapılmıştır. Daha sonra, demografik özelliklerin değişkenler özelinde farklılık yaratıp yaratmadığını test etmek için bağımsız örneklem t-test yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon ve regresyon testleri yapılmıştır. Son olarak, ortak ebeveynlik değişkeninin aracı rolü PROCESS Macro 4.2 kullanılarak Model 4 aracılığıyla test edilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın bulgularına yer verilmiştir. Öncelikle, araştırma değişkenlerine ilişkin betimleyici istatistikler sunulmuştur. Ardından katılımcıların demografik özellikleri çerçevesinde araştırma değişkenlerine ilişkin analizlere yer verilmiştir. Daha sonra, evlilik doyumu, ortak ebeveynlik ve ebeveyn-ergen ilişkisinin birbirleriyle olan ilişkilerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Son olarak, evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişkisinin arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü test edilerek sunulmuştur.

3.1. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Araştırmada kullanılan değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek çalışmanın normallik varsayımı değerlendirilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olmasının normal dağılım açısından kabul edilir olduğu belirtilmektedir (Gravetter ve Wallnau, 2014). Mayers (2013, s. 53), örneklem sayısı yüz kişiden yüksek olduğunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin -3.29 ile +3.29 arasında normal dağılımını kabul etmektedir. Mevcut çalışmada, tüm değişkenlerin normal dağılım varsayımını karşıladığı sonucuna varılmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklere ve alt boyutlarına ilişkin istatistiksel veriler Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. *Araştırma Değişkenlerine İlişkin İstatistiksel Bilgiler*

<i>Değişkenler</i>	<i>DY*</i>	<i>Min-</i> <i>Maks</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
<i>Evlilik Doyumu</i>	10-50	16-50	39.07	8.48	-.68	-.30
<i>Ortak Ebeveynlik</i>	46-184	92-184	152.06	22.04	-.53	-.40
Anlaşma	6-24	8-24	19.29	4.10	-.65	-.27
Çatışma	7-28	7-26	10.22	3.85	1.39	1.67
Destek	9-36	9-36	28.5	7.05	-.65	-.58
Küçümseme	9-36	9-22	10.73	2.78	1.96	3.28

İş Bölümü	8-32	8-32	23.5	5.95	-.46	-.63
Aile İlişkilerinin Ortak Yönetimi	7-28	9-28	21.7	5.28	-.42	-.95
<hr/>						
<i>Ebeveyn-Ergen İlişki</i>						
<i>Niteliği</i>						
Açıklama	6-30	6-30	21.49	5.66	-.18	-.91
Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi	6-30	6-30	21.30	6.03	-.14	-1.12
Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi	6-30	6-26	12.10	4.68	.85	.35

* Ölçekten/alt ölçekten alınabilecek en düşük (D) ve en yüksek (Y) puanları ifade etmektedir.

3.2. Araştırma Değişkenlerinin Demografik Değişkenler Çerçevesinde İncelenmesi

Araştırmadaki temel değişkenlerin cinsiyet açısından farklılaşım farklılaşmadığını incelemek üzere bağımsız örneklem için t-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, ortak ebeveynlik değişkeninin cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı, kadınların ($\bar{x} = 149.62$, $SS = 23.22$) erkeklerden ($\bar{x} = 158.08$, $SS = 17.55$) daha düşük ortak ebeveynlik bildirdiği saptanmıştır ($t(208.87) = -3.44$, $p < .01$). Çatışma boyutunun cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı, kadınların ($\bar{x} = 10.52$, $SS = 3.99$) erkeklerden ($\bar{x} = 9.47$, $SS = 3.34$) daha yüksek çatışma bildirdiği saptanmıştır ($t(189.15) = 2.33$, $p < .05$). Destek boyutunun cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı, kadınların ($\bar{x} = 28.02$, $SS = 7.30$) erkeklerden ($\bar{x} = 29.69$, $SS = 6.29$) daha düşük destek bildirdiği saptanmıştır ($t(183.39) = -1.99$, $p < .01$). Küçümseme boyutunun cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı, kadınların ($\bar{x} = 10.94$, $SS = 3.03$) erkeklerden ($\bar{x} = 10.21$, $SS = 1.95$) daha yüksek küçümseme bildirdiği görülmüştür ($t(242.73) = 2.49$, $p < .01$). İş bölümü boyutunun cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı, kadınların ($\bar{x} = 22.58$, $SS = 6.20$) erkeklerden ($\bar{x} = 25.78$, $SS = 4.56$) daha düşük iş bölümü bildirdiği görülmüştür ($t(214.71) = -4.96$, $p < .01$). Geri kalan araştırma değişkenlerinin ise cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Analize dair bulgular Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. Temel Değişkenlerin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

	Kadın		Erkek		<i>t</i>
	\bar{x}	<i>SS</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	
Evlilik Doyumu	38.64	8.51	40.15	8.35	-1.41
Ortak Ebeveynlik	149.61	23.22	158.08	17.55	-3.44**
Anlaşma	18.99	4.19	20.02	3.78	-1.99
Çatışma	10.52	3.99	9.47	3.34	2.33*
Destek	28.02	7.30	29.69	6.29	-1.99*
Küçümseme	10.94	3.03	10.21	1.95	2.49**
İş Bölümü	22.58	6.20	25.78	4.56	-4.96**
Aile İlişkilerinin Ortak Yönetimi	21.46	5.37	22.33	5.04	-1.31
Ebeveyn-Ergen İlişkisi					
Açıklama	21.79	5.59	20.72	5.79	1.49
Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi	21.4	6.06	21.06	6.06	.45
Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi	12.51	4.64	11.10	4.66	2.38

* $p < .05$, ** $p < .01$

Değişkenlerin, katılımcıların bir işte çalışma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda hiçbir boyutta çalışma durumuna göre bir fark bulunmamıştır. Ayrıca, katılımcıların evinde eşleri ve çocukları dışında bir aile üyesinin (anne-baba-kardeş vb.) yaşamasının değişkenlere etkisi bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiş, hiçbir boyutta anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür.

Değişkenlerin, katılımcıların nasıl evlendiklerine göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile incelendiğinde küçümseme boyutunun katılımcıların nasıl evlendiğine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır ($t(108.09) = 2.24, p < .01$). Görücü usulü veya bir tanıdık aracılığıyla tanışarak evlenen katılımcılar ($\bar{x} = 11.43, SS = 3.49$), bir süre duygusal ilişki yaşadktan sonra evlenen katılımcılara ($\bar{x} = 10.48, SS = 2.44$) kıyasla daha yüksek küçümseme bildirmiştir. Açıklama boyutunun katılımcıların nasıl evlendiği açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($t(163.89) = -2.15, p < .05$). Görücü usulü veya bir tanıdık aracılığıyla tanışarak evlenen katılımcılar ($\bar{x} = 20.41, SS = 4.95$), bir süre duygusal

ilişki yaşadıkdan sonra evlenen katılımcılara ($\bar{x} = 21.87$, $SS = 5.86$) kıyasla ergen çocukları tarafından daha düşük açıklama davranışı bildirmiştir.

Değişkenlerin, katılımcıların eğitim düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığı tek yönlü ANOVA analizi ile incelenmiştir. Yalnızca küçümseme boyutunda eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F(2) = 3.20$, $p < .05$). İlkokul ve ortaokul mezunlarının ($\bar{x} = 11.66$, $SS = 3.69$), lisans ve lisansüstü mezunlarına ($\bar{x} = 10.58$, $SS = 2.44$) göre daha fazla küçümseme bildirdiği saptanmıştır.

Değişkenlerin, katılımcıların gelir düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü ANOVA analizi ile incelendiğinde ise yalnızca olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi boyutunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($F(2) = 3.47$, $p < .05$). Çok düşük veya düşük gelir grubundaki katılımcılar ($\bar{x} = 10.19$, $SS = 3.35$), orta gelir grubunda yer alan katılımcılara ($\bar{x} = 12.33$, $SS = 4.73$) göre daha olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi bildirmiştir.

Demografik değişkenlerin, araştırma değişkenleri ile korelasyonel ilişkileri incelendiğinde ise ebeveyn yaşının ortak ebeveynlik toplam puanı ($r = .14$, $p < .05$), destek ($r = .18$, $p < .01$), iş bölümü ($r = .12$, $p < .05$) boyutları ile pozitif yönde ilişkili; olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ile ise negatif yönde ilişkili ($r = -.14$, $p < .05$) olduğu bulunmuştur. Çocuk sayısının küçümseme ($r = .15$, $p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili; ortak ebeveynlik toplam puanı ($r = -.19$, $p < .01$), anlaşma ($r = -.18$, $p < .01$), destek ($r = -.17$, $p < .01$) iş bölümü ($r = -.17$, $p < .01$) boyutları, evlilik doyumu ($r = -.12$, $p < .05$), ebeveyn-ergen arasında açıklama ($r = -.13$, $p < .05$) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Katılımcıların evlilik yılı ve ergen çocuklarının yaşı ile araştırma değişkenleri arasında anlamlı bir korelasyon ilişkisi saptanmamıştır. Korelasyon analizine dair bulgular Tablo 4'te sunulmaktadır.

3.3. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmada yer alan değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkilerinin gücünü ve yönünü tespit edebilmek amacıyla ölçek toplam puanları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi yapılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te sunulmaktadır.

Evlilik doyumu; ortak ebeveynlik toplam puanı ($r = .66, p < .01$), anlaşma ($r = .58, p < .01$), destek ($r = .63, p < .01$), iş bölümü ($r = .55, p < .01$), aile ilişkilerinin ortak yönetimi ($r = .46, p < .01$), ebeveyn-ergen arasında açıklama ($r = .42, p < .01$), olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .43, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Öte yandan, çatışmanın ($r = -.27, p < .01$); küçümseme ($r = -.37, p < .01$) ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.16, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Ortak ebeveynlik toplam puanının, anlaşma ($r = .81, p < .01$), destek ($r = .88, p < .01$), iş bölümü ($r = .82, p < .01$), aile ilişkilerinin ortak yönetimi ($r = .78, p < .01$) boyutlarıyla, ebeveyn-ergen arasında açıklama ($r = .39, p < .01$) ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .43, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Öte yandan, çatışma ($r = -.49, p < .01$), küçümseme ($r = -.60, p < .01$) boyutları ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.34, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Anlaşma boyutu, destek ($r = .74, p < .01$), iş bölümü ($r = .64, p < .01$), aile ilişkilerinin ortak yönetimi ($r = .58, p < .01$) boyutlarıyla, ebeveyn-ergen arasında açıklama ($r = .38, p < .01$) ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .39, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Öte yandan, çatışma ($r = -.22, p < .01$) ve küçümseme ($r = -.37, p < .01$) boyutuyla ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.19, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Çatışma boyutunun, küçümseme ($r = .52, p < .01$) boyutu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .33, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Öte yandan, destek ($r = -.24, p < .01$), iş bölümü ($r = -.27, p < .01$), aile ilişkilerinin ortak yönetimi ($r = -.26, p < .01$) ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.15, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Destek boyutunun, iş bölümü ($r = .64, p < .01$), aile ilişkilerinin ortak yönetimi ($r = .62, p < .01$) boyutlarıyla, ebeveyn-ergen arasında açıklama ($r = .40, p < .01$) ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .45, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Öte yandan, küçümseme boyutu ($r = -.44, p < .01$) olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.24, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

Küçümseme boyutu, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .23, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Öte yandan, iş bölümü ($r = -.38, p < .01$) ve aile ilişkilerinin ortak yönetimi ($r = -.34, p < .01$) boyutlarıyla, ebeveyn-ergen arasında açıklama ($r = -.19, p < .01$) ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.20, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

İş bölümü boyutunun, aile ilişkilerinin ortak yönetimi boyutuyla, ($r = .53, p < .01$) ebeveyn-ergen arasında açıklama ($r = .26, p < .01$) ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .32, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Öte yandan, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.27, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Aile ilişkilerinin ortak yönetimi boyutunun, ebeveyn-ergen arasında açıklama ($r = .33, p < .01$) ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .31, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Öte yandan, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.26, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Ebeveyn-ergen arasında açıklamanın, olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = .78, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili; olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.12, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

Olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ($r = -.26, p < .01$) ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Tablo 4. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon İlişkileri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Ebeveyn Yaşı	-														
2. Evlilik Yılı	.62**	-													
3. Çocuk Sayısı	.02	.27**	-												
4. Ergen Yaşı	.37**	.45**	.05**	-											
5. Evlilik Doyumu	.04	-.06	-.12*	-.04	-										
6. Ortak Ebeveynlik	.14*	-.06	-.19**	-.03	.66**	-									
7. Anlaşma	.98	-.06	-.18**	-.03	.58**	.81**	-								
8. Çatışma	-.08	.05	.11	.09	-.27**	-.49**	-.22**	-							
9. Destek	.18**	.00	-.17**	.03	.63**	.88**	.74**	-.24**	-						
10. Küçümseme	-.05	.41	.15**	.04	-.37**	-.60**	-.31**	.52**	-.44**	-					
11. İş Bölümü	.12*	-.08	-.18**	.00	.55**	.82**	.64**	-.27**	.64**	-.38**	-				
12. AİÖY	.53	-.07	-.09	-.02	.46**	.78**	.58**	-.26**	.62**	-.34**	.53**	-			
13. Açıklama	-.05	-.00	-.13*	-.05	.42**	.39**	.38**	-.13**	.40**	-.19**	.26**	.33**	-		
14. Olumlu EEİ	.03	.03	-.10	-.02	.43**	.43**	.39**	-.15**	.45**	-.20**	.32**	.31**	.78**	-	
15. Olumsuz EEİ	-.14	.00	-.00	.01	-.16**	-.34**	-.19**	.33**	-.24**	.23**	-.27**	-.26**	-.12**	-.26**	-

* $p < .05$; ** $p < .01$

3.4. Regresyon ve Aracılık Analizleri

Katılımcıların evlilik ilişkilerinden aldıkları doyumun ve ortak ebeveynlik ilişkilerinin ebeveyn-ergen ilişkileri üzerinde yordayıcı gücünü incelemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Daha sonra, evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolünü araştırmak amacıyla aracılık analizi yapılmıştır. Aracılık analizleri PROCESS Macro 4.2 kullanılarak Model 4 aracılığıyla test edilmiştir. Bu çalışmada, evlilik doyumu yordayıcı değişken, ebeveyn-ergen ilişki niteliği; açıklama, olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi boyutlarıyla yordanan değişken ve ortak ebeveynlik de aracı değişken olarak değerlendirilmiştir. Analizlerde, 5000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır (Hayes, 2013). Bu yöntemle göre güven aralıkları, alt ve üst sınırlar arasında 0 değerini içermiyorsa aracı etki anlamlı kabul edilmektedir.

3.4.1. Açıklama Boyutuna Yönelik Regresyon Analizleri ve Evlilik Doyumu ile Açıklama Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolü

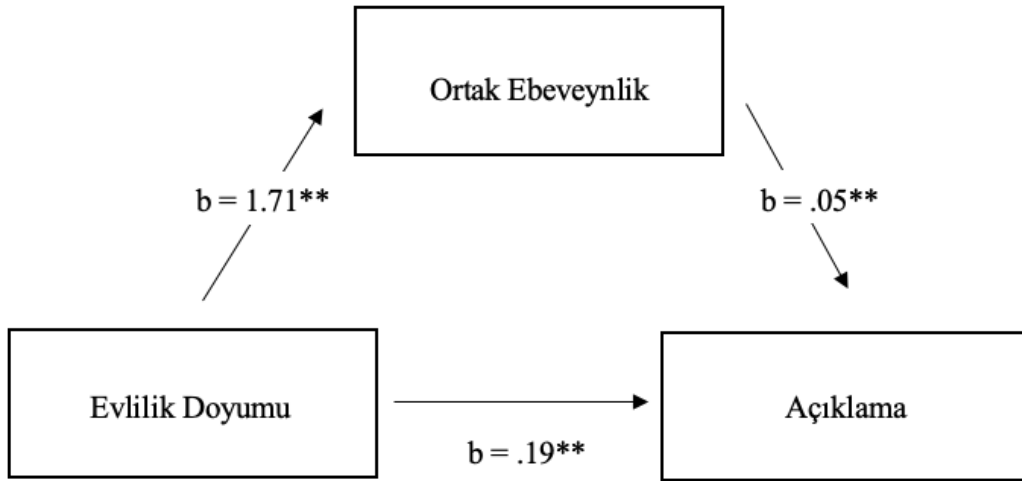
İlk olarak, evlilik doyumu ve ortak ebeveynliğin açıklama üzerindeki yordayıcı gücünü test etmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik açıklamayı anlamlı şekilde yordamaktadır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5. *Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynliğin Açıklama üzerinde Yordayıcı Etkisine Dair Regresyon Analizi*

	B (SH)	β	t	p	F	Model p	R	R ²
Açıklama								
Evlilik Doyumu	.19 (.05)	.29	4.23	<.001				
Ortak Ebeveynlik	.05 (.02)	.20	2.96	.003	38.14	<.001	.45	.20

İkinci olarak, evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü test edilmiştir. Analiz sonucunda evlilik doyumunun, ortak ebeveynlik üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b =$

1.71, $\beta = .66$, $SH = .11$, %95 GA [1.49, 1.94], $p < .01$). Ortak ebeveynliğin, açıklama üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı düzeydedir ($b = .05$, $\beta = .20$, $SH = .02$, %95 GA [.02, .09], $p < .01$). Evlilik doyumunun, açıklama üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = .19$, $\beta = .29$, $SH = .05$, %95 GA [.10, .28], $p < .01$). Evlilik doyumunun açıklama üzerindeki toplam etkisi de anlamlıdır ($b = .28$, $\beta = .42$, $SH = .04$, %95 GA [.21, .35], $p < .01$). Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla açıklama üzerindeki etkisi anlamlıdır ($b = .09$, $SH = .03$, %95 GA [.02, .15]). Aracı değişkenin etkisine bakıldığında evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişki devam etmesine rağmen anlamlılık düzeyinin azaldığı görülmüştür. Dolayısıyla, ortak ebeveynliğin, evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiği görülmektedir. Sonuç olarak, evlilik doyumu ortak ebeveynlik aracılığıyla açıklama boyutunu anlamlı şekilde yordamaktadır (Şekil 1).

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$

Şekil 1. Evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü

Aracılık modelinde ebeveynlerin cinsiyetine göre bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla model her iki cinsiyet için yeniden test edilmiştir. Kadınlarda evlilik doyumunun, ortak ebeveynlik üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = 1.88$, $\beta = .69$, $SH = .14$, %95 GA [1.62, 2.16], $p < .01$). Ortak ebeveynliğin, açıklama üzerindeki doğrudan etkisi ise anlamlı düzeyde değildir

($b = .03, \beta = .14, SH = .02, \%95 \text{ GA } [-.007, .08], p > .05$). Evlilik doyumunun, açıklama üzerindeki doğrudan etkisinin ($b = .20, \beta = .31, SH = .06, \%95 \text{ GA } [.10, .32], p < .01$) ve toplam etkisinin ($b = .27, \beta = .41, SH = .04, \%95 \text{ GA } [.19, .35], p < .01$) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla açıklama üzerindeki etkisi anlamlı değildir ($b = .06, SH = .04, \%95 \text{ GA } [-.02, .15]$). Dolayısıyla, kadınlarda ortak ebeveynliğin, evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkide aracı rol oynamadığı görülmektedir.

Erkeklerde ise evlilik doyumunun, ortak ebeveynlik üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = 1.17, \beta = .56, SH = .19, \%95 \text{ GA } [0.79, 1.54], p < .01$). Ortak ebeveynliğin, açıklama üzerindeki doğrudan etkisi ise anlamlı düzeydedir ($b = .17, \beta = .50, SH = .03, \%95 \text{ GA } [.10, .23], p < .01$). Evlilik doyumunun, açıklama üzerindeki doğrudan etkisinin ($b = .14, \beta = .20, SH = .07, \%95 \text{ GA } [.002, .28], p < .01$) ve toplam etkisinin ($b = .33, \beta = .48, SH = .07, \%95 \text{ GA } [.20, .47], p < .01$) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla olumlu açıklama üzerindeki etkisi anlamlıdır ($b = .19, SH = .05, \%95 \text{ GA } [.10, .30]$). Böylece, erkeklerde ortak ebeveynlik, evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkiye kısmen aracılık etmektedir.

3.4.2. Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi Boyutuna Yönelik Regresyon Analizleri ve Evlilik Doyumu ile Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolü

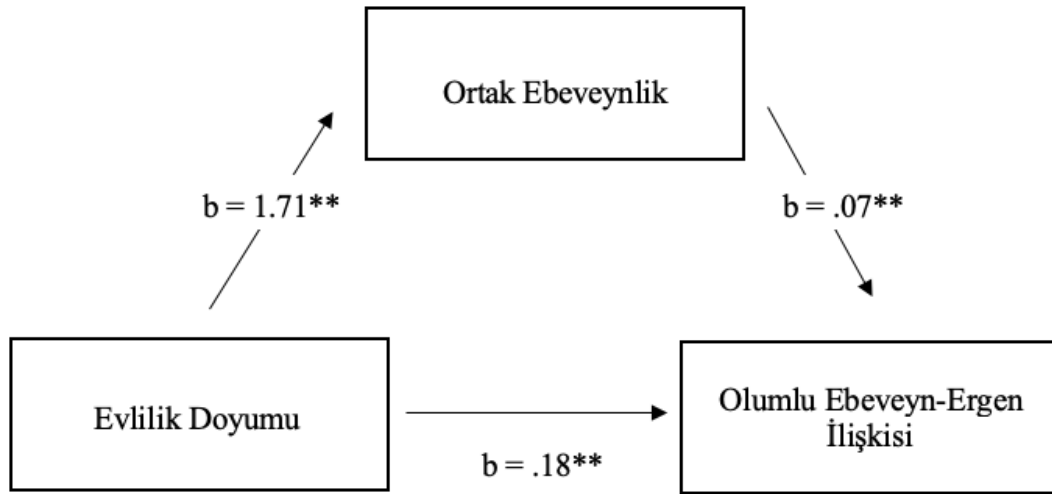
İlk olarak, evlilik doyumu ve ortak ebeveynliğin olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki yordayıcı gücünü test etmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik, olumlu ebeveyn-ergen ilişkisini anlamlı şekilde yordamaktadır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6. *Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynliğin Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi üzerinde Yordayıcı Etkisine Dair Regresyon Analizi*

B (SH)	β	t	p	F	Model p	R	R ²
Olumlu Ebeveyn-Ergen İlişkisi							

Evlilik Doyumu	.18 (.05)	.25	3.73	<.001				
Ortak Ebeveynlik	.07 (.10)	.03	.68	<.001	42.15	<.001	.47	.22

İkinci olarak, evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü analiz edilmiştir. Analiz sonucunda evlilik doyumunun, ortak ebeveynlik üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = 1.71, \beta = .66, SH = .11, \%95 \text{ GA } [1.49, 1.94], p < .01$). Ortak ebeveynliğin olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur ($b = .07, \beta = .26, SH = .02, \%95 \text{ GA } [.04, .11], p < .01$). Evlilik doyumunun, olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = .18, \beta = .25, SH = .05, \%95 \text{ GA } [.09, .28], p < .01$). Evlilik doyumunun olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki toplam etkisi de anlamlıdır ($b = .30, \beta = .42, SH = .04, \%95 \text{ GA } [.23, .38], p < .01$). Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki etkisi anlamlıdır ($b = .12, SH = .03, \%95 \text{ GA } [.05, .18]$). Aracı değişkenin etkisi kontrol edildiğinde evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişki devam etmesine rağmen anlamlılık düzeyi azalmıştır. Ortak ebeveynlik, evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkiye kısmen aracılık etmektedir. Sonuç olarak, evlilik doyumu, ortak ebeveynlik aracılığıyla olumlu ebeveyn-ergen ilişkisini anlamlı şekilde yordamaktadır (Şekil 2).

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$

Şekil 2. Evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü

Cinsiyet farklılığı incelendiğinde ise kadınlarda evlilik doyumunun, ortak ebeveynlik üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = 1.88$, $\beta = .69$, $SH = .14$, %95 GA [1.62, 2.16], $p < .01$). Ortak ebeveynliğin, olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki doğrudan etkisi ise anlamlı düzeydedir ($b = .06$, $\beta = .23$, $SH = .02$, %95 GA [.02, .10], $p < .01$). Evlilik doyumunun, olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki doğrudan etkisinin ($b = .19$, $\beta = .27$, $SH = .06$, %95 GA [.07, .31], $p < .01$) ve toplam etkisinin ($b = .30$, $\beta = .42$, $SH = .04$, %95 GA [.22, .39], $p < .01$) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki etkisi anlamlıdır ($b = .12$, $SH = .04$, %95 GA [.03, .20]). Böylece, kadınlarda ortak ebeveynlik, evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkiye kısmen aracılık etmektedir.

Erkeklerde ise evlilik doyumunun, ortak ebeveynlik üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = 1.17$, $\beta = .56$, $SH = .19$, %95 GA [0.79, 1.54], $p < .01$). Ortak ebeveynliğin, olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki doğrudan etkisi ise anlamlı düzeydedir ($b = .14$, $\beta = .41$, $SH = .04$, %95 GA [.07, .22],

$p < .01$). Öte yandan, evlilik doyumunun olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerinde doğrudan anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir ($b = .15, \beta = .20, SH = .08, \%95$ GA $[-.01, .30], p > .05$). Evlilik doyumunun olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki toplam etkisi ise anlamlıdır ($b = .31, \beta = .43, SH = .07, \%95$ GA $[.17, .45], p < .05$). Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki etkisi anlamlıdır ($b = .17, SH = .05, \%95$ GA $[.07, .26]$). Sonuç olarak erkeklerde ortak ebeveynliğin, evlilik doyumu ile olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide tam aracı rol oynadığını göstermektedir.

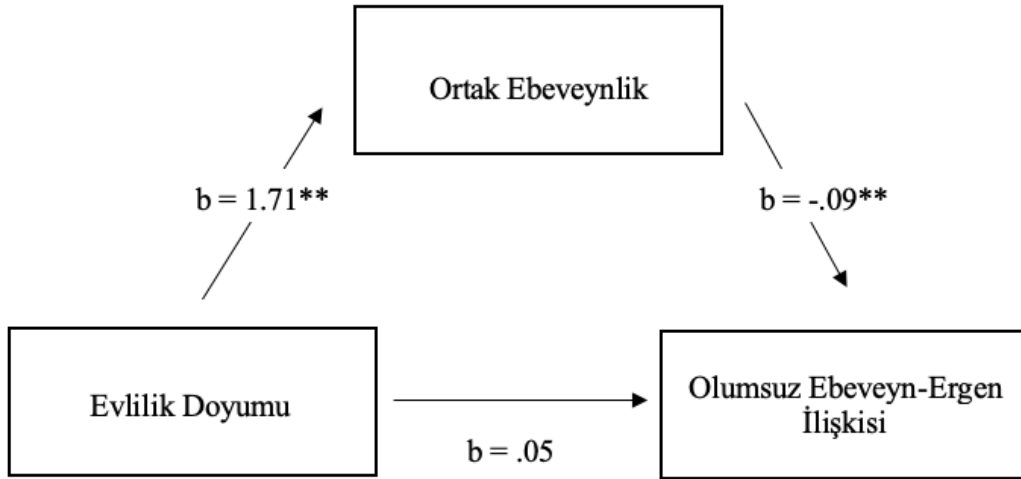
3.4.3. Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi Boyutuna Yönelik Regresyon Analizleri ve Evlilik Doyumu ile Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolü

İlk olarak, evlilik doyumu ve ortak ebeveynliğin olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki yordayıcı gücünü test etmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini anlamlı şekilde yordamaktadır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7. *Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynliğin Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi üzerinde Yordayıcı Etkisine Dair Regresyon Analizi*

	B (SH)	β	t	p	F	Model p	R	R ²
Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi								
Evlilik Doyumu	-.09(.03)	-.17	-2.93	.004	8.6	.004	.17	.03
Olumsuz Ebeveyn-Ergen İlişkisi								
Evlilik Doyumu	.05 (.04)	.10	1.32	.18	19.95	<.001	.34	.12
Ortak Ebeveynlik	-.09 (.02)	-.40	-5.52	<.01				

İkinci olarak, evlilik doyumu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü analiz edilmiştir. Analiz sonucunda evlilik doyumunun, ortak ebeveynlik üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = 1.71, \beta = .66, SH = .11, \%95 \text{ GA } [1.49, 1.94], p < .01$). Ortak ebeveynliğin olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur ($b = -.09, \beta = -.40, SH = .02, \%95 \text{ GA } [-.12, -.06], p < .01$). Öte yandan, modelde evlilik doyumunun olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerinde doğrudan anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir ($b = .05, \beta = .10, SH = .04, \%95 \text{ GA } [-.03, .13], p > .05$). Evlilik doyumunun olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki toplam etkisi ise anlamlıdır ($b = -.09, \beta = -.17, SH = .04, \%95 \text{ GA } [-.15, -.03], p < .01$). Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki etkisi anlamlıdır ($b = -.15, SH = .03, \%95 \text{ GA } [-.21, -.09]$). Aracı değişkenin etkisi kontrol edildiğinde evlilik doyumu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkinin anlamlı etkisi ortadan kalkmaktadır. Bu durum ortak ebeveynliğin, evlilik doyumu ile olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide tam aracı rolde olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, evlilik doyumu ortak ebeveynlik aracılığıyla olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini anlamlı şekilde yordamaktadır (Şekil 3).

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$

Şekil 3. Evlilik doyumu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü

Cinsiyet farklılığı incelendiğinde ise kadınlarda evlilik doyumunun, ortak ebeveynlik üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($b = 1.88, \beta = .69, SH = .14, \%95 \text{ GA } [1.62, 2.16], p < .01$). Ortak ebeveynliğin olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur ($b = -.09, \beta = -.47, SH = .02, \%95 \text{ GA } [-.13, -.06], p < .01$). Öte yandan, evlilik doyumunun olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerinde doğrudan anlamlı etkisinin olmadığı görülmektedir ($b = .08, \beta = .15, SH = .05, \%95 \text{ GA } [-.01, .18], p > .05$). Evlilik doyumunun olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki toplam etkisi ise anlamlıdır ($b = -.09, \beta = -.17, SH = .04, \%95 \text{ GA } [-.16, -.02], p < .05$). Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki etkisi anlamlıdır ($b = -.17, SH = .04, \%95 \text{ GA } [-.27, -.11]$). Sonuç olarak kadınlarda ortak ebeveynliğin, evlilik doyumu ile olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide tam aracı rol oynadığını göstermektedir.

Erkeklerde ise evlilik doyumunun olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerinde yordayıcı etkisi bulunamamıştır ($b = -.01, \beta = -.02, SH = .07, \%95 \text{ GA } [-.15, .13], p > .05$).

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı ebeveyn-ergen ilişki niteliği, evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu bağlamda, ergenlik döneminde çocuğu olan evli ebeveynlerin evlilik doyumu ve ergen çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliği arasındaki ilişkide, eşleri ile olan ortak ebeveynlik ilişkilerinin aracı rolü incelenmiştir. Çalışmada ebeveyn-ergen ilişki niteliğini oluşturan üç alt boyut ile üç aracılık modeli test edilmiştir. İlk olarak, evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Sonrasında, evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Son olarak, evlilik doyumu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, yapılan analizler sonucunda elde edilen bulguların mevcut literatür kapsamında tartışılmasına yer verilmiştir. Sırasıyla, değişkenlerin katılımcı özelliklerine göre farklılıkları değerlendirilmiş, değişkenler arasındaki korelasyon ve regresyon ilişkileri tartışılmış ve son olarak aracılık rolüne ilişkin bulgular tartışılmıştır. Daha sonra, çalışmanın sınırlılıkları, katkıları ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

4.1. Katılımcı Özelliklerinin Rolü

Çalışmada yer alan değişkenlerin katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ortak ebeveynliğin toplam puanının ve çatışma, destek, küçümseme ve iş bölümü boyutlarının katılımcıların cinsiyetine göre anlamlı bir fark gösterdiği saptanmıştır. Buna göre, erkekler kadınlara kıyasla daha yüksek ortak ebeveynlik ve destek; daha düşük çatışma ve küçümseme bildirmiştir. Ortak ebeveynlik puanları, ölçek maddeleri sebebiyle ebeveynlerin ilişkilerine ve birbirlerine ilişkin algılarını yansıtmaktadır (örn. “Eşim, benim anne/baba olarak otoritemi küçümser.”, “Ailemizde, çocuğumuzla ilgili sorumlulukların paylaşımı adildir.”). Literatürde mevcut çalışma bulgusunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (örn. Margolin, 2001). Floyd ve Zmich (1991),

zihinsel engeli bulunan ve bulunmayan çocukların ebeveynleri ile yaptığı çalışmada annelerin ebeveynlik ittifakını babalardan daha az olumlu değerlendirdiğini bildirmiştir. Van Egeren'in (2004), yeni bebeği olan çiftlerle yaptığı çalışmasında anneler babalara göre daha az destekleyici ortak ebeveynlik bildirmişlerdir. Ebeveynin, çocuk yetiştirmeye dair sorumlulukların kendi sorumluluğunda olmadığına inanması, ebeveynlerin daha az destekleyici ve daha yüksek çatışmalı ortak ebeveynlik ilişkisi yaşamasına yol açmaktadır (Favez ve ark., 2016). Bu sebeple, geleneksel olarak babaların ebeveynliğe katılımının az olması, annelerin daha az olumlu ortak ebeveynlik ilişkisi bildirmelerine neden olabilmektedir.

Ebeveyn cinsiyetinin ebeveyn-ergen ilişki niteliğinde ise anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. Anne-ergen ilişkisinde baba-ergen ilişkisine kıyasla daha yüksek çatışma olduğunu gösteren bulgular mevcuttur (McHale ve ark., 2003). Bunun yanında anne-çocuk ilişkisinin daha sıcak ve sevecen, baba-çocuk ilişkisinin her zaman sıcak ve yakın olmadığı bildirilmektedir (Say, 2016) Ayrıca, ergenlerin annelerine karşı daha çok açıklama davranışı gösterdiğini bildiren çalışmalar mevcuttur (McHale ve ark., 2003). Bu bulgu, literatürdeki çalışmalar ile tutarlılık göstermemektedir.

Çalışmanın bulguları, katılımcı cinsiyetinin evlilik doyumu açısından da anlamlı bir farklılık yaratmadığını göstermiştir. Bu bulgu, mevcut literatür ile tutarlılık göstermektedir. Yakın tarihli çalışmalar, önceden aktarılanın aksine evlilik doyumunun cinsiyet açısından bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır (Broman, 2005; Gager ve Sanchez, 2003; Jackson ve ark., 2014). Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmalar da benzer sonuçlar ortaya koymuştur (Çağ ve Yıldırım, 2013; Tezer, 1996). Önceki çalışmalar, erkeklerin kadınlardan daha yüksek evlilik doyumu bildirdiğini göstermektedir (örn. Fowers, 1981). Jackson ve arkadaşları (2014), meta-analiz çalışmalarında, görülen bu değişimin sebebinin kadınlar tarafından evlilik terapisine başlama ve boşanmayı başlatma oranlarının artması ve böylece mutsuz evliliklerin sona ermesinin artışı ile açıklamışlardır. Ek olarak, toplumsal cinsiyet eşitliğinde önemli ilerlemeler kaydedilmesiyle birlikte kadınların bireyselleşmesi ve işgücüne katılımı artmış, ev içi sorumlulukları azalmıştır. Bu sebeplerle kadınların evlilik doyumunun arttığı düşünülmektedir. Kurdek (2005), evlilik ilişkisinde kadın ve erkekler arasında farklılıktan çok benzerlik olduğunu

belirtmiştir. Sonuç olarak, çalışmanın bulguları güncel çalışmalarla tutarlılık göstermektedir.

Katılımcıların eğitim düzeyinin yalnızca küçümseme boyutunda bir farklılık yarattığı saptanmıştır. Buna göre, ilkökul ve ortaokul mezunları, lisans ve lisanüstü mezunlarına göre daha yüksek küçümseme bildirmiştir. Eğitim düzeyi arttıkça olumlu ortak ebeveynlik ilişkisinin arttığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Salman-Engin 2014; Van Egeren, 2003). Özkardeş ve Alkonaç (1998) çalışmalarında, ilkökul mezunu babaların ideal baba tanımının “evin ekmeğini kazanan kişi” şeklinde olduğunu belirtirken, üniversite mezunu babaların “karısına yardım eden, çocuklarının ev ödevlerine yardım eden” olarak tanımladığını belirtmişlerdir. Eğitim seviyesinin yüksek olması baba katılımını artırarak ortak ebeveynlik ilişkisini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Küçümseme, olumsuz bir ortak ebeveynlik boyutu olması sebebiyle düşük eğitim seviyesinin ortak ebeveynlik ilişkisini olumsuz yönde etkilediği bulgusunun tekrarlandığı görülebilir. Böylece, bu bulgunun literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Çalışma değişkenlerinin katılımcı yaşı ile ilişkisine bakıldığında katılımcı yaşının ortak ebeveynlik toplam puanı, destek ve iş bölümü boyutlarıyla pozitif yönde ilişkili; olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisiyle ise negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Mevcut çalışmada, ebeveyn yaşındaki artışın olumlu etkisi olduğu görülmektedir. Ebeveyn yaşının ortak ebeveynlik üzerindeki etkisine dair literatürde bir fikir birliği bulunmamaktadır (McHale ve Lindahl, 2011). Olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ile negatif yönde ilişkili olduğu bulgusu daha önce tekrarlınsa da (Doğancıoğlu, 2020) bu konuda daha çok araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Katılımcıların çocuk sayısının ortak ebeveynlik ile ilişkisinde küçümseme ile pozitif yönde ilişkili; ortak ebeveynlik toplam puanı, anlaşma, destek ve iş bölümü boyutlarıyla negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Ek olarak, evlilik doyumu ile negatif yönde ilişkili ve ebeveyn-ergen arasında açıklama ile de negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Çocuk sayısının çalışma değişkenleriyle ilişkileri incelendiğinde artan çocuk sayısının aile ilişkileri içinde olumsuz bir etkisi olduğu görülebilmektedir. Çin’de yapılan birçok çalışma iki çocuğa ebeveynlik yapmanın tek çocuğa ebeveynlik yapmaktan daha stres verici zorluklara sebep olduğunu göstermektedir (örn. Hong, ve

Liu, 2021; Yang ve ark., 2022). Çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye dair sorumlulukları artacağından ortak ebeveynlik ilişkisinin olumsuz yönde etkilenmesi beklenebilir. Çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu ise olumsuz şekilde etkilediği bildirilmektedir (Bradbury ve ark., 2000; Dew ve Wilcox, 2011). Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Türkiye’den katılımcılarla yapılan bir çalışmada üç ülkede de çocuk sayısının evlilik doyumu üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu bildirilmiştir (Wendorf ve ark., 2011). Türkiye’de bu etkinin diğer iki ülkeden daha az olduğu belirtilmektedir. Araştırmacılar bu farkı Türkiye’nin sahip olduğu kolektivist kültürle birlikte geniş aileye verilen değerin yüksek olması ile açıklamışlardır. Çağ ve Yıldırım (2013) ise çalışmalarında çocuk sayısının evlilik doyumu üzerinde bir etkisi bulunmadığını bildirmiştir. Mevcut çalışma bulgusu bu bulgu ile uyumsuzdur. Ek olarak, çocuk sayısı arttıkça ebeveyn-çocuk etkileşiminde azalma, kardeş etkileşiminde artma görülmektedir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003). Her bir ebeveynin çocuğuna ayıracağı vaktin bölünmesi açıklamanın azalmasının olası nedenlerinden biri olabilir. Sonuç olarak, çalışmada ortaya koyulan bu ilişkilerin literatürle kısmen uyumlu olduğu görülmektedir.

Ergen yaşı ile çalışma değişkenlerinin ilişkisi incelendiğinde, anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde, ergenin yaşının ebeveyn-ergen ilişkisindeki rolüne dair bir fikir birliği bulunmadığı görülmektedir. Bazı çalışmalar (örn. De Goede ve ark., 2009; McGue ve ark., 2005) ergenin yaşı ile ebeveyni ile ilişkisinin anlamlı şekilde ilişkili olduğunu belirtirken, 52 çalışmayı inceleyen bir meta-analiz çalışması ergenin yaşının anlamlı bir rolü bulunmadığını bildirmiştir (Weymouth ve ark., 2016). Bu sebeple mevcut bulgu, literatürde bulunan bazı çalışma bulguları ile uyumlu, bazıları ile ise uyumsuzdur. Ortak ebeveynlik ilişkisi incelendiğinde ise Margolin (2001) çalışmasında okul öncesi çağında ve ergenlik çağında çocuğu olan ebeveynleri karşılaştırmış ve ergen çocuğu olan ebeveynlerin daha düşük ortak ebeveynlik bildirdiğini belirtmiştir. Riina ve Feinberg (2018), yalnızca anneler için, daha az uyumlu bir toplulukta yaşamının, ergenin yaşı arttıkça ortak ebeveynlik desteğindeki düşüşleri şiddetlendirebileceğini bulmuştur. Ergenin yaşının ortak ebeveynlik ilişkisinde bir fark oluşturmadığını gösteren bulgular da mevcuttur (örn. Zou ve Wu, 2020).

4.2. Araştırma Değişkenlerinin Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

4.2.1. Evlilik Doyumu ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Mevcut çalışmada, evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasında olumlu bir ilişki olması beklenmiştir. Eşlerin evlilik ilişkilerinden aldığı doyumun ergen çocuklarıyla olan ilişkileri ile ilişkili olduğu varsayılmıştır. Spesifik olarak, daha yüksek evlilik doyumu bildiren katılımcıların daha yüksek açıklama ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi, daha düşük olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi bildirmeleri beklenmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde bu hipotezin doğrulandığı görülmektedir. Evlilik doyumunun, açıklama ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ile pozitif yönde ilişkilirken olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Ek olarak, regresyon analizi sonuçlarına göre evlilik doyumunun açıklama ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisini pozitif şekilde, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini ise negatif şekilde yordadığı görülmektedir. Bu bulguların literatürdeki çalışmalar ile tutarlılık gösterdiği görülmektedir.

Evlilik doyumunun, daha olumlu ebeveyn-ergen iletişimi, daha olumlu ebeveynlik uygulamaları ve ergenlerde daha az davranış sorunu ile ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Chiang ve Bai, 2022). Mevcut çalışmada, evlilik doyumunun ebeveyn-ergen ilişki niteliği ile anlamlı şekilde ilişkili bulunması, bulgunun literatür ile paralel olduğunu göstermektedir. Çalışmalar, evlilik ilişkisi olumlu olduğunda, ebeveyn-ergen ilişkisinin de olumlu olma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Hair ve ark., 2009). Yüksek evlilik kalitesinin ebeveyn-ergen yakınlığını yordadığı bildirilmektedir (Chiang ve Bai, 2022). Ayrıca, evlilik kalitesi yüksek olduğunda, çocukların her iki ebeveynle de yakın bir ilişkisi olduğu bildirilmektedir (Kitzmann, 2002). Literatür incelendiğinde, olumsuz evlilik ilişkisinin daha sık çalışılan bir araştırma konusu olduğu görülmektedir. Birçok çalışma olumsuz evlilik ilişkilerinin ebeveyn-ergen ilişkisini ve ergeni olumsuz şekilde etkilediğini göstermektedir (Dekovic ve ark., 2003; Schulz ve ark., 2005; Harold ve Sellers, 2018). Olumsuz evlilik ilişkisi olan ailelerde çocukların yalnızca bir ebeveyne yakın olma eğiliminde olduğu bildirilmektedir (Kitzmann, 2002; Noller ve ark., 2000). Bu durum,

olumsuz evlilik ilişkisi olan ailelerde çocukların üçgenleşmeye daha çok maruz kaldığını göstermektedir. Benzer şekilde, Stevenson ve arkadaşları (2014), evlilik sorunlarının artan anne bekleliliği tutumları aracılığıyla azalan baba-ergen etkileşimini yordadığını bulmuştur. Evlilik çatışması, her yaş döneminde ve yetişkinliğe kadar sürebilen zayıf ebeveyn-çocuk ilişkileriyle bağlantılıdır (Orbuch ve ark., 2000; Stroud ve ark., 2015; Yu ve ark., 2010). Olumsuz evlilik etkileşimlerinin yarattığı etki ebeveyn ve her yaştan çocuğu ile ilişkisini olumsuz şekilde etkilemekte, ebeveynler ve çocukları arasındaki yakınlığın azalmasına ve çatışmaların artmasına sebep olabilmektedir (Gerard ve ark., 2000; Harold ve ark., 2012; Kouros ve ark., 2014; Krishnakumar ve Buehler, 2000; Margolin ve ark., 2004). Ebeveynlerin birbirleriyle olan olumsuz ilişkileri çocukla olan ilişkilerine olumsuz duygular aktarmalarına ve ebeveynliklerinde daha az duyarlı ve özenli hale gelmelerine sebep olabilmektedir (Erel ve Burman, 1995; Krishnakumar ve Buehler, 2000). Mevcut çalışmada da bu çalışmalara uyumlu şekilde düşük evlilik doyumu, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ile ilişkili bulunmuştur. Evlilik doyumu ve açıklama ilişkisi özelinde bir çalışma bulgusuna rastlanmamasına rağmen olumlu ebeveyn-ergen ilişkisine paralel şekilde açıklama ile pozitif bir ilişki kurulacağı varsayılmış ve doğrulanmıştır. Ergenlerin cezadan kaçınmak, olumsuz ebeveyn tepkisinden kaçınmak ve aile içinde sorun yaratmamak amacıyla açıklama davranışından kaçındığını bildiren bulgular bulunmaktadır (örn. Stemana ve ark., 2009). Bu sebeple, yüksek doyum alınan bir evlilik ilişkisinin olduğu bir ailede açıklamanın artması, olumsuz evlilik ilişkisinin olduğu bir ailede ise açıklamanın azalması beklenebilir. Yine de bu ilişkiye dair yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Literatürde evlilik ilişkisinin ebeveyn-çocuk ilişkisini etkilemesinde ebeveynin cinsiyetinin rolü tutarsızlık göstermektedir. Erkeklerde bu ilişkideki yordayıcı gücün daha yüksek olduğu, babaların özellikle olumsuz evlilik ilişkisini çocuklarıyla olan ilişkilerine daha çok yaydığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Cummings ve ark., 2004; Krishnakumar ve Buehler, 2000; Shek, 2000). Öte yandan, Erel ve Burman (1995) meta-analiz çalışmalarında ebeveyn cinsiyetinin bu ilişkide moderatör bir rol oynamadığını bildirmiştir. Mevcut çalışmada, bu bulguya paralel olarak ebeveyn cinsiyetinin evlilik doyumunun ebeveyn-ergen ilişkisini yordama gücünde bir farklılık

saptanmamıştır. Fakat mevcut çalışmada kadın-erkek katılımcı sayısı arasında fark olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

4.2.2. Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynlik Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Mevcut çalışmada, evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik arasında olumlu bir ilişki olduğu hipotez edilmiştir. Spesifik olarak, daha yüksek evlilik doyumu bildiren katılımcıların daha olumlu ortak ebeveynlik ilişkisi bildirmeleri beklenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, hipotez doğrulanarak evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin toplam puanıyla ve tüm alt boyutlarıyla anlamlı şekilde ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca regresyon analizi sonucunda evlilik doyumunun, ortak ebeveynliği ve tüm alt boyutlarını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur. Ebeveynlerin, eşleriyle doyum verici bir evlilik ilişkisine sahip olmasının, eşleriyle çocuk yetiştirmeye yönelik daha yüksek anlaşma, destek, iş bölümü göstermelerini ve aile ilişkilerinin ortak yönetimine katılım sağladığı ortaya koyulmaktadır. Bununla birlikte, ebeveynlerin evliliklerinden daha yüksek doyum aldıklarında, eşleriyle çocuk yetiştirmeye yönelik daha düşük çatışma ve küçümseme yaşadıkları saptanmıştır. Mevcut çalışmada, tüm değişkenler arasındaki en güçlü ilişkinin evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik arasındaki ilişki olduğu görülmektedir. Ortak ebeveynlik araştırmalarındaki en tutarlı bulgulardan birinin evlilik doyumu ile arasındaki pozitif ilişki olduğu bildirilmektedir (örn. Bonds ve Gondoli, 2007; McHale, 1997; Morrill ve ark., 2010; Pedro ve ark., 2012). Bu güçlü ilişki, mevcut çalışmada da tekrarlanmıştır. Ek olarak, evlilik doyumunun en iyi destek ve anlaşma boyutlarını yordadığı saptanmıştır.

Literatürde pek çok çalışma eşler arasındaki evlilik ilişkisi ve ebeveynlik ilişkisinin birbiri ile ilişkili olduğunu göstermektedir (örn. Bonds ve Gondoli, 2007; Durtschi ve ark., 2017; Morrill ve ark., 2010; Pedro ve ark., 2012; Talbot ve McHale, 2004; Van Egeren, 2004). Mevcut çalışma, bu bulguları desteklemektedir. Önceki araştırmalar, yüksek evlilik doyumuna sahip ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda yüksek iş birliği ve destek gösterdiğini, üçgenleştirme ve diğer ebeveyni baltalama girişimlerinin ise daha az olduğunu belirtmektedir (örn. Morrill ve ark., 2010; Pedro ve ark., 2012). Olumlu evlilik ilişkisinin ortak ebeveynlik uyumunu arttırdığını

gösteren boylamsal çalışmalar bulunmaktadır (örn. Bonds ve Gondoli, 2007). Bununla birlikte, ebeveynler arasında ergen çocuklarını yetiştirmeye yönelik çatışmanın, evliliklerinden aldıkları doyum ile olumsuz yönde ilişkili olduğu bildirilmektedir (Cui ve Donnellan, 2009). Ayrıca, evlilik sorunları, olumlu ortak ebeveynlik ilişkisi ile ters yönde ilişkilendirilmektedir (Philipp ve ark., 2020). Yüksek evlilik çatışması yaşayan çiftler düşmanca-rekabetçi ortak ebeveynlik ilişkisine sahip olabilmektedir. Çiftler arasında evlilik ilişkileriyle ilgili yaşanan çatışma çocuk yetiştirme konusuna yayılmaktadır (McHale, 1995). Bu çalışmada, ortak ebeveynlik çatışmasının evlilik doyumunu ile negatif yönde ilişkili bulunması literatürle tutarlılık göstermektedir. Ayrıca, ortak ebeveynlikte sıkça çalışılan çocukluk dönemi yerine ergenlik dönemini ele alarak mevcut literatürü genişletmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalarda da evlilik ilişkisi ile ortak ebeveynlik ilişkisi arasındaki güçlü bağlantı tekrarlanmıştır (Ece, 2020; Salman-Engin ve ark., 2014).

Eşlerin evliliklerinden aldıkları doyum ebeveynlik ilişkilerine yayılmakta ve bu ilişkiyi aynı yönde etkilemektedir. Cinsiyet farkına bakıldığında ise annelerin evlilik doyumunun ortak ebeveynlik ilişkileri üzerinde babalara kıyasla daha güçlü bir yordayıcı etkisi olduğu bulunmuştur. Bu fark, babalarda annelere kıyasla daha yüksek yordayıcı etki ortaya koyan çalışma sonuçları ile uyuşmamaktadır (Liu ve Wu, 2018). Bu noktada, erkek ve kadın katılımcı sayı farkı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ebeveynlerin evliliklerinde yaşadıkları doyumun ortak ebeveynlik ilişkileri ile aynı yönde ilişkili olması, aile sistemleri kuramını destekleyerek aile içindeki iki ayrı sistemin yayılma hipoteziyle uyumlu olacak şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir.

4.2.3. Ortak Ebeveynlik ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Mevcut çalışmada, eşlerin ortak ebeveynlik ilişkileri ile ergen çocuklarıyla olan ilişkileri arasında olumlu bir ilişki olduğu hipotez edilmiştir. Spesifik olarak, daha olumlu ortak ebeveynlik bildiren katılımcıların daha yüksek açıklama ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi, daha düşük olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi bildirmeleri beklenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, hipotez doğrulanarak ortak ebeveynlik ve ebeveyn-ergen ilişkisi arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Ortak ebeveynlik ilişkisinin açıklama ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ile pozitif yönde;

olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu ilişkilerin, ortak ebeveynliğin tüm alt boyutları için anlamlı olduğu bulunmuştur. Ayrıca, yapılan regresyon analizi sonucunda ortak ebeveynliğin açıklamayı ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisini pozitif şekilde, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini ise negatif şekilde yordadığı görülmüştür. Bu bulguya göre evli bireyler, eşleriyle uyumlu bir ortak ebeveynlik ilişkisine sahip olduklarında ergen çocukları tarafından daha yüksek açıklama bildirilmekte, ergen çocuklarıyla olan ilişkilerini daha çok olumlu ve daha az olumsuz olarak değerlendirmektedir.

Önceki çalışmalarda, ergenlerde düşük açıklama davranışı, ergenin özellikle babası ile zayıf ilişkiye sahip olmasıyla ilişkilendirilmektedir (Stemana ve ark., 2009). Ortak ebeveynlik ilişkisi, babanın ebeveynliğe katılımını artırarak (Cummings ve ark., 2010) ergen çocuğu ile ilişkisinin güçlenmesine, böylece ergen açıklamasının artmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca, ebeveynler arası düşmanlığı yüksek olan ailelerdeki ergenler, daha fazla tartışmadan kaçınmak için ebeveynlerin bilgisini sınırlayıp açıklamadan kaçınabilmektedir (Buehler ve ark., 2006). Bu sebeple, ebeveynler arasında ortak ebeveynlik ittifakı azaldıkça açıklamanın azalması beklenebilir. Bulgunun bu açıdan literatürle paralel olduğu görülmektedir. Ortak ebeveynlik ilişkisinin olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi ile ilişkisi incelendiğinde mevcut çalışma ile tutarlı bulgulara rastlanmaktadır. Zou ve arkadaşları (2019), ebeveynlerin ortak ebeveynlik ilişkisinin ergen çocuklarıyla bağlanmalarını yordadığını ortaya koymuştur. Buna göre, annenin olumlu ortak ebeveynlik davranışı yüksek düzeyde anne-ergen ve baba-ergen bağlanmasını, babanın olumsuz ortak ebeveynlik davranışı ise düşük düzeyde anne-ergen ve baba-ergen bağlanmasını yordamıştır. Eşlerin birbirleriyle çocuk yetiştirmeye yönelik olumlu bir ilişki kurması, çocuklarını ilgilendiren konularda ittifak halinde olmalarının çocuklarıyla olan ilişkilerini olumlu şekilde etkilediği söylenebilir. Çocuk yetiştirme ile ilgili konularda daha sık ve yoğun çatışmaya giren ebeveynlerin ise çocuklarıyla etkileşimlerinde daha sert ebeveynlik ve daha az duyarlılık gösterdiği bildirilmektedir (Feinberg ve ark., 2007; Sturge-Apple ve ark., 2006). Ayrıca, düşmanca ve rekabetçi ortak ebeveynlik, ebeveyn-çocuk etkileşimlerinde gerginliğe yol açabilmektedir (Kitzmann, 2000). Böylece ebeveynlerin eşleriyle çocuk yetiştirme konusunda olumsuz bir ilişki içinde olması ergen çocuklarıyla olan ilişkilerine yayılarak bu ilişkiyi olumsuz etkilediği söylenebilir.

Daha önce belirtildiği gibi ergen çocuğu olan ebeveynlerin ortak ebeveynlik ilişkilerinin daha çok araştırılması gerekmektedir. Bebeklik ve okul öncesi döneminde çocuğu olan ebeveynler ile yürütülen çalışmalardan (örn. Holland ve McElwain, 2013; Le ve ark., 2019; Peltz ve ark., 2018) da yola çıkarak ortak ebeveynlik ilişkisinin ebeveyn-ergen ilişkisine etkisinin literatür ile tutarlı olduğu görülmektedir.

4.3. Evlilik Doymu ve Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolüne Yönelik Bulgular

Weissman ve Cohen (1985, s. 24; akt., Morril ve ark., 2010), ortak ebeveynliği “aile sürecinin etrafında geliştiği merkez” olarak tanımlamıştır. Ortak ebeveynlik, evlilik ilişkisi ile ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkilerde önemli bir aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (örn. Bonds ve Gondoli, 2007; Pedro ve ark., 2012). Bu doğrultuda, mevcut çalışmada da ortak ebeveynlik, diğer aile süreçlerinin merkezinde ele alınarak ortak ebeveynliğin iki farklı aile alt sistemiyle ilişkisi ele alınmıştır. Evlilik doyumunun ortak ebeveynlik aracılığıyla ebeveyn-ergen ilişkisi niteliğini etkilediği varsayılmıştır. Aracılık analizinden elde edilen sonuçlar, eşlerin evliliklerinden aldığı doyumun ortak ebeveynlik ilişkileri aracılığıyla ergen çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliğini etkilediğini göstermektedir. Ebeveynlerin evlilik ilişkilerinden aldığı yüksek doyum, ebeveynlik rollerinde algıladıkları anlaşma, destek, iş bölümü ve aile işlerinin ortak yönetimine katılımlarını destekleyerek ergen çocuklarıyla ilişkilerini olumlu şekilde etkilemektedir. Tersine, ebeveynlerin evlilik ilişkilerinden düşük doyum aldıklarında, ebeveynlik rollerinde daha çok çatışma ve küçümseme yaşayarak ergen çocuklarıyla olan ilişkileri olumsuz etkilenmektedir.

İlk olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynlik aracılığıyla açıklamayı yordadığı varsayılmıştır. Başka bir ifadeyle, evliliklerinden yüksek doyum alan eşlerin, daha uyumlu bir ortak ebeveynlik ilişkisine sahip olmaları aracılığıyla ergen çocuklarından daha yüksek açıklama gördüklerini bildirmeleri beklenmiştir. Yapılan analiz sonucunda hipotez doğrulanmış, ortak ebeveynliğin evlilik doymu ve açıklama arasındaki ilişkide kısmi aracı rol oynadığı bulunmuştur. İkinci olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynlik aracılığıyla olumlu ebeveyn-ergen ilişkisini yordadığı varsayılmıştır. Eşlerin evliliklerinden aldığı doyumun ortak ebeveynlik ilişkilerini olumlu şekilde etkilemesi, bunun da ergen çocuklarıyla olan ilişkilerini olumlu

etkilemesi beklenmiştir. Yapılan analiz sonucunda hipotez doğrulanmış, ortak ebeveynliğin evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide kısmi aracı rolde olduğu bulunmuştur. Mevcut çalışma böylece, ebeveynlerin evlilik ilişkilerinden aldığı doyumun, eşleriyle olan ortak ebeveynlik rollerinde karşılıklı anlaşma, destek ve iş bölümünü teşvik ederek ergen çocuğuyla olan ilişki niteliğini olumlu yönde etkileyeceğini göstermektedir. Bu bulgu, olumlu evlilik ilişkisinin kişinin ebeveynlik rolünü olumlu yönde etkileyerek çocuğuyla olan ilişkisini olumlu şekilde etkilediği farklı araştırma bulguları ile uyumludur (örn. Morrill ve ark., 2010; Pedro ve ark., 2012).

Son olarak, evlilik doyumunun ortak ebeveynlik aracılığıyla olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini yordadığı varsayılmıştır. Eşlerin evliliklerinden aldığı düşük doyumun ortak ebeveynlik ilişkilerini olumsuz yönde etkilemesi, bunun da ergen çocuklarıyla olan ilişkilerini olumsuz yönde etkilemesi beklenmiştir. Hipotez doğrulanmıştır. Ortak ebeveynlik ilişkisi evlilik doyumu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkiye tam aracılık etmektedir. Diğer bir ifadeyle, düşük evlilik doyumu tamamen ortak ebeveynlik ilişkisi aracılığıyla olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini yordamaktadır. Olumsuz evlilik kalitesi ile ortak ebeveynlik çatışmasının ergen uyumsuzluğunu yordadığı bildirilmiştir (Feinberg ve ark., 2007). Benzer şekilde mevcut çalışmada, evlilik ilişkisinden alınan düşük doyum, ebeveynlerin karşılıklı ebeveynlik ilişkilerine yansımış ve ergen çocuklarıyla olan ilişkilerini olumsuz şekilde etkilemiştir. Nichols'e (1984) göre, birbirleriyle başa çıkamayan anne-babalar çocukları için endişe içinde birleşerek çatışmayı çocuklarına yönlendirebilmektedir. Evlilik ilişkisinden doyum alamayan eşler, ebeveynlik rollerinde uyumlu hareket etmek için gerekli motivasyonu bulamayabilir. Böylece ortak ebeveynlik ilişkilerinde yaşadıkları çatışma, küçümseme ve desteğin yetersizliği ergen çocuklarıyla olumsuz ilişki kurmalarına sebep olabilir. Çatışan ebeveynlerin çocuklarına karşı daha az duyarlı hale geldiğini ve evlilik ilişkilerinde yaşanan olumsuzlukları çocuklarıyla olan ilişkilerine daha çok aktardıklarını gösteren bulgular mevcuttur (örn. Erel ve Burman, 1995; Krishnakumar ve Buehler, 2000). Ek olarak, evlilik doyumu ve ortak ebeveynlik ilişkisinin depresyon, kaygı ve stres gibi içselleştirme problemlerinin yordayıcısı olduğu bildirilmektedir (Solmeyer ve Feinberg, 2011; Yalcintas ve Pike, 2021). Bu sebeple,

bu problemlere sahip ebeveynlerin ergen çocuklarıyla olumsuz bir ilişkiye sahip olmaları beklenebilir.

Aracı analizlerde cinsiyet farkı incelendiğinde ise evlilik doyumu ile ortak ebeveynlik arasındaki ilişkinin kadınlarda erkeklerden daha güçlü olduğu görülmektedir. Ortak ebeveynliğin, açıklama üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı düzeyde olmayıp erkeklerde anlamlı bir etki olduğu saptanmıştır. Evlilik doyumunun, açıklama üzerindeki etkisinin ise erkeklere kıyasla kadınlarda daha güçlü olduğu görülmektedir. Kadınlarda ortak ebeveynlik ilişkisi, evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkide aracı rol oynamazken erkeklerde kısmi aracı bir rol üstlendiği saptanmıştır. Ortak ebeveynlik ile olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkinin erkeklerde daha güçlü olduğu görülmektedir. Böylece erkeklerin ortak ebeveynlik ilişkilerine dair algılarının, ergen çocuklarıyla olan ilişkilerinde kadınlara kıyasla daha önemli bir etkisi olduğu saptanmıştır. Evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki etkisinin ise erkeklerde daha güçlü olduğu görülmektedir. Evlilik doyumunun ortak ebeveynliğin dolaylı etkisi aracılığıyla olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki etkisi anlamlyken erkeklerde olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi üzerinde bir etki saptanmamıştır. Tüm bu bulgular literatürdeki bazı çalışmalar ile paralellik gösterse de (örn. Krishnakumar ve Buehler 2000; Shek, 2000) mevcut çalışmada kadın-erkek katılımcı farkı yüksek olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Mevcut çalışmanın bulgularına göre, çalışmada incelenen tüm ilişkiler yayılma hipotezini desteklemektedir. Daha önce belirtildiği gibi aile sistemleri kuramına göre aile birbiri ile ilişkili çeşitli alt sistemlerden oluşmakta, bu alt sistemler birbirini etkilemekte ve birbirinden etkilenmektedir (Minuchin, 1985). Yayılma hipotezine göre, aile içindeki bir alt sistemde yaşanan olay, duygu ya da stres faktörleri bir diğer alt sistemi aynı şekilde etkilemektedir (Erel ve Burman, 1995). Mevcut çalışmada, aile içindeki alt sistemler olumlu ve olumsuz şekillerde bir diğer alt sisteme yayılma göstermiştir. Evlilik ilişkisinde yaşanan doyum, ortak ebeveynlik ilişkisine yayılma göstermiştir. Benzer şekilde, ebeveynlerin olumlu ortak ebeveynlik ilişkisi kurmaları ergen çocuklarıyla olan ilişkilerine yayılma göstermiştir. Olumlu evlilik ilişkisine sahip çiftler birbirlerine karşı olumlu duygular beslemekte ve bu onları ebeveyn olarak

birbirlerini desteklemeye ve çocuk yetiştirmede iş birliği içinde çalışmaya sevk etmektedir (Morrill ve ark., 2010). Ebeveynler olumlu ve destekleyici bir ilişki sergilediklerinde, ergen çocuklarıyla daha olumlu ve daha yüksek açıklama bildirilen ilişkilere sahip olmaktadır. Ergenler sağlıklı ilişki dinamiklerine tanık olmaktan fayda görmektedir. Hipotezle uyumlu olarak bulgular, ebeveynler arasındaki olumsuz etkileşimlerin ebeveyn-ergen ilişkisindeki olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Evlilik ilişkisinde olumsuz bir duygusal atmosferin varlığı, ailede olumsuz bir duygusal iklim yaratarak ebeveyn-ergen arasındaki olumsuz ilişkiyi yordayabilmektedir. Ebeveynlerin eşleriyle ortak ebeveynlik rollerinde kurdukları ilişki, evliliklerinden aldıkları doyum ve ergen çocuklarıyla olan ilişkileri arasında önemli bir aracı görev üstlenmektedir. Bu bulgular, aile üyelerinin birbirine bağlılığını ve birbirleri üzerindeki karşılıklı etkilerini vurgulayan aile sistemleri kuramı ile uyumludur.

4.4. Çalışmanın Sınırlılıkları, Katkıları ve Öneriler

Mevcut çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, tüm bildirimler öz bildirime dayalı ölçekler aracılığıyla katılımcıların beyanına dayalıdır. Ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlikleri kanıtlanmış ve çalışma katılımcıların ölçekleri içtenlikle yanıtladıkları varsayılarak yürütülmüş olsa da yanlılık olabileceği bilinmektedir. Gelecekteki çalışmaların aile ilişkilerini gözleme dayalı ya da deneysel yöntemlerden faydalanarak araştırması önerilebilir. Ayrıca, mevcut çalışma nedensellik çıkarımına olanak tanımayan kesitsel veri kullanılarak yürütülmüştür. Nedensellik ilişkisini ortaya koymak amacıyla gelecekteki çalışmalar boylamsal veri toplama yöntemini kullanabilir. Bir diğer sınırlılık ise ebeveyn-ergen ilişki niteliğini ölçmek için yalnızca ebeveynlerin bildirimini alınmasından kaynaklanmaktadır. Ebeveyn-ergen ilişki niteliğine dair ebeveyn bildirimini alınması çalışmanın güçlü yanlarından olsa da ebeveyn ve çocukların birbirleriyle olan ilişkilerini değerlendirmelerinde farklılıklar olabildiğine dair bulgular mevcuttur (örn. Clements ve ark., 2014). Gelecekteki çalışmalar ebeveyn-ergen ilişki niteliğini hem ebeveyn hem ergen bildirimini alarak ölçebilir. Ek olarak, katılımcılardan bireysel olarak veri toplanması sebebiyle aynı aile içindeki ilişkiler incelenememiştir. Veriyi Aktör-Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeline uygun şekilde toplamak ve analiz etmek aynı aile içindeki karşılıklı anne-baba-ergen etkilerini ortaya koymaya fayda sağlayabilir. Diğer bir sınırlılık ise,

örneklemedeki demografik özelliklerin dağılımıdır. Her ne kadar iki cinsiyet arasındaki farkın az olmasına çalışılmış olsa da çalışma kriterlerine uymayıp silinen veriler ile birlikte kadın-erkek katılımcılar arasındaki fark artmıştır. Bu sebeple cinsiyet farkının incelendiği ilişkilerin tartışılması zorlaşmıştır. Ayrıca, örneklemin çoğunluğunu eğitilmiş ve orta gelirli bireyler oluşturmaktadır. Katılımcı sayısı artırılarak ve demografik açıdan daha dengeli katılımcı kitlesine ulaşılarak daha genellenebilir sonuçlar elde edilebilir. Mevcut çalışmada ortak ebeveynlik ve ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide ergenin cinsiyetinin rolü ele alınmamıştır. Literatürde ergenin cinsiyetinin bu değişkenler üzerinde etkisi olduğuna dair bulgular mevcuttur (örn. Benson ve ark., 2008; McHale, 1995). Gelecekteki çalışmalar, ergen cinsiyetini dahil ederek bu ilişkiyi aydınlatabilir. Nicel yöntemin yanında nitel yöntemden faydalanılarak çalışma bulguları genişletilebilir. Ek olarak, mevcut çalışmada aile içindeki ilişkiler ile sınırlandırılarak incelenen değişkenler, aile dışında yaşanan değişkenler eklenerek (örn. ergenin akademik başarısı, arkadaşlık ilişkileri) gelecekteki çalışmalarca incelenebilir.

Çalışmanın sınırlılıklarının yanında güçlü yönleri ile alandaki araştırmacı ve uygulayıcılara katkıları olacağına inanılmaktadır. Mevcut çalışma, evlilik doyumu, ortak ebeveynlik ve ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkileri ortaya koyarak literatüre katkı sağlamaktadır. Bilindiği kadarıyla bu çalışma Türkiye’de ebeveynlerin ortak ebeveynlik ilişkilerinin çocuklarıyla olan ilişkilerine etkisi ve ergen ebeveynlerinin ortak ebeveynlik ilişkilerini inceleyen ilk çalışmadır. Batı literatüründe de daha sık çalışılan bebeklik ve erken çocukluk döneminde çocuğu olan ebeveynler yerine ergen ebeveynleri ile çalışılarak mevcut çalışmalar genişletilmiştir. Ayrıca, aile yaşamının erken evresi yerine daha uzun süredir evli olan çiftlerin evlilik doyumu incelenerek literatüre katkıda bulunmaktadır. Aile araştırmacıları sıklıkla olumsuz evlilik ilişkilerinin ebeveyn-çocuk ilişkisini ve çocuğu olumsuz etkilemesi üzerine çalışmaktadır. Mevcut çalışmada evlilik doyumu ele alınarak evlilikten alınan doyumun aile içindeki farklı ilişkilere olumlu şekilde aktarılabildiği ortaya koyulmaktadır. Ebeveyn-ergen ilişkisinin, ergenin uyumu ve davranışları gibi pek çok faktörü etkilediği görülmektedir (Fanti ve ark., 2008; Güre ve ark., 2014; Wissink ve ark., 2006). Bu çalışmada, ebeveyn-ergen ilişkisinin çeşitli yordayıcılarının aydınlatılmasının ergenlik dönemi gelişimi araştırmaları açısından faydalı olacağı

düşünülmektedir. Ek olarak, ebeveynlerin, ebeveyn-ergen ilişkisini yorumlamada daha iyi bir kaynak olabileceği ileri sürülmüştür (Braithwaite ve ark., 2015). Mevcut çalışmada ebeveyn bildirimini alınarak, ergenlik dönemini konu alan ve sıklıkla ergen bildiriminden yararlanan çalışmalara katkıda bulunmaktadır.

Mevcut çalışmanın alandaki uygulayıcılar için de önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada, ortak ebeveynliğin her yaşta çocuk için oldukça önemli olduğu bir kez daha vurgulanmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi babaların ebeveynlik rolüne ilişkin yüksek düzeyde geleneksel inançları ve ebeveynlik rolleri hakkında ne düşündükleri ebeveynlik rollerini etkilemektedir. Bu sebeple, özellikle babaların ortak ebeveynliğe katılımını teşvik edecek müdahale programları geliştirilmesi önerilmektedir. Bu programların, ebeveynler arasındaki ortak ebeveynlik ilişkisini güçlendirerek olumlu aile ilişkilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ebeveyn ilişkilerinin kalitesini artırmaya, etkili iletişimi teşvik etmeye ve aile içinde olumlu bir duygusal iklim oluşturmaya odaklanan müdahaleler, ergenlerin gelişimi için uzun süreli faydalar sağlayabilir.

Ek olarak, evliliklerinde sorun yaşayan ve olumsuz evlilik ilişkisi olan ebeveynlere, ergen çocuklarıyla ilişkilerinin olumsuz etkilenmemesi adına eşleriyle uyumlu ortak ebeveynlik ilişkisi kurmaları konusunda psikoeğitim ve müdahale programları hazırlanabilir. Böylece, evlilik ilişkilerinde çözülemeyeceği düşünülen sorunlar, uyumlu bir ortak ebeveynlik ilişkisi aracılığıyla ergen çocuklarını mümkün olduğunca az etkiler. Margolin ve arkadaşlarının (2001) belirttiği gibi bu programlar yüksek evlilik çatışması yaşayan ve evlilik ilişkilerine dair müdahale aramaktansa çocuklarının iyiliği için ebeveynlik rollerinde yardım almaya daha istekli olabilecek çiftlere katkı sağlayacaktır. Boşanmış ebeveynler için de aralarında devam edecek tek ilişki olan ortak ebeveynlik ilişkilerini güçlendirecek müdahale programları geliştirilebilir. Böylece oldukça zorlu bir süreç olarak yaşanabilen boşanma süreci ve sonrasında çocukları için endişelenen ebeveynler için yarar sağlanabilir. Boşanma ile birlikte çocuğun ebeveynler arasındaki çatışmaya ve üçgenleşmeye maruz kalması, böylece bir ebeveyniyle olumsuz ilişkiye sahip olması mümkün olduğunca önlenir.

Klinisyenler terapi süreçlerinde mevcut çalışmadan faydalanabilir. Çift terapistlerinin terapi sürecini çiftlerin ilişkilerini, evlilik ilişkisi ve ebeveynlik

ilişkilerinin birbiriyle ilişkili olduğunu göz önünde bulundurarak ele almalarına katkı sağlayabilir. Ebeveynler, çocuklarının ergenlik dönemine girmesiyle birlikte süreç içinde ilişkilerinde yaşanan değişimlerde zorlanarak ergen adına terapiye başvurabilmektedir. Aile terapistleri, ebeveynler arasındaki farklı ilişkilerin ergenle ilişkilerine olan etkisini ortaya koyan çalışmamızdan yararlanarak ve aile içindeki farklı ilişkileri de göz önünde bulundurarak danışanları ile daha etkili bir terapi süreci yürütebilir. Aile üyelerinin birbirleriyle nasıl etkileşimde bulduklarını ve nasıl bir yayılma sürecinin gerçekleştiğini değerlendirebilirler. Mevcut çalışma, bireysel terapi sürecinde ailenin etkisini anlamaya da yardımcı olabilir. Bireysel terapistler, bireyin yaşadığı duygudurumu değerlendirirken bireyin diğer aile üyelerinden nasıl etkilenebileceğini göz önünde bulundurabilir.

SONUÇ

Mevcut çalışmanın amacı, evli bireylerin evlilik ilişkilerinden aldıkları doyum, ergenlik dönemindeki çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliği ve eşleriyle olan ortak ebeveynlik ilişkileri arasındaki ilişkilerin araştırılmasıdır. Bu doğrultuda evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Sonuçlar, ortak ebeveynliğin evlilik doyumu ve ebeveyn-ergen ilişki niteliği arasındaki ilişkide önemli bir aracı rolü olduğunu göstermektedir. Spesifik olarak ortak ebeveynlik, evlilik doyumu ve açıklama arasındaki ilişkide ve evlilik doyumu ve olumlu ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide kısmi aracı, evlilik doyumu ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi arasındaki ilişkide tam aracı rolde aracılık etmektedir. Evlilik ilişkilerinden yüksek doyum alan bireyler eşleriyle daha olumlu bir ortak ebeveynlik ilişkisine sahip olmakta ve böylece ergen çocuklarından daha yüksek açıklama almakta ve ilişkilerini daha olumlu olarak değerlendirmektedir. Tersine, evlilik ilişkilerinden düşük doyum alan bireyler daha olumsuz ortak ebeveynlik ilişkilerine sahip olmakta ve böylece ergen çocuklarıyla olan ilişkilerini daha olumsuz olarak değerlendirmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, aile sistemleri kuramı açısından yayılma hipotezini desteklemektedir. Bulgular, aile üyelerinin birbirleri ile ilişkisi ve ebeveyn ilişkilerinin ebeveyn-ergen ilişkisi üzerindeki önemli etkisini vurgulamaktadır. Yayılma etkilerinin anlaşılması, müdahaleler için bilgi sağlayabilir ve daha sağlıklı aile dinamiklerini destekleyerek ergenlerin duygusal esenliğine ve olumlu gelişimine fayda sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Ackard, D. M., Neumark-Sztainer, D., Story, M. ve Perry, C. (2006). Parent-child connectedness and behavioral and emotional health among adolescents. *The American College of Preventive Medicine*, 30(1), 59-66.
- Adamsons, K. ve Pasley, K. (2013). Coparenting following divorce and relationship dissolution. M. A. Fine, J. H. Harvey (Eds.). *Handbook of divorce and relationship dissolution* (s. 257-278) içinde. Psychology Press.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş, İ. (2003). Çocukların kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 28(128), 65-71.
- Arnett, J. J. (1999). Adolescent storm and stress, reconsidered. *American Psychologist*, 54, 317- 326.
- Baer, J. (2002). Is family cohesion a risk or protective factor during adolescent development? *Journal of Marriage and Family*, 64(3), 668-675.
- Baril, M. E., Crouter, A. C. ve McHale, S. M. (2007). Processes linking adolescent well-being, marital love, and coparenting. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 645-654.
- Bertoni, A. ve Bodenmann, G. (2010). Satisfied and dissatisfied couples: Positive and negative dimensions, conflict styles, and relationships with family of origin. *European Psychologist*, 15(3), 175-184.
- Belsky, J. (1981). Early human experience: a family perspective. *Developmental Psychology*, 17(1), 3-23.
- Belsky, J. (1990). Parental and nonparental child care and children's socioemotional development: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 52(4), 885-903.

- Belsky, J., Crnic, K. ve Gable, S. (1995). The determinants of coparenting in families with toddler boys: Spousal differences and daily hassles. *Child Development*, 66, 629–642.
- Belsky, J., Lang, M. E. ve Rovine, M. (1985). Stability and change in marriage across the transition to parenthood: A second study. *Journal of Marriage and the Family*, 47(4), 855-865.
- Belsky, J., Youngblade, L., Rovine, M. ve Volling, B. (1991). Patterns of marital change and parent-child interaction. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 487–498. doi:10.2307/352914
- Bi, X., Yang, Y., Li, H., Wang, M., Zhang, W. ve Deater-Deckard, K. (2018). Parenting styles and parent-adolescent relationships: The mediating roles of behavioral autonomy and parental authority. *Frontiers in Psychology*, 9, 1-13.
- Bir-Aktürk, E. (2006). *Yeniden evlenen Türk ailelerde evlilik doyumu: Medeni duruma göre karşılaştırma, üvey çocukların etkisi ve yordayan faktörler* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Bonds, D. D. ve Gondoli, D. M. (2007). Examining the process by which marital adjustment affects maternal warmth: The role of coparenting support as a mediator. *Journal of Family Psychology*, 21, 288–296. doi:10.1037/0893-3200.21.2.288
- Boutelle, K., Eisenberg, M. E., Gregory, M. L. ve Neumark-Sztainer, D. (2009). The reciprocal relationship between parent-child connectedness and adolescent emotional functioning over 5 years. *Journal of Psychosomatic Research*, 66(4), 309-316.
- Booth, A. ve Amato, P. R. (1994). Parental marital quality, parental divorce, and relations with parents. *Journal of Marriage and the Family*, 56(1), 21–34. doi:10.2307/352698
- Buchanan, C. M., Eccles, J. S., Flanagan, C., Midgley, C., Feldlaufer, H. ve Harold, R. D. (1990). Parents' and teachers' beliefs about adolescents: Effects of sex and experience. *Journal of Youth and Adolescence*, 19, 363-394.

- Buckhalt, J. A., El-Sheikh, M., Keller, P. S. ve Kelly, R. J. (2009). Concurrent and longitudinal relations between children's sleep and cognitive functioning: The moderating role of parent education. *Child Development, 80*(3), 875-892.
- Buehler, C., Anthony, C., Krishnakumar, A., Stone, G., Gerard, J. ve Pemberton, S. (1997). Interparental conflict and youth problem behaviors: A meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies, 6*, 233-247.
- Buehler, C., Benson, M. J. ve Gerard, J. M. (2006). Interparental hostility and early adolescent problem behavior: The mediating role of specific aspects of parenting. *Journal of Research on Adolescence, 16*(2), 265-292.
- Buehler, C. ve Gerard, J. M. (2002). Marital conflict, ineffective parenting, and children's and adolescents' maladjustment. *Journal of Marriage and Family, 64*(1), 78-92.
- Bradbury, T. N., Cohan, C. L. ve Karney, B. R. (1998). Optimizing longitudinal research for understanding and preventing marital dysfunction. T. N. Bradbury (Ed.), *The developmental course of marital dysfunction* (s. 279–311) içinde. Cambridge University Press <https://doi.org/10.1017/CBO9780511527814.011>
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. ve Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and Family, 62*(4), 964-980.
- Braithwaite, S. R., Steele, E., Spjut, K., Dowdle, K. K. ve Harper, J. (2015). Parent-child connectedness mediates the association between marital conflict and children's internalizing/externalizing outcomes. *Journal of Child and Family Studies, 24*, 3690-3699.
- Branje, S. (2018). Development of parent-adolescent relationships: Conflict interactions as a mechanism of change. *Child Development Perspectives, 12*(3), 171-176.
- Broman, C. L. (2005). Marital quality in Black and White marriages. *Journal of Family Issues, 26*(4), 431-441.

- Brown, B. B. (2004). Adolescents' relationships with peers. R. M. Lerner ve L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology* (s. 363–394) içinde. Hoboken, NJ: Wiley.
- Carr, D., Freedman, V. A., Cornman, J. C. ve Schwarz, N. (2014). Happy marriage, happy life? Marital quality and subjective well-being in later life. *Journal of Marriage and Family*, 76(5), 930-948.
- Chiang, S. C. ve Bai, S. (2022). Reciprocal influences among marital relationship, Parent–adolescent relationship, and youth depressive symptoms. *Journal of Marriage and Family*, 84(4), 962-981.
- Choi, J. K. ve Becher, E. H. (2019). Supportive coparenting, parenting stress, harsh parenting, and child behavior problems in nonmarital families. *Family Process*, 58(2), 404-417. doi: 10.1111/famp.12373
- Clements, M. L., Martin, S. E., Randall, D. W. ve Kane, K. L. (2014). Child and parent perceptions of interparental relationship conflict predict preschool children's adjustment. *Couple Family Psychology*, 3(2), 110-125.
- Coiro, M. J. ve Emery, R. E. (1998). Do marriage problems affect fathering more than mothering? A quantitative and qualitative review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1, 23–40.
- Collins, W. A. ve Laursen, B. (2004). Parent–adolescent relationships and influences. R. M. Lerner ve L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology* (s. 331–361) içinde. Hoboken, NJ: Wiley.
- Conger, R. D., Ge, X., Elder, G. H., Lorenz, F. O. ve Simons, R. L. (1994). Economic stress, coercive family process, and developmental problems of adolescents. *Child Development*, 65, 541–561.
- Cowan, C. P. ve Cowan, P. A. (1988). Who does what when partners become parents: Implications for men, women, and marriage. *Marriage & Family Review*, 12(3-4), 105-131.

- Cowan, P. A. ve McHale, J. P. (1996). Coparenting in a family context: Emerging achievements, current dilemmas and future directions. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 74, 93-106. doi: 10.1002/cd.23219967408
- Cowan, C. P., Cowan, P. A., Heming, G., Garrett, E., Coysh, W. S., Curtis-Boles, H. ve Boles III, A. J. (1985). Transitions to parenthood: His, hers, and theirs. *Journal of Family Issues*, 6(4), 451-481.
- Cox, M. J. ve Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual Review of Psychology*, 48(1), 243-267.
- Cox, M. J., Paley, B. ve Harter, K. (2001). Interparental conflict and parent-child relationships. J. H. Grych ve F. D. Fincham (Eds.), *Interparental conflict and child development: Theory, research, and applications* (s. 249-272) içinde. Cambridge University Press.
- Crone, E. A., Van Duijvenvoorde, A. C. K. ve Peper, J. S. (2016). Annual research review: Neural contributions to risk-taking in adolescence—Developmental changes and individual differences. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 57, 353-368. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12502>
- Crouter, A. C. ve Bumpus, M. F. (2001). Linking parents' work stress to children's and adolescents' psychological adjustment. *Current Directions in Psychological Science*, 10(5), 156-159.
- Cui, M. ve Donnellan, M. B. (2009). Trajectories of conflict over raising adolescent children and marital satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 71(3), 478-494.
- Cummings, E. M. ve Watson O'Reilly, A. (1997). Fathers in family context: Effects of marital quality on child adjustment. M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (3. Baskı, s. 49-65) içinde. New York: Wiley
- Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C. ve Raymond, J. (2004). Marital quality and conflict are related to children's functioning and adjustment. M. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (4. Baskı, s. 196-221) içinde. New York: Wiley

- Cummings, E. M., Merrilees, C. E. ve George, M. W. (2010). Fathers, marriages, and families. M. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (5. Baskı, s. 790-797) içinde. New York: Wiley
- Cummings, E. M. ve Davies, P. T. (2010). *Marital conflict and children: An emotional security perspective*. Guilford Press.
- Cummings, E. M., Schermerhorn, A. C., Davies, P. T., Goeke-Morey, M. C. ve Cummings, J. S. (2006). Interparental discord and child adjustment: Prospective investigations of emotional security as an explanatory mechanism. *Child Development*, 77(1), 132-152.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkişel ve kişisel değişkenler. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39), 13-23.
- Davies, P. T., Sturge–Apple, M. L. ve Cummings, E. M. (2004). Interdependencies among interparental discord and parenting practices: The role of adult vulnerability and relationship perturbations. *Development and Psychopathology*, 16(3), 773-797.
- Davila, J., Karney, B. R., Hall, T. W. ve Bradbury, T. N. (2003). Depressive symptoms and marital satisfaction: within-subject associations and the moderating effects of gender and neuroticism. *Journal of Family Psychology*, 17(4), 557-570.
- Dehle, C., Larsen, D. ve Landers, J. E. (2001). Social support in marriage. *The American Journal of Family Therapy*, 29, 307-324.
- De Los Reyes, A., Ohannessian, C. M. ve Racz, S. J. (2019). Discrepancies between adolescent and parent reports about family relationships. *Child Development Perspectives*, 13(1), 53-58
- Deković, M. (1999). Parent-adolescent conflict: Possible determinants and consequences. *International Journal of Behavioral Development*, 23(4), 977-1000.
- Deković, M., Janssens, J. M. ve Van As, N. M. (2003). Family predictors of antisocial behavior in adolescence. *Family Process*, 42(2), 223-235.

- De Goede, I. H. A., Branje, S. J. T. ve Meeus, W. H. J. (2009). Developmental changes in adolescents' perceptions of relationships with their parents. *Journal of Youth and Adolescence*, 38, 75–88. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9286-7>.
- Delaney, M. E. (1996). Across the transition to adolescence: Qualities of parent/adolescent relationships and adjustment. *The Journal of Early Adolescence*, 16(3), 274-300.
- DeVito, C. ve Hopkins, J. (2001). Attachment, parenting, and marital dissatisfaction as predictors of disruptive behavior in preschoolers. *Development and Psychopathology*, 13(2), 215-231.
- Dew, J. ve Wilcox, W. B. (2011), If momma ain't happy: Explaining declines in marital satisfaction among new mothers. *Journal of Marriage and Family*, 73(1), 1-12.
- Doğancıoğlu D. (2020). *Evlilik çatışması ile ergenlerin problem davranışları arasındaki bağlantılarda ebeveyn-ergen ilişkisinin aracı rolü: Bir izleme çalışması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi
- Durtschi, J. A., Soloski, K. L. ve Kimmes, J. (2017). The dyadic effects of supportive coparenting and parental stress on relationship quality across the transition to parenthood. *Journal of Marital and Family Therapy*, 43, 308–321. <https://doi.org/10.1111/jmft.12194>
- Ece, C. (2020). *Türkiye'deki ailelerde evlilik memnuniyetinin ortak ebeveynlik ilişkisine etkisi: Çift perspektifi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Özyeğin Üniversitesi
- El-Sheikh, M., Buckhalt, J. A., Mize, J. ve Acebo, C. (2006). Marital conflict and disruption of children's sleep. *Child Development*, 77(1), 31-43.
- Engfer, A. (1988). The interrelatedness of marriage and the mother-child relationship. *Relationships within Families: Mutual Influences*, 7, 104-118.
- Engin, S. S., Sümer, N., Çetiner, E. S. ve Sakman, E. (2019). Anne ve babaların ortak ebeveynlik davranış ve algılarının romantik bağlanma ile ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 59(1), 717-741.

- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.
- Erel, O. ve Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118(1), 108.
- Erdemir Aşıkoğlu, B. (2022). *Boşanma sonrası birlikte ebeveynlik deneyimleri: Nitel bir çalışma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Etikan, I., Alkassim, R. ve Abubakar, S. (2016). Comparison of snowball sampling and sequential sampling technique. *Biometrics and Biostatistics International Journal*, 3(1), 55.
- Fagan, J. ve Lee, Y. (2014). Longitudinal associations among fathers' perception of coparenting, partner relationship quality, and paternal stress during early childhood. *Family Process*, 53, 80–96. <https://doi.org/10.1111/famp.12055>
- Fanti, K. A., Henrich, C. C., Brookmeyer, K. A. ve Kuperminc, G. P. (2008). Toward a transactional model of parent-adolescent relationship quality and adolescent psychological adjustment. *The Journal of Early Adolescence*, 28(2), 252-276.
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice*, 3(2), 95-131.
- Feinberg, M. E., Brown L. D. ve Kan, M. L. (2012). A multi-domain self-report measure of coparenting. *Parenting: Science and Practice*, 12(1), 1-21. doi: 10.1080/15295192.2012.638870
- Feinberg, M. E., Kan, M. L. ve Hetherington, E. M. (2007). The longitudinal influence of coparenting conflict on parental negativity and adolescent maladjustment. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 687-702.
- Fıfıloğlu, H. ve Demir, A. (2000). Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for measurement of marital quality with Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3), 214

- Fincham, F. D. ve Hall, J. H. (2005). Parenting and the marital relationship. T. Luster ve L. Okagaki (Eds.), *Parenting: An ecological perspective* (2. baskı, s. 205–233) içinde. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Fowers, B. J. (1991). His and her marriage: A multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles, 24*(3-4), 209-221.
- Freund, A. M. ve Ritter, J. O. (2009). Midlife crisis: A debate. *Gerontology, 55*, 582–591.
- Frosch, C. A., Mangelsdorf, S. C. ve McHale, J. L. (2000). Marital behavior and the security of preschooler–parent attachment relationships. *Journal of Family Psychology, 14*(1), 144-161.
- Gable, S., Belsky, J. ve Crnic, K. (1992). Marriage, parenting, and child development: Progress and prospects. *Journal of Family Psychology, 5*(3-4), 276-294.
- Gager, C. T. ve Sanchez, L. (2003). Two as one? Couples' perceptions of time spent together, marital quality, and the risk of divorce. *Journal of Family Issues, 24*(1), 21-50.
- Gerard, J.M., Krishnakumar, A. ve Buehler, C. (2006). Marital conflict, parent–child relations, and youth maladjustment: A longitudinal investigation of spillover effects. *Journal of Family Issues, 27*, 951 – 975.
- Goldberg, W. A. ve Easterbrooks, M. (1984). Role of marital quality in toddler development. *Developmental Psychology, 20*(3), 504-514.
- Gotlib, I. H., Lewinsohn, P. M. ve Seeley, J. R. (1998). Consequences of depression during adolescence: Marital status and marital functioning in early adulthood. *Journal of Abnormal Psychology, 107*, 686– 690.
- Gravetter, F. J. ve Wallnau, L. B. (2014). Introduction to the t statistic: *Essentials of statistics for the behavioral sciences*, (s. 3-36) içinde. 8, 252. Belmont, CA: Wadsworth.
- Grych, J. H. (2002). Marital relationships and parenting. *Handbook of Parenting, 2*, 203-226.

- Grych, J. H. ve Fincham, F. D. (1993). Children's appraisals of marital conflict: Initial investigations of the cognitive-contextual framework. *Child Development, 64*(1), 215-230.
- Grych, J. H. ve Fincham, F. D. (Eds.). (2001). *Interparental conflict and child development: Theory, research and applications*. Cambridge University Press.
- Güre, A., Uçanok, Z. ve Ergül, A. (2014). Olumsuz yaşam olayları, ebeveyn- ergen ilişkisi ve ergenin uyumu arasındaki ilişkilerin aile stres modeli çerçevesinde sınanması: Bir izleme çalışması. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Birimi, Proje No: 11 B 5358001.
- Gürmen, M. S. (2019). Çocukla gelen ve hiç bitmeyen ilişki: Ortak ebeveynlik. *Türk Psikoloji Yazıları, 22*(44), 15-31.
- Hair, E. C., Anderson Moore, K., Hadley, A. M., Kaye, K., Day, R. D. ve Orthner, D. K. (2009). Parent marital quality and the parent–adolescent relationship: Effects on adolescent and young adult health outcomes. *Marriage and Family Review, 45*(2-3), 218-248.
- Hair, E. C., Moore, K. A., Garrett, S. B., Kinukawa, A., Lippman, L. ve Michelson, E. (2005). The parent–adolescent relationship scale. K. A. Moore ve L. Lippman (Eds.), *Conceptualizing and measuring indicators of positive development: What do children need to flourish?* (s. 183–202) içinde. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Hair, E. C., Moore, K. A., Garrett, S. B., Ling, T. ve Cleveland, K. (2008). The continued importance of quality parent–adolescent relationships during late adolescence. *Journal of Research on Adolescence, 18*(1), 187-200.
- Harold, G. T. Ve Sellers, R. (2018). Annual research review: Interparental conflict and youth psychopathology: An evidence review and practice focused update. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 59*(4), 374-402.
- Harold, G. T., Elam, K. K., Lewis, G., Rice, F. ve Thapar, A. (2012). Interparental conflict, parent psychopathology, hostile parenting, and child antisocial behavior: Examining the role of maternal versus paternal influences using a

- novel genetically sensitive research design. *Development and Psychopathology*, 24(4), 1283-1295.
- Hawkins, J. L. (1968). Associations between companionship, hostility and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 30(4), 647–650. <https://doi.org/10.2307/349510>
- Hayes, A. F. (2013). Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach. New York, NY: Guilford Press.
- Hazel, N. A., Oppenheimer, C. W., Technow, J. R., Young, J. F. ve Hankin, B. L. (2014). Parent relationship quality buffers against the effect of peer stressors on depressive symptoms from middle childhood to adolescence. *Developmental Psychology*, 50(8), 2115-2123.
- Hetherington, E. M., Clingempeel, W. G., Anderson, E. R., Deal, J. E., Hagan, M. S., Hollier, E. A., ... ve Bennion, L. D. (1992). Coping with marital transitions: A family systems perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 57, 2-3.
- Heyman, R. E., Sayers, S. L. ve Bellack, A. S. (1994). Global marital satisfaction versus marital adjustment: An empirical comparison of three measures. *Journal of Family Psychology*, 8(4), 432- 446.
- Holden, G. W. (2019). *Parenting: A dynamic perspective*. Sage Publications.
- Holland, A. S. ve McElwain, N. L. (2013). Maternal and paternal perceptions of coparenting as a link between marital quality and the parent–toddler relationship. *Journal of Family Psychology*, 27(1), 117-126.
- Hollenstein, T. ve Loughheed, J.P. (2013). Beyond storm and stress: Typicality, transactions, timing, and temperament to account for adolescent change. *American Psychologist*, 68, 444-454. doi: 10.1037/a0033586
- Hong, X. ve Liu, Q. (2021). Parenting stress, social support and parenting self-efficacy in Chinese families: does the number of children matter?. *Early Child Development and Care*, 191(14), 2269-2280.

- Hussong, A. M., Midgette, A. J., Richards, A. N., Petrie, R. C., Coffman, J. L. ve Thomas, T. E. (2022). COVID-19 life events spill-over on family functioning and adolescent adjustment. *The Journal of Early Adolescence*, 42(3), 359-388.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Submissive behaviours and marital satisfaction relation: Mediator role of perceived marital problem solving. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-110.
- Ivy, A. U. ve Memphis U. S. (2007). The influence of a surrender style of coping and empathy on marital and sexual satisfaction. *Dissertation Abstracts International*, 67(9-B), 5407.
- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M. ve Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76(1), 105-129.
- Kaczynski, K. J., Lindahl, K. M., Mailik, N. M., ve Laurenceau, J. P. (2006). Marital conflict, maternal and paternal parenting, and child adjustment: A test of mediation and moderation. *Journal of Family Psychology*, 20, 199–208.
- Kaslow, R. ve Robinson, J. A. (1996). Long-term satisfying marriages: Perceptions of contributing factors. *The American Journal of Family Therapy*, 24, 153– 170.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar Teknikler İlkeler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34.
- Katz-Wise, S. L., Budge, S. L., Lindberg, S. M. ve Hyde, J. S. (2013). Individuation or identification? Self-objectification and the mother–adolescent relationship. *Psychology of Women Quarterly*, 37(3), 366-380.
- Keresteš, G., Brković, I., ve Kuterovac Jagodić, G. (2012). Predictors of psychological well-being of adolescents' parents. *Journal of Happiness Studies*, 13, 1073-1089.

- Kitzmann, K. M. (2000). Effects of marital conflict on subsequent triadic family interactions and parenting. *Developmental Psychology, 36*(1), 3–13.
- Kobak, R. R. ve Hazan, C. (1991). Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models. *Journal of Personality and Social Psychology, 60*(6), 861-869.
- Koçak, A., Mouratidis, A., Sayıl, M., Kindap-Tepe, Y. ve Uçanok, Z. (2017). Interparental conflict and adolescents' relational aggression and loneliness: The mediating role of maternal psychological control. *Journal of Child and Family Studies, 26*(12), 3546-3558.
- Kolak, A. M. ve Volling, B. L. (2007). Parental expressiveness as a moderator of coparenting and marital relationship quality. *Family Relations, 56*(5), 467-478.
- Kouros, C. D., Papp, L. M. ve Cummings, E. M. (2008). Interrelations and moderators of longitudinal links between marital satisfaction and depressive symptoms among couples in established relationships. *Journal of Family Psychology, 22*(5), 667-677.
- Kouros, C. D., Papp, L. M., Goeke-Morey, M. C. ve Cummings, E. (2014). Spillover between marital quality and parent–child relationship quality: Parental depressive symptoms as moderators. *Journal of Family Psychology, 28*(3), 315–325. doi:10. 1037/a0036804.
- Kjøbli, J. ve Hagen, K. A. (2009). A mediation model of interparental collaboration, parenting practices, and child externalizing behavior in a clinical sample. *Family Relations, 58*(3), 275-288.
- Krishnakumar, A. ve Buehler, C. (2000). Interparental conflict and parenting behaviors: A meta-analytic review. *Family Relations, 49*, 25–44.
- Kurdek, L. A. (2005). What do we know about gay and lesbian couples? *Current Directions in Psychological Science, 14*(5), 251-254.
- Lau, E. Y. H. ve Power, T. G. (2020). Coparenting, parenting stress, and authoritative parenting among Hong Kong Chinese mothers and fathers. *Parenting, 20*(3), 167-176.

- Laursen, B. ve Koplas, A. L. (1995). What's important about important conflicts? Adolescents' perceptions of daily disagreements. *Merrill-Palmer Quarterly (1982)*, 536-553.
- Laursen, B. ve Collins, W. A. (2009). Parent-child relationships during adolescence. R. M. Lerner ve L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology: Contextual influences on adolescent development* (s. 3–42) içinde. John Wiley & Sons.
- Larson, J. H. ve Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43(2), 228-237.
- Lavner, J. A., Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (2016). Does couples' communication predict marital satisfaction, or does marital satisfaction predict communication? *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 680-694.
- Le, Y., Fredman, S. J., McDaniel, B. T., Laurenceau, J. P. ve Feinberg, M. E. (2019). Cross-day influences between couple closeness and coparenting support among new parents. *Journal of Family Psychology*, 33(3), 360-369.
- Lee, G. R. (1988). Marital satisfaction in later life: The effects of nonmarital roles. *Journal of Marriage and the Family*, 50(3), 775-783.
- Lee, S.C. (1999). *Marital satisfaction factors for Korean-Americans*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Andrews Üniversitesi
- Levenson, R. W., Carstensen, L. L. ve Gottman, J. M. (1993). Long-term marriage: Age, gender, and satisfaction. *Psychology and Aging*, 8(2), 301-313.
- Lindsey, E. W., Caldera, Y. ve Colwell, M. (2005). Correlates of coparenting during infancy. *Family Relations*, 54(3), 346-359.
- Liu, C. ve Wu, X. C. (2018). Dyadic effects of marital satisfaction on coparenting in Chinese families: Based on the actor-partner interdependence model. *International Journal of Psychology*, 53(3), 210-217.

- Loeber, R., Drinkwater, M., Yin, Y., Anderson, S. J., Schmidt, L. C. ve Crawford, A. (2000). Stability of family interaction from ages 6 to 18. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 28, 353-369.
- Lutz, K. F., Burnson, C., Hane, A., Samuelson, A., Maleck, S. ve Poehlmann, J. (2012). Parenting stress, social support, and mother-child interactions in families of multiple and singleton preterm toddlers. *Family Relations*, 61(4), 642-656
- Maccoby, E. E., Depner, C. E. ve Mnookin, R. H. (1990). Coparenting in the second year after divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 52(1), 141-155.
- Margolin, G., Gordis, E. B. ve John, R. S. (2001). Coparenting: a link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 15(1), 3-21.
- Martin, M. J., Sturge-Apple, M. L., Davies, P. T., Romero, C. V. ve Buckholz, A. (2017). A process model of the implications of spillover from coparenting conflicts into the parent-child attachment relationship in adolescence. *Development and Psychopathology*, 29(2), 417-431.
- Martin, M. J., Sturge-Apple, M. L., Davies, P. T. ve Gutierrez, G. (2019). Attachment behavior and hostility as explanatory factors linking parent-adolescent conflict and adolescent adjustment. *Journal of Family Psychology*, 33(5), 586-596.
- Mahoney, A., Jouriles, E. N. ve Scavone, J. (1997). Marital adjustment, marital discord over childrearing, and child behavior problems: Moderating effects of child age. *Journal of Clinical Child Psychology*, 26(4), 415-423.
- Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H. ve Branje, S. (2020). Parent-adolescent conflict across adolescence: Trajectories of informant discrepancies and associations with personality types. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 119-135.
- McGue, M., Elkins, I., Walden, B. ve Iacono, W. G. (2005). Perceptions of the parent-adolescent relationship: a longitudinal investigation. *Developmental Psychology*, 41, 971-984. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.41.6.971>.

- McHale, J. P. (1995). Coparenting and triadic interactions during infancy: The roles of marital distress and child gender. *Developmental Psychology, 31*, 985-996.
- McHale, J. P. ve Irace, K. (2011). Coparenting in diverse family systems. J. P. McHale ve K. M. Lindahl (Eds.), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* (s. 15–37) içinde. Washington, DC: APA.
- McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R., Lauretti, A. ve Rasmussen, J. L. (2000). Parental reports of coparenting and observed coparenting behavior during the toddler period. *Journal of Family Psychology, 14*, 220–236. doi:10.1037/0893-3200.14.2.220.
- McHale, S. M., Crouter, A. C. ve Whiteman, S. D. (2003). The family contexts of gender development in childhood and adolescence. *Social Development, 12*, 125-148.
- McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R. ve Rao, N. (2004). Growing points for coparenting theory and research. *Journal of Adult Development, 11*, 221–234.
- McHale, J. P. (2007). *Charting the bumpy road of coparenthood: Understanding the challenges of family life*. Washington, DC: Zero to Three Press.
- McHale, J. P. ve Rasmussen, J. L. (1998). Coparental and family group-level dynamics during infancy: Early family precursors of child and family functioning during pre-school. *Development and Psychopathology, 10*, 39–59.
- Merrifield, K. A. ve Gamble, W. C. (2013). Associations among marital qualities, supportive and undermining coparenting, and parenting self-efficacy: Testing spillover and stress-buffering processes. *Journal of Family Issues, 34*, 510–533. doi:10.1177/0192513X12445561
- Minuchin, P. (1985). Families and individual development: Provocations from the field of family therapy. *Child Development, 56*(2), 289-302.
- Moore, K. A., Guzman, L., Hair, E. C., Lippman, L. ve Garrett, S. B. (2004). *Parent–teen relationship and interactions: Far more positive than not*. Washington, DC: Child Trends.

- Morrill, M., Hines, D., Mahmood, S. ve Córdova, J. V. (2010). Pathways between marriage and parenting for wives and husbands: The role of coparenting. *Family Process, 49*, 59–73.
- Murphy, S. E., Jacobvitz, D. B. ve Hazen, N. L. (2016). What's so bad about competitive coparenting? Family-level predictors of children's externalizing symptoms. *Journal of Child and Family Studies, 25*(5), 1684-1690.
- Nelson, J. A., O'Brien, M., Blankson, A. N., Calkins, S. D. ve Keane, S. P. (2009). Family stress and parental responses to children's negative emotions: Tests of the spillover, crossover, and compensatory hypotheses. *Journal of Family Psychology, 23*(5), 671-679.
- Nichols, M. ve Schwartz, R. (2004). Structural family therapy. M. Nichols ve R. Schwartz (Series Eds.), *Family therapy: Concepts and Methods, 6*, 176-203.
- Nickerson, A. B. ve Nagle, R. J. (2005). Parent and peer attachment in late childhood and early adolescence. *The Journal of Early Adolescence, 25*(2), 223-249.
- Noller, P., Feeney, J. A., Sheehan, G. ve Peterson, C. (2000). Marital conflict patterns: Links with family conflict and family members' perceptions of one another. *Personal Relationships, 7*(1), 79–94.
- O'Donnell, L., Stueve, A., Wardlaw, D. ve O'Donnell, C. (2003). Adolescent suicidality and adult support: The reach for health study of urban youth. *American Journal of Health Behavior, 27*(6), 633-644.
- O'Leary, S. G. ve Vidair, H. B. (2005). Marital adjustment, child-rearing disagreements, and overreactive parenting: predicting child behavior problems. *Journal of Family Psychology, 19*(2), 208-216.
- Orbuch, T. L., Thornton, A. ve Cancio, J. (2000). The impact of marital quality, divorce, and remarriage on the relationships between parents and their children. *Marriage & Family Review, 29*(4), 221–246. doi:10.1300/J002v29n04_01.
- Osborne, L. N. ve Fincham, F. D. (1996). Marital conflict, parent-child relationships and child adjustment: Does gender matter? *Merrill-Palmer Quarterly, 42*, 48-75.

- Owen, M. T. ve Cox, M. J. (1997). Marital conflict and the development of infant–parent attachment relationships. *Journal of Family Psychology*, *11*(2), 152-164.
- Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. (2020). Ebeveynlik dansı: Birlikte ebeveynliğe ilişkin kuramsal ve ampirik bir derleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, *11* (2), 428-444.
- Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Salman-Engin, S., Çakıroğlu Çevik, A. ve Gür, G. (2020). Türkiye’de birlikte ebeveynlik deneyimleri: Nitel bir çalışma. *Nesne Dergisi*, *8*(16), 43-68.
- Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Salman-Engin, S., Şakiroğlu, M. ve Çevik, A. Ç. (2021). Birlikte Ebeveynlik Ölçeği: Ölçek Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, *24*(47), 40-58.
- Özkardeş, O. G. ve Arkonaç, S. (1998). İki farklı eğitim düzeyinde baba olma algısı. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *10*(10), 253-263.
- Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G. ve Tollerud, T. R. (2007). Intimacy, differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *The Family Journal*, *15*(4), 359-367. doi: 10.1177/1066480707303754
- Parke, R. D. (2000). Father involvement: A developmental psychological perspective. *Marriage & Family Review*, *29*(2-3), 43-58.
- Pedro, M. F., Ribeiro, T. ve Shelton, K. H. (2012). Marital satisfaction and partners' parenting practices: the mediating role of coparenting behavior. *Journal of Family Psychology*, *26*(4), 509-522.
- Peltz, J. S., Rogge, R. D. ve Sturge-Apple, M. L. (2018). Transactions within the family: Coparenting mediates associations between parents' relationship satisfaction and the parent–child relationship. *Journal of Family Psychology*, *32*(5), 553-564.

- Pendry, P. ve Adam, E. K. (2007). Associations between parents' marital functioning, maternal parenting quality, maternal emotion and child cortisol levels. *International Journal of Behavioral Development*, 31(3), 218-231.
- Pill, C. J. (1990). Stepfamilies: Redefining the family. *Family Relations*, 39(2) 186-193.
- Respler-Herman, M., Mowder, B. A., Yasik, A. E. ve Shamah, R. (2012). Parenting beliefs, parental stress, and social support relationships. *Journal of Child and Family Studies*, 21(2), 190-198.
- Rhyme, D. (1981). Bases of marital satisfaction among men and women. *Journal of Marriage and the Family*, 43, 941-955
- Riina, E. M. ve Feinberg, M. E. (2012). Involvement in childrearing and mothers' and fathers' adjustment. *Family Relations*, 61(5), 836-850.
- Riina, E. M. ve Feinberg, M. E. (2018). The trajectory of coparenting relationship quality across early adolescence: Family, community, and parent gender influences. *Journal of Family Psychology*, 32(5), 599.
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M. ve McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140(1), 140-187. doi: 10.1037/a0031859.
- Salman-Engin, S. (2014). *Türkiye ve ABD'de ortak ebeveynlik süreçleri: Annelerin, babaların ve büyükannelerin 3 aylık bebeklerle olan üçlü etkileşimleri*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Sanders, M. R. ve Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health and Development*, 31(1), 65-73.
- Sayehmiri, K., Kareem, K. I., Abdi, K., Dalvand, S. ve Gheshlagh, R. G. (2020). The relationship between personality traits and marital satisfaction: a systematic review and meta-analysis. *BMC Psychology*, 8(1), 1-8.

- Sayı, M., Kindap-Tepe, Y. ve Kumru, A. (2019). Ebeveyn çatışması ve ergenin uyum sorunları arasındaki ilişkiler: Anne babanın kontrol uygulamalarının aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34(83), 90-93.
- Schoppe, S. J., Mangelsdorf, S. C. ve Frosch, C. A. (2001). Coparenting, family process, and family structure: implications for preschoolers' externalizing behavior problems. *Journal of Family Psychology*, 15(3), 526-545.
- Seeley, J. R., Stice, E. ve Rohde, P. (2009). Screening for depression prevention: identifying adolescent girls at high risk for future depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 118(1), 161-170.
- Seiffge-Krenke, I., Overbeek, G. ve Vermulst, A. (2010). Parent-child relationship trajectories during adolescence: Longitudinal associations with romantic outcomes in emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 33(1), 159-171.
- Sharaievska, I., Kim, J. ve Stodolska, M. (2013). Leisure and marital satisfaction in intercultural marriages. *Journal of Leisure Research*, 45(4), 445-465.
- Shek, D. T. (2000). Parental marital quality and well-being, parent-child relational quality, and Chinese adolescent adjustment. *The American Journal of Family Therapy*, 28(2), 147-162.
- Shek, D. T. (2002). Parenting characteristics and parent-adolescent conflict: a longitudinal study in the Chinese culture. *Journal of Family Issues*, 23(2), 189-208.
- Solmeyer, A. R., Feinberg, M. E., Coffman, D. L. ve Jones, D. E. (2014). The effects of the Family foundations prevention program on coparenting and child adjustment: A mediation analysis. *Prevention Research*, 15, 213-223. doi:10.1007/s11121-013-0366-x.
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11, 1-19.
- Steinberg, L. ve Silk, J. S. (2002). Parenting adolescents. M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Children and parenting* (s. 103-133) içinde. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

- Steinberg, L. ve Morris, A. S. (2001). Adolescent development. *Annual Review of Psychology*, 52, 83–110.
- Smetana, J. G. (1995). Parenting styles and conceptions of parental authority during adolescence. *Child Development*, 66(2), 299–316.
<https://doi.org/10.2307/1131579>
- Smetana, J. G. (2008). “It’s 10 o’clock: Do you know where your children are?” Recent advances in understanding parental monitoring and adolescents’ information management. *Child Development Perspectives*, 2, 19-25. doi: 10.1111/j.1750-8606.2008.00036.x
- Smetana, J. G., Villalobos, M., Tasopoulos-Chan, M., Gettman, D. C. ve Campione-Barr, N. (2009). Early and middle adolescents' disclosure to parents about activities in different domains. *Journal of Adolescence*, 32(3), 693-713.
- Smetana, J.G., Campione-Barr, N. ve Metzger, A. (2006). Adolescent development in interpersonal and societal contexts. *Annual Review of Psychology*, 57, 255-284. doi: 10.1146/annurev.psych.57.102904.190124
- Stattin, H. ve Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development*, 71, 1072-1085.
- Stroud, C. B., Meyers, K. M., Wilson, S. ve Durbin, C. E. (2015). Marital quality spillover and young children’s adjustment: Evidence for dyadic and triadic parenting as mechanisms. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 44, 800–813. doi:10.1080/15374416.2014.900720
- Sturge-Apple, M. L., Davies, P. T. ve Cummings, E. M. (2006). Impact of hostility and withdrawal in interparental conflict on parental emotional unavailability and children’s adjustment difficulties. *Child Development*, 77, 1623–1641. doi:10.1111/j.1467-8624.2006.00963.
- Talbot, J. A. ve McHale, J. P. (2004). Individual parent adjustment moderates the relationship between marital and coparenting quality. *Journal of Adult Development*, 11, 191–205.

- Teti, D. M., O'Connell, M. A. ve Reiner, C. D. (1996). Parenting sensitivity, parental depression and child health: The mediational role of parental self-efficacy. *Early Development and Parenting: An International Journal of Research and Practice*, 5(4), 237-250
- Terry, D. J., McHugh, T. A. ve Noller, P. (1991). Role dissatisfaction and the decline in marital quality across the transition to parenthood. *Australian Journal of Psychology*, 43(3), 129-132.
- Tezer, E. (1986). *Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: algılama ve doyum*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi
- Teubert, D. ve Pinquart, M. (2010). The association between coparenting and child adjustment: A meta-analysis. *Parenting: Science and Practice*, 10(4), 286-307.
- Thompson, L. (1988). Women, men, and marital quality. *Journal of Family Psychology*, 2(1), 95–100. <https://doi.org/10.1037/h0080478>
- Tilton-Weaver, L., Kerr, M., Pakalniskeine, V., Tokic, A., Salihovic, S. ve Stattin, H. (2010). Open up or close down—How do parental reactions affect youth information management? *Journal of Adolescence*, 33, 333–346. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.07.011>
- Van Doorn MD, Branje SJ ve Meeus WH. (2007). Longitudinal transmission of conflict resolution styles from marital relationships to adolescent–parent relationships. *Journal of Family Psychology*, 21(3), 426–434. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.21.3.426>
- Van Egeren, L. A. (2004). The development of the coparenting relationship over the transition to parenthood. *Infant Mental Health Journal: Official Publication of the World Association for Infant Mental Health*, 25(5), 453-477.
- VanderWeele, T. J. (2016). Mediation analysis: a practitioner's guide. *Annual review of public health*, 37 (6), 17-32.
- Vaughn, M.j. ve Baier, M.E. (1999). Reliability and validity of relationship assesment scale. *American Journal of Family Theraphy*, 27, 137-148.

- Waite, L. J. ve Lillard, L. A. (1991). Children and marital disruption. *American Journal of Sociology*, 96(4), 930-953.
- Wahyuningsih, H., Kusumaningrum, F. A. ve Novitasari, R. (2020). Parental marital quality and adolescent psychological well-being: A meta-analysis. *Cogent Psychology*, 7(1), 1-14. DOI: 10.1080/23311908.2020.1819005
- Weissman, S. H. ve Cohen, R. S. (1985). The parenting alliance and adolescence. *Adolescent Psychiatry*, 12, 24–45.
- Wendorf, C. A., Lucas, T., Imamoğlu, E. O., Weisfeld, C. C. ve Weisfeld, G. E. (2011). Marital satisfaction across three cultures: Does the number of children have an impact after accounting for other marital demographics? *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42(3), 340-354.
- Weymouth, B. B., Buehler, C., Zhou, N. ve Henson, R. A. (2016). A meta-analysis of parent–adolescent conflict: Disagreement, hostility, and youth maladjustment. *Journal of Family Theory & Review*, 8(1), 95-112.
- Wissink, I. B., Dekovic, M. ve Meijer, A. M. (2006). Parenting behavior, quality of the parent-adolescent relationship, and adolescent functioning in four ethnic groups. *The Journal of Early Adolescence*, 26(2), 133-159.
- Whisman, M.A., Uebelacker, L.A., Weinstock, L.M., 2004. Psychopathology and marital satisfaction: the importance of evaluating both partners. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 72(5), 830–838.
- Voydanoff, P. ve Donnelly, B. W. (1999). The intersection of time in activities and perceived unfairness in relation to psychological distress and marital quality. *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 739-751
- Yalcintas, S. ve Pike, A. (2021). Co-parenting and marital satisfaction predict maternal internalizing problems when expecting a second child. *Psychological Studies*, 66, 212-219.
- Yang, J., Xie, W., Lin, X. ve Li, H. (2022). Parenting Stress, Parent–Child Literacy Activities, and Pre-Schoolers’ Reading Interest: The Moderation Role of Child Number in Chinese Families. *Sustainability*, 14(23), 15783

- Yu, T., Pettit, G. S., Lansford, J. E., Dodge, K. A. ve Bates, J. E. (2010). The interactive effects of marital conflict and divorce on parent-adult children's relationships. *Journal of Marriage and Family*, 72(2), 282–292. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00699.x.
- Zou, S. ve Wu, X. (2020). Coparenting conflict behavior, parent–adolescent attachment, and social competence with peers: An investigation of developmental differences. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(1), 267-282.

EKLER

Ek 1. Veri Toplama Araçları

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. **Cinsiyetiniz:** Kadın Erkek
2. **Doğum yılınız:**
3. **Yaşadığınız şehir:**
4. **Eğitim düzeyiniz:**
 İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu
 Üniversite mezunu Yüksek lisans/doktora
5. **Bir işte çalışıyor musunuz?** Evet. Hayır
6. **Mesleğiniz:**
7. **Size göre ailenizin gelir durumu nasıl?**
 Çok düşük Düşük Orta Yüksek Çok yüksek
8. **Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer:**
 Köy İlçe Şehir Büyükşehir
9. **Medeni Durumunuz:**
 Bekar Evli Boşanmış
10. **Eşinizle birlikte aynı evde mi yaşıyorsunuz?**
 Evet Hayır
11. **Kaç yıldır evlisiniz?**
12. **Kaç çocuğunuz var?**
13. **Kaçıncı evliliğiniz?**
 İlk evliliğim İkinci evliliğim Üçüncü ya da daha sonraki evliliğim
14. **Şu anki evliliğinizi düşünerek aşağıdaki ifadelerden size uygun olanını işaretleyiniz.**
 Görücü usulüyle evlendik
 Bir süre duygusal ilişki yaşadıktan sonra evlendik
 Diğer

15. Evinizde eşiniz ve çocuklarınız dışında sizle birlikte yaşayan (kendi anneniz, babanız, kardeşiniz veya eşinizin annesi, babası, kardeşi vb.) başka bireyler var mı? Evet Hayır

BİRLİKTE EBEVEYNLİK ÖLÇEĞİ

Değerli anne, baba, aşağıda eşinizle birlikte çocuk yetiştirme süreçlerinize dair ifadeler yer almaktadır. Sizlerden beklenen bu ifadeleri okumanız ve eşinizle çocuk yetiştirme biçimlerinizi en iyi karşılayan seçeneği işaretlemenizdir.

	Bize hiç uygun değil	Bize biraz uygun	Bize çoğunlukla uygun	Bize tamamen uygun
1. Çocuğumuzu yetiştirme sürecinde eşimle benzer hedeflere sahibiz.	1	2	3	4
2. Çocuğumuzu yetiştirme sürecinde eşimle fikirlerimiz örtüşür.	1	2	3	4
3. Çocuğumuzla ilgili bir karar alınması gerektiğinde eşimle ortak hareket ederiz.	1	2	3	4
4. Çocuğumuzun eğitimi, sağlığı gibi konularda eşimle birlikte karar veririz.	1	2	3	4
5. Çocuğumuzun yemesi, içmesi, uyku düzeni gibi konularda eşimle benzer fikirlere sahibiz.	1	2	3	4
6. Eşimle ben çocuğumuz için neyin iyi neyin kötü olduğu konusunda hemfikiriz.	1	2	3	4
7. Çocuğumuzla ilgili konularda eşimle birbirimize bağırırız.	1	2	3	4
8. Çocuğumuza nasıl annelik/babalık yapacağımız konusunda eşimle çatışırız.	1	2	3	4
9. Çocuğumuzu nasıl yetiştireceğimiz konusunda eşimle zıtlaşırız.	1	2	3	4
10. Çocuğumuzla ilgili iş bölümü konusunda eşimle çatışırız.	1	2	3	4

11. Çocuğumuzla karşı tutumlarımız konusunda eşimle anlaşmazlıklar yaşarız.	1	2	3	4
12. Birbirimizin anneliğine/babalığına müdahale ettiğimiz için eşimle ilişkimizde çatışma yaşarız.	1	2	3	4
13. Anne/babalık konusunda eşimle fikirlerimiz örtüşmediği için anlaşmazlık yaşarız.	1	2	3	4
14. Eşim benim iyi bir anne/baba olduğumu söyler.	1	2	3	4
15. Eşim benim anneliğimi/babalığımı beğenir.	1	2	3	4
16. Eşim benim annelik/babalık becerilerimi takdir eder.	1	2	3	4
17. Eşim benim iyi bir anne/baba olduğumu bana hissettirir.	1	2	3	4
18. Eşim annelik/babalık konusunda harcadığım çabayı takdir eder.	1	2	3	4
19. Eşim annelik/babalık sürecinde ona destek olduğumu söyler.	1	2	3	4
20. Eşim çocuğumuzla ilgili aldığım kararlara saygı duyar.	1	2	3	4
21. Eşim anneliğim/babalığım ile ilgili güzel sözler söyler.	1	2	3	4
22. Eşim başkalarının yanında benim iyi bir anne/baba olduğumu söyler.	1	2	3	4
23. Eşim benim anneliğimi/babalığımı küçümser.	1	2	3	4
24. Eşim benim anneliğime/babalığıma saygı duymaz.	1	2	3	4
25. Eşim beni anne/baba olarak yeterli bulmaz.	1	2	3	4
26. Eşim anneliğim/babalığım ile ilgili söylenir.	1	2	3	4
27. Çocuğumuzla bir aradayken eşim benim anneliğime/babalığıma müdahale eder.	1	2	3	4

28. Eşim annelik/babalık davranışlarımı eleştirir.	1	2	3	4
29. Çocuğumuzla ilgili sorunlar çıktığında (örneğin, hastalık, kaza, yaralanma, başarısızlık) eşim beni suçlar.	1	2	3	4
30. Eşim benim anneliğim/babalığım ile ilgili küçük düşürücü sözler söyler.	1	2	3	4
31. Eşim benim anne/baba olarak otoritemi küçümser.	1	2	3	4
32. Ailemizde, çocuğumuzla ilgili sorumlulukları daha çok ben yerine getiririm.	1	2	3	4
33. Çocuğumuzla ilgili sorumlulukları eşimle paylaşıyoruz.	1	2	3	4
34. Çocuğumuzla ilgili işleri (örneğin, tuvaleti, banyosu, ödevleri) ikimiz de yerine getiririz.	1	2	3	4
35. Çocuğumuzla ilgili işlerden daha çok ben sorumluyumdur.	1	2	3	4
36. Ailemizde, çocuğumuzla ilgili görevlerin paylaşımından memnunum.	1	2	3	4
37. Ailemizde, çocuğumuzla ilgili sorumlulukların paylaşımı adilidir.	1	2	3	4
38. Çocuğumuzla ilgili işler konusunda eşimle birbirimize destek oluruz.	1	2	3	4
39. Çocuğumuzu yetiştirme sürecinde eşim ve ben birbirimizin işini kolaylaştırırız.	1	2	3	4
40. Eşimle, çocuğumuzla ilgili bir tartışma yaşadığımızda, çocuğu da bu tartışmanın parçası yaparız.	1	2	3	4
41. Eşimle, çocuğumuzla ilgili tartışmalar yaşasak bile bu durumu çocuğa yansıtmamaya çalışırız.	1	2	3	4
42. Aile içi sorunlarımızda çocuğumuzu birbirimize karşı kullanmayız.	1	2	3	4
43. Çocuğumuzun yanında eşimle birbirimiz hakkında olumsuz şeyler konuşmamaya çalışırız.	1	2	3	4
44. Ailemizde, anne baba olarak tartışma yaşasak bile çocuğumuzu arada bırakmayız.	1	2	3	4

45. Çocuğumuzun önünde birbirimizle ters düşmemeye çalışırız.	1	2	3	4
46. Çocuğumuzla ilgili tartışmalarımızı, çocuk yanımızdayken yapmayız.	1	2	3	4

EBEVEYN-ERGEN İLİŞKİ NİTELİĞİ ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadeleri çocuğunuzla olan ilişkilerinizi düşünerek değerlendiriniz.

Çocuğunuz / Çocuğunuzla	Hiç ya da çok az	Biraz	Çok	Oldukça çok	Çok fazla
1. Size arkadaşlarının kimler olduğundan ne kadar bahseder?	1	2	3	4	5
2. Size paranızı nasıl harcadığından ne kadar bahseder?	1	2	3	4	5
3. Size okuldan sonra nerede olduğundan ne kadar bahseder?	1	2	3	4	5
4. Size kapıdan çıktığında nereye gittiğinden ne kadar bahseder?	1	2	3	4	5
5. Size boş zamanlarında neler yaptığından ne kadar bahseder?	1	2	3	4	5
6. Size okulda aldığı notlardan ne kadar bahseder?	1	2	3	4	5
7. İlişkinizden ne kadar memnunsunuz?	1	2	3	4	5
8. İlişkiniz ne kadar iyi?	1	2	3	4	5
9. Aranızda işlerin gidiş biçiminden ne kadar memnunsunuz?	1	2	3	4	5
10. Her şey hakkında ne kadar konuşursunuz?	1	2	3	4	5
11. Sizinle sırların ve özel duygularını ne kadar paylaşır?	1	2	3	4	5
12. Sizinle diğer insanların bilmesini istemediği şeyler hakkında ne kadar konuşur?	1	2	3	4	5
13. Birbirinize ne kadar sinirlenir ya da kızarsınız?	1	2	3	4	5

14. Ne kadar anlaşmazlığa düşer ve kavga edersiniz?	1	2	3	4	5
15. Ne kadar tartışırsınız?	1	2	3	4	5
16. Birbirinize ne kadar sinir olursunuz?	1	2	3	4	5
17. Çocuğunuz ve siz, birbirinizin davranışlarından ne kadar rahatsız olursunuz?	1	2	3	4	5
18. Çocuğunuz ve siz, ne kadar birbirinizi azarlar ya da birbirinize dır dır edersiniz?	1	2	3	4	5

EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ

Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.	1	2	3	4	5
2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.	1	2	3	4	5
4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.	1	2	3	4	5
5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.	1	2	3	4	5
6. Huzurlu bir ev yaşamım var.	1	2	3	4	5
7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.	1	2	3	4	5
8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.	1	2	3	4	5
9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.	1	2	3	4	5
10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz	1	2	3	4	5

Ek 2. Etik Kurul Onayı

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

ETİK ONAY BELGESİ

ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI	Ebeveyn-Erken İlişkisi, Evlilik Doyumu ve Ortak Ebeveynlik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.
SORUMLU ARAŞTIRMACININ ADI SOYADI	Özge Berfin ARICI
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ KARAR	Bu araştırmanın amacı, aile sistemleri içerisinde, evlilik, anne-baba ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin birbirleri ile olan ilişkisinin incelenmesidir. Bu kapsamda, evlilik doyumu, görece yeni incelenmeye başlanan ortak ebeveynlik kavramı ve ebeveynin çocuğa karşı davranışlarının birbiri ile olan ilişkisine bütüncül bir açıdan yaklaşılması amaçlanmaktadır.
ETİK KURUL KARARI	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın /çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın / çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen kişilerle gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.
KARAR NO	2022/18-06
KARAR TARİHİ	08.11.2022

SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

1. Prof. Dr. Kerem BATIR - Başkan
2. Doç. Dr. M. Ağâh TEKİNDAL – Başkan Yardımcısı
3. Prof. Dr. Çiğdem ÜNAL- Üye
4. Prof. Dr. Esra AKIN- Üye (Katılmadı)
5. Prof. Dr. Levent ÇETİN- Üye
6. Doç. Dr. Aytuğ ARSLAN- Üye (Katılmadı)
7. Doç. Dr. Özge KARAEGE - Raportör
8. Doç. Dr. Mehmet DİRİK- Üye
9. Doç. Dr. İsmail ERKAN- Üye
10. Doç. Dr. Nurcihan KİRİŞ- Üye
11. Doç. Dr. Fatma GÜRİSOY – Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: H73AT3C Belge Takip Adresi: <https://ubs.ikc.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>